Luceafărul

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România

Serie nouă • Miercuri, 16 septembrie 1992 • 35 (134)

SALA DE LECTURA

CABARET ELECTORAL

Nu s-ar putea spune că spectacolul televizat al campaniei electorale duce lipsă de momente vesele, oferite cu generozitate atît de candidații la președinție cît mai ales de candidații pentru parlament. Maeștrii incontestabili ai comicului electoral, născuți iar nu făcuți, trăind în cel mai pur qui-pro-quo imaginabil și realizînd performanțe memorabile pe terenul expresivității involuntare, sînt reprezentanții partidelor minuscule, gen U.L.B., P.R.M., P.L.R., P.D.S., P.S.M. etc. etc., dar ei nu absentează nici din catalogul partidelor cu pondere, cel puțin parlamentară, de felul F.D.S.N., P.N.L., P.N.Ț.-c.d., P.D.A.R., M.E.R. etc., ca probă că țara asta e plină de umor, precum zicea poetul. Nu-i mai puțin adevărat că la capătul veseliei pe care ne-o produce micul ecran electoral dăm de tristețea lucrului fără cap și fără coadă, a improvizației și impostului, a ipocriziei și minciunii, cînd mai fățiș cînd mai subtil exprimate, însă mereu imbatabile. Așadar, după ce se amuză, privitorul acestui spectacol cade pe gînduri, sporindu-și nedumerirea și așa mare în contextul actual. Căci disputa electorală cunoaște, din păcate, doar două lungimi de undă : critica acerbă a trecutului imediat și promiterea mării cu sarea pentru viitorul imediat. Din cînd în cînd se mai interferează în acest cîmp unda de șoc a invectivei – tradițională în spațiul nostru socio-politic, folosită mai cu seamă de cei care nu au nici măcar argumente teoretice pentru susținerea unei platforme politice. Dar o privire mai adîncă și mai lămuritoare în peisajul postcomunist al României, nici unul din candidații prezenți pe micul ecran n-a îndrăznit încă să arunce. A făcut-o, în schimb, episcopul Tőkes Laszlo prin motivația grevei sale, însă gestul său a părut tuturor – și celor de la putere și opoziției democrate – drept inoportun, chiar dacă just. Noi credem, dimpotrivă, că acest gest a venit la timpul potrivit și că atunci cînd e vorba de aflarea și rostirea unui adevăr fundamental – cum e cel reclamat de pastorul timișorean – orice moment este oportun. Cîtă vreme însă lipsește din cuvîntările electorale analiza serioasă a ceea ce s-a întîmplat la noi după decembrie '89 nu e de mirare că greva prelatului e dezavuată, mai mult sau mai puțin diplomatic, de toate partidele implicate în campania electorală. De mirare e numai faptul că înainte cu zece zile de data alegerilor electoratul e la fel de edificat ca în urmă cu trei sau șase luni, adică mai deloc. Cabaretul electoral regizat de Televiziunea română ne distrează poate, dar el ne și învață ceva : că ne aflăm încă foarte departe de coerența, luciditatea și realismul unor mesaje politice veritabile, din categoria deci a acelora care să ajute pe alegător să opteze în cunoștință de cauză, să aibă cu alte cuvinte o opțiune iar nu o simplă preferință, îndeobște aleatorie. Poate că în ultima săptămînă a campaniei electorale, candidații și partidele pe care le reprezintă vor izbuti să dea vorbelor mai multă consistență. În ce ne privește sîntem sceptici și asta pentru că avem sentimentul tîrziului. Sîntem însă, într-o anumită măsură și optimiști, cîtă vreme admitem că pentru a spune adevărul niciodată nu e prea tîrziu.

„I."

Paginile revistei sînt ilustrate cu lucrări semnate de pictorul Gheorghe Labin

Visuri împlinite

Copil fiind, am visat într-o noapte
că fugeam, cu o desagă de durere,
dintr o țară cu miere și lapte
peste-o apă bolnavă de fiere.

•

Și mai visam în dulce copilăria mea
sînge și moarte și tunuri bătînd.
Colegul meu de bancă se făcea
că mușcă pămîntul, bogat sîngerînd.

Adolescent la șaisprezece ani
visasem o fantomă în purpurii veșminte,
iar eu prin vis mă-mpiedicam de bolovani
și nu izbuteam să i-o iau înainte.

Foame și frig am visat mai apoi
și-o hrubă cu zăbrele la ferestre.
— Doamne, ziceam, să treacă de la noi
paharul acestor mizerii terestre.

Și iată bejenii aevea venind,
foamea, frigul visat, închisoarea, Sodoma,
și-ntocmai ca-n visele vechi tropotind,
roșie, pe urmele mele, fantoma...

Acum, cînd tremură aproape dezgolit
copacul existenței cu tîmplele scrumite,
pot muri împăcat, ca un om fericit,
cu toate visurile sale împlinite...

Andrei Ciurunga

RESTAURARE SAU RESTAURAȚIE

•

«FERNANDO», de D.R. Popescu

•

O POETICĂ PENTRU GÎLCEVITORI

— ÎN PAGINA A 16-A —

DESPĂRȚIREA DE DAN DEȘLIU

— ÎN PAGINA A 6-A —

Luceafărul

Director
LAURENȚIU ULICI
Redactori-șefi adjuncți
MARIUS TUPAN
EUGEN URICARU
Secretar general de redacție
MIRCEA CROITORU

semn

Emil

Am auzit că, undeva, în țară, la întîlnirea profesorului Emil Constantinescu, acolo, cu lumea, s-a strigat „E-mil, E-mil !" Asta înseamnă că oamenii și-au dat seama cu cine au de-a face, și-au dat seama că în fața lor stă cineva asemenea lor, un om obișnuit, normal, moral, chiar dacă profesor doctor și rector al rectorilor sau tocmai de aceea. (Într-adevăr, oamenii fără calități sînt mult mai atenți la distanța artificială dintre ei și semenii lor, decît aceia care, ca el, și-au cîștigat poziția, să zicem mai sus pe scara socială decît alții, prin sudoarea cu adevărat a frunții proprii.) Îmi permit să fiu sigur că dl. profesor a fost atins sufletește de familiaritatea caldă a celor care i-au strigat „Emil, Emil" (avem nevoie de tine) !"

Cred că avem nevoie, după atîția ani de grosolănie și violență, travestite în fel și chip ori servite pe tavă tale quale, de un om cu duhul blîndeții, care să înlocuiască violența cu dragostea către cei ca el, indiferent dacă sînt pentru alegerea lui sau contra lui. Și, într-adevăr, dl. profesor Emil Constantinescu a declarat, de cîte ori a avut prilejul, că va fi deopotrivă președintele susținătorilor lui ca și al celorlalți, în cazul în care va fi președinte. Faptul că n-a fost tăios, vehement, că n-a amenințat a dat — cred — apă la moara celor care apreciază personalitatea după cantitatea de severitate emanată (ptiu !) de ea. În viziunea acestora — desigur liber-cugetători — Christos ar fi omul cel mai șters din lume, din moment ce a întins agresorului și celălalt obraz, în loc să sară la bătaie, ba i-a oferit chiar viața sa, oricum dedicată Dumnezeului celui adevărat.

În lumea noastră copleșită de rău, de suspiciune, de violență și țicăloșie, avem nevoie — sînt sigur — de un alt fel de om în funcția de președinte decît cei de pînă acum, pentru ca să nu mai fie un președinte al răului, ci unul care să ne cheme măcar — dacă altceva nu poate face — spre ceea ce ar fi trebuit să ne îndreptăm de mult, de cînd pretindem — în cor, de la președinte la alții — că am ales, din nou, calea creștină de viață. Adică aceea a valorilor pozitive, afirmate ca atare, iar nu aceea a continuei negații. Fiind noi astăzi, încă, în prelungirea unei lungi negații, o coadă a cometei care a fost „orînduirea socialistă" și „multilateral dezvoltată" pe deasupra, ar trebui — poate — să ne orientăm spre valoarea lui DA, în sfîrșit în locul celei a lui NU, destul de uzată și în măsură să uzeze puterile noastre sufletești. Să înțelegem cu alte cuvinte — ideea că DA este un NU, dar mult mai elegant și mai ferm și mai definitiv în același timp. Un DA înseamnă acest om cald, prieten al oamenilor, Emil, cel care are nevoie de dragoste și de prietenie spre a le răspîndi la rîndul său în jur, spre a zidi ceva în hăul negru al negației, al violenței.

Aspectul firav, vocea deloc tunătoare să nu vă înspăimînte, să nu vă facă să ezitați, dragi prieteni, căci înainte de cele fizice, de forțe, ziditoare sînt cele ale spiritului, ale sufletului, iar acestea nu se fac cunoscute lumii prin semnele exterioare ale unei puteri cel mai adesea greșit folosite. Știm — cei care știm — că puterea spiritului este aceea care concede unora și pe-aceea a trupului, aceasta fiind doar semi-pasul spre adevărata putere, aceea întemeiată pe dragoste, pe înțelegere, pe calm și siguranță a ideii. Emil, cel de care avem nevoie, nu este altcineva decît reprezentantul — ferm — al acesteia din urmă. Într-o vreme de ură și dezbinări de ce altceva decît de înțelegere și dragoste față de oameni avem cu toții nevoie ?

Nicolae Prelipceanu

Vorbe de pe corabia lui Sebastian

● TRAIAN VEDINAȘ : „O batoză din 1903 salvează pariul cu agricultura". **(Evenimentul zilei)** ● „În Piața Universității au apărut **primele ecusoane** pe care scrie «Animal»". **(Tinerama)** ● ION CRISTOIU : „Prezența dlui Ion Iliescu pe lista de candidați F.D.S.N. pentru Senat încalcă flagrant Legea electorală" ; Și dacă pentru un capriciu al dlui Ion Iliescu s-a încălcat legea atît de sfidător, atît de grosolan, putem noi spera că ea va fi respectată în cazul candidaturii sale la președinție ? !". **(Evenimentul zilei)** ● SORIN MARPOZAN . „Aceste alegeri vor fi foarte drepte. Nu se va face nici un fel de fraudă pe 27 septembrie, pentru simplul fapt că s-a făcut fraudă electorală începînd din aprilie...". (Anchetă, în **Adevărul)** ● BARBU CIOCULESCU : „...partida — Frontul — dlui Iliescu se află în căutarea, și este foarte aproape de a o și găsi, a unei formule de schimb pentru trecuta luptă de clasă, la care Ceaușescu revenise în ultimele sale luni de paranoie dictatorială". **(Dreptatea)** ● MIHAI CREANGĂ : „...sper că România nu va avea iar ghinION". **(România liberă)** ● MIRCEA DRUC : „La București și la Chișinău conduc pompierii". (După **Tinerama)** ● ION CRISTOIU : „Ai observat, stimate cititor, un lucru ? Că în România de după decembrie 1989 se poartă nerușinarea pe față !". **(Evenimentul zilei)** ● TIA ȘERBĂNESCU : „Un discurs de un analfabetism politic surprinzător a prezentat dl. Gh. Funar, propus de P.U.N.R.". **(România liberă)** ● EUGEN CHIROVICI : „Mai încruntat din fire, dl. Gheorghe Funar s-a năpustit ca ursul să culeagă zmeura dintre spinii Ardealului". **(Flacăra)** ● De la CEZAR ANDREESCU adunate : „...dl. Gheorghe Funar petrecea la restaurantul Cercului Militar din București, împreună cu poetul Cornel Brahaș, purtătorul său de cuvînt" ; „A promis că nu-și va da voturile actualului președinte. Dar cîte nu spune omul la băutură !". **(Cuvîntul)** ● LUCIAN TUDORANCEA : **„Un circar pentru Ion Iliescu"** ; „dl. Ștefan Cazimir se apropie cel mai mult de circul care domnește în Parlament. Tocmai de aceea susține prin votul său un alt circar". **(Flacăra)** ● **„Ion I. Brătianu** nu s-a dezmințit nici de această dată. Candidatura domniei sale la președinție s-a dovedit a fi o splendidă cacealma. Oricum, absența președintelui U.L.B. va afecta grav comicul campaniei". **(Expres magazin)** ● I.I. BRĂTIANU : „Eu care am rădăcini înfipte la lava vulcanică a acestui pămînt...". (La o conferință de presă haioasă, menționată în **Zig Zag)** ● DR. NICOLAE TĂNASE : **«Pentru domnul de 70 de ani — Făgăraș :** „Activitatea sexuală prin masturbare pe care o practicați este practică, în sensul că vă este la îndemînă. Dar spre deosebire de actul sexual normal, masturbarea aduce după sine o oboseală, nu o relaxare". **(Emmanuelle)** ● CORNELIU VADIM TUDOR : „Mircea Hamza, un admirabil ziarist"... **(România Mare)** ● VINTILĂ BRĂTIANU : „P.N.L. trebuie să-și curețe firma. În toată istoria lui, niciodată acest partid nu a făcut alianțe cu forțe totalitare ca acum". (Citat după **Viitorul românesc)** ● GHIȚĂ FĂTU (Cluj-Napoca) : „Păcat mare că, din milioanele de români patrioți sînt puțini care se ridică «să pună pumnul în pieptul furtunii», așa cum o faceți dv., domnule Vadim Tudor, și domnii Eugen Barbu, Radu Theodoru, Gheorghe Funar, Ilie Neacșu și alții, demni urmași ai lui Ștefan cel Mare și Sfînt, Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Horea, Cloșca și Crișan, Nicolae Bălcescu, Avram Iancu și alți demni eroi ai neamului". **(Politica)** ● „Lapte cu microbi și brînză acră". **(Tineretul liber)** ● MIRCEA DINESCU : „Sînt accidente cînd deputatul chiar vorbește corect gramatical". **(Academia Cațavencu)** ● ION GHEORGHE (candidat P.S.M. la deputație) : „Nava Cosmică — **Marșul Cel Lung** / A modelului chinezesc, / Umblă pe ceruri cu stelele ei vestitoare"... **(Totuși iubirea)** ● LILI TANASOFF : „— Ține-ți gura și deschide-o. Cîte una pentru fiecare congres p.c.r. Ai înțeles ? Ticăloșilor ! Tînărul era tare ! A mers șnur pînă la Congresul al XIV !". **(Prostituția).**

Petre Stoica

dictatura personală

Poetul Ion Nicolescu și-a depus candidatura la Președinția țării din anul 1978

Martor necredincios al dezordinii sale interioare, de două săptămîni mă tot chinui să vă dau de gol, fără umor resorturile exterioare ale unei candidaturi la Președinția țării, anunțată pe prima pagină a unei noi „reviste de cultură", **România Internațională**, apărută la 18 august 1992, și necrezută de nimeni : servitorul dumneavoastră socotitor (cîte adeziuni va fi adunat, oare, totuși, pentru susținerea sa, la sediul din Calea Victoriei 133-135 din București ? O mai fi adunînd și azi asemenea adeziuni ? Pentru viitoarea candidatură...) fiind renumitul poet, prof. univ. dr. „director și președinte fondator, „proprietar și editor" Ion Nicolescu, nu vreau să mai revin și aici asupra bazaconiilor, o sumedenie de nume și prenume ale fantasmagoricelor sale întreprinderi clinice, îndeosebi, afaceri de alcov...

Sigur, regret sincer că legile electorale au pus o dată limitată, 27 august 1992 pentru depunerea candidaturilor la Președinția țării și că nimeni din lumea politică nu a auzit de Ion Nicolescu : vorba ceea, măcar să fi trecut și domnia sa pe la Biroul Electoral Central să spună un banc bun, că a adunat 120 000 de semnături, dar că s-a răzgîndit din aceleași motive ca Ion I. Brătianu, nevrînd să se vîndă „americanilor", de exemplu, păcat de iluziile de preamărire, s-a ales praful, biată țărișoară, cine știe pe mîna cui o să încapă... Zău, părerea mea e că ar fi meritat efortul, să se fi dat Ion Nicolescu în stambă și acolo, la B.E.C. : opinia publică e mereu avidă de noutate pitorească, politicienii „nebuni" fiind la mare căutare... De altfel, mă mir : oare Ion Nicolescu nu candidează acum, în secret, odată ratînd Președinția țării, la Senat cumva, alături de C.V. Tudor (P.R.M.), Adrian Păunescu (P.S.M.) sau Viorel Sălăgean (P.U.N.R.) ? Susținut de... Era să zic F.D.S.N. : susținut de care partid ? Sau Ion Nicolescu își va fi avînd un partid al lui ? Ghici ciupercă... Trebuie să recunosc, a făcut prăpăd canicula acestei veri în mințile și așa răvășite de dezghețul comunist...

În fine, să reiau, de curiozitate, pentru amuzamentul eventual al posterității, dacă va fi și ea vreodată cu chef, să reiau firul caraghioslicului balcanic legat la un capăt la noi de candidatura la Președinția țării, fir rupt și înnodat de domnul Ion Nicolescu, rătăcit demult prin labirintul cotidian... Unde am rămas ? Am rămas acolo unde, țineți-vă bine... Acolo unde Ion Nicolescu scrie în „celebrul" său „editorial" autobiografic (publicat în nu mai puțin „celebra" sa „revistă de cultură" de care tot fac eu aici caz, **România Internațională**, din 18 august), cu titlu suprarealist : „De România suntem noi, voi sunteți de altceva" (chiar așa !), scrie că — protocronist cum e în toate... Scrie : „Candidatura de Președinte al României mi-am anunțat-o în Bacău, în seara zilei de 16 octombrie 1978. Am fost aclamat, cu mîinile în sus, de liderii tineretului din România, prezenți acolo" ! Ha-ha... Ați citit bine, nu e nici o eroare tipografică : din 1978 poetul Ion Nicolescu și-a depus candidatura la Președinția țării, fosta, actuala și viitoarea Președinție, ce mai contează... O, Doamne...

Altfel, cum îl știți : Ion Nicolescu își pune inima pe masă, se mărturisește cu lacrimi în ochi și noi îl credem ce să facem ? **România lui Internațională** ne stă probă scrisă, la o adică : mă scuzați că insist, dar știu sigur că nu aveți de unde să faceți rost de această „revistă de cultură". Ion Nicolescu ? În 1973 a fost reprimit în Uniunea Scriitorilor, aflăm, după o neînțelegere și după ce a publicat „Mioritiada" (sic !), în anul următor primind pașaport pentru infern : Bulgaria, Polonia, Germania, Ungaria, Cehoslovacia, Ungaria, poate, poate o să scape România de el, dar de unde ! În 1976, scrie Ion Nicolescu : „Înainte de Sf. Paști, o poezie a mea a ridicat în picioare poporul român" ! Doamne păzește și apără : chiar „poporul român" ? Iar în 1978... În 1978 luăm la cunoștință că a fost „arestat, legat" și „mi-au injectat mult haloperidol romparkin și plegomazin", apoi a fost bătut pe ciment cu picioarele : urmarea ? Pleacă imediat în străinătate, după ce publică două cărți în 1979... Pentru ca, din 1980, mai rău, să-și ia pe cap „și funcția de reprezentant permanent al O.N.U. : de unde să-și ia ? Habar n-am, eu vă citez doar... Culmea ghinionului, la 9 martie 1981 avînd să fie **arestat** și internat la Spitalul 9, unde i s-a recomandat să plece în Occident pe un pașaport cu douăsprezece vize în acest sens, cică : dar el nu și nu ! De ce nu ? Deoarece trebuia să scrie în România în continuare la un „felinar de căruță" : **„la care am scris, de ce n-aș spune-o, multe capodopere"** ! Vă dați seama, acum vedeți cu cine aveți de a face, de fapt.

Bun... Nu mai are rost să mă lungesc, suntem edificați. Ion Nicolescu, fost candidat prezumtiv la Președinția țării, își încheie însemnările datate 10 februarie 1992 astfel : **„Toți mă consideră un geniu. Voi fi fiind. Nu vă contrazic" (România Internațională** 8/1992, pagina 5). Vai de capul nostru... Natural, nici eu nu îndrăznesc să-l contrazic pe Ion Iliescu... pardon, Ion Nicolescu : bat doar în lemn și fac o cruce mare, că niciodată nu se știe cînd intră Necuratul în tine...

Liviu Ioan Stoiciu

(va urma)

momos

Un momos analitic

Actualii candidați la președinția României pot fi grupați după programele anunțate în grupe de cîte doi, astfel : Funar—Druc, Iliescu—Mânzatu, Dragomir—Constantinescu. Se poate observa desne anularea dintre candidați : electoratului îi va fi greu să-și dea seama de ce unirea cu Basarabia ar fi mai repede făcută de Druc decît de Funar ; de ce criptocomunismul iliescian nu poate fi continuat de Mânzatu sau de ce liberalismul lui Dragomir ar fi mai bun decît cel propus de Constantinescu. La fel de ușor se poate observa însă în cele trei subgrupe că unul dintre candidați are șanse sensibil mai mari decît celălalt : Funar, fiindcă în afara problemei unirii reprezintă și Ardealul înspăimîntat de o eventuală secesiune, Iliescu, deoarece timp de doi ani a făcut dovada că nu-și va trăda idealurile și, în fine, Constantinescu, care reprezintă o coaliție democrată asupra căreia nu planează (cel puțin deocamdată), după autoeliminarea liberalilor, nici un dubiu.

Cu toate acestea, voturile se vor împărți între cei șase și toate pronosticurile arată că nici unul dintre candidați nu va obține majoritatea necesară pentru a deveni președinte și că se va ajunge la turul doi. Mi se pare puțin probabil ca în acest tur doi să intre candidați din aceeași grupă și asta pentru simplul motiv că voturile din primul tur se vor împărți între ei. După cele spuse mai sus, șansele cele mai mari de a intra în turul doi le au Iliescu, Funar și Constantinescu. În următoarele trei combinații : Iliescu—Funar ; Iliescu—Constantinescu ; Funar—Constantinescu. Teoretic, cei rămași în afara cursei vor încerca să reorienteze (măcar parțial) valurile spre partenerul de grupă : Druc către Funar, Dragomir către Constantinescu, iar Mânzatu către Iliescu.

Dar cum în luptă rămîne o singură grupă, să vedem ce se va întîmpla cu voturile celorlalți doi candidați parteneri. Dacă în turul doi rămîn Iliescu și Funar ei vor primi voturile „partenerilor" (Mânzatu și Druc), dar și nu pe cele ale CDR, iar victoria va fi hotărîtă de voturile FSN (Dragomir). Este destul de plauzibil că FSN-ul se va orienta în această situație către Funar. A doua combinație, Iliescu—Constantinescu va beneficia desigur de voturile „partenerilor" (Mânzatu—Dragomir), PUNR-ul (Funar) se va orienta spre Iliescu, iar partizanii lui Druc se vor împărți între cei doi. Dacă Emil Constantinescu și respectiv „partenerul" nu obțin din primul tur un scor mare, candidatul CDR este în situația de a pierde.

A treia grupă, Funar—Constantinescu, este și mai dificilă pentru Constantinescu, deoarece grupa Iliescu—Mânzatu și parțial simpatizanții lui Druc se vor orienta spre Funar, iar Constantinescu nu va beneficia decît de o parte a votanților FSN.

Concluzia ar fi că Emil Constantinescu pentru a cîștiga în turul doi trebuie să cîștige confortabil primul tur iar Caius Dragomir să obțină cel puțin un loc 3—4.

Ștefan Agopian

prezentul continua

Tulburarea apelor

Cu toţii spuneam pe la începutul anului 1990 că e bine să avem răbdare, să se limpezească apele, şi apoi vom vedea cine va rămîne în prima linie şi cine va îngroşa ceţosul pluton doi, care va seconda. Ce-i drept apele se tulburaseră rău atunci, chiar dacă pînă atunci ştiam cine sînt peştii care înotau în acvariul cu pereţii opaci, învălmăşeală din care s-au desprins rechinii înfometaţi şi care ştiau gustul cărnii de pe osul atît de mult rîvnit, ba dintr-o funcţie de director la o editură, ba dintr-un salariu de muzeograf pe undeva prin provincie, de acolo de unde credea şeful cel mare că pot fi ţinuţi înfometaţi mai uşor sub supraveghere, ca apoi să fie făcuţi dispăruţi. Tulburarea de fond a **apelor revoluţionare** a fost făcută, după cum se ştie, de echipa gîndită conform scenariului de continuare a programelor pcr şi a construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate, acţiuni „întinate", după expresia de debut în democraţie comunistă a actualului ales. Nu revoluţionari, cum s-au autointitulat, ci contrarevoluţionari de meserie, au confiscat totul şi şi-au ocupat poziţiile. Şi pentru a şi le menţine tulbură în continuare apele cu abilităţi deţinute de la fosta securitate, infiltrînd peste tot oameni dispuşi să fracţioneze tot, în cît mai mici grupuleţe, ca în final să le contopească într-un tot uşor demodelat. Peste tot sînt **tulburători de ape** ; cei mai mulţi au fost infiltraţi în **Convenţia Democratică** (şi aici mai ales în PAC, care a acceptat în rîndurile lui tot felul de sosiţi, care pînă în final şi-au dat arama pe faţă). Se vede de fapt situaţia de fond a **opoziţiei unite**, care se vede, în pragul alegerilor generale, fracţionată, păstrîndu-şi doar **semnul**, intrat în conştiinţa celor mulţi şi dornici de o democraţie adevărată. Tulburătorii de apă sînt de fapt şi trădătorii, care n-au mai aşteptat şi şi-au spus ultimul cuvînt (sper !), divizînd şi ameninţînd structura, care părea de granit, a Convenţiei Democratice. Şi ca să fie totul la unison, şi partea cealaltă a baricadei, care constituie „puterea actuală", şi-a primit loviturile ei din interior. Ca totul să fie o apă şi un pămînt, conform devizei probabile a **tulburătorilor de ape**, care sînt la fel peste tot, instruiţi la fel de către **schitul măgureanu.** Defăimarea turnătorilor din cadrul filialei PNŢCD Argeş stă dovadă pentru a nu ştiu cîta oară, că dl. Măgureanu lucrează duplicitar, dar în folosul instituţiei prezidenţiale (ca fiind personaj principal în scenariul dinaintea evenimentelor din decembrie 1989). Aşa că nu ne mai miră nimic. În aceste ape tulburi, cine pescuieşte e bine, cine nu, moare de foame. Şi cei care au început deja să moară sînt funcţionarii din cultură, să le spunem aşa, ca fiind plătiţi de la bugetul statului cu salarii de mizerie şi acestea ajunse la fundul sacului. Dispariţia revistelor nu mai îngrijorează pe nimeni. Ici şi colo mai apare cîte o revistă, amintind că au fost odată şi odată şi aşa ceva. Dar poate că chiar nu se ştie de aceste reviste, deoarece nici nu erau citite de cei ce conduc acum. Şi cum să se îngrijoreze de ceva ce nu ştiu. Nici n-au cum şti sau vedea, în ceaţa atît de deasă în care îşi fac conturile unor zile negre care vin-vin din ce în ce mai repede. Măsluitorii trag cu lopeţile lor în apa mîloasă, să nu se vadă nimic. Justiţia nu vede, ministerele, de toate soiurile,nu văd nici ele ; în costumele lor de scafandri sălăşluiesc în mizeria lor proprie şi zic fie ce-o fi, măcar nouă să ne fie bine, în rest să lupte, că a spus poetul, nu, „o luptă-i viaţa, deci te luptă!". Domnul Iliescu îi ocroteşte pe teroriştii şi-i poartă cu Domnia Sa prin ţară şi unde e cazul aceştia îşi răsplătesc cu vîrf şi îndesat stăpînul, bătînd şi ameninţînd cu armele, ca în vizita din judeţul Botoşani, cînd aceştia au activat la scenă deschisă în chiar ochii zîmbitori ai preşedintelui căruia botoşănenii i-au acordat 96 la sută din voturi în acea de pomină duminică a orbilor. Dar ce mai contează. Dacă alegătorii au făcut ochi, aceştia trebuie pe loc tumefiaţi, să nu mai vadă, clar, aşa ca înainte. Cînd chiar preşedintele ţării tulbură apele, de ce cei ce-i sînt credincioşi să n-o facă. Dar parcă numai ăştia mestecă în apele democraţiei noastre schilodite. Dacă Ana Blandiana curmă ascensiunea domnului Nicolae Manolescu, fără să argumenteze electoratului de ce, propunînd în ultimul ceas, trecute fix, un anonim alegătorilor care acum vor să mai ştie cine a fost, ce-a făcut, să-l vadă la lucru cu mult timp înainte de a le conduce destinele, atunci ce să mai vrem de la un anume domn, care parcă ar face jocul celor interesaţi, dă în Mircea Dinescu, cîrmuitorul obştei scriitoriceşti aflate în derivă din cauze spuse şi recunoscute ? Nici asta nu ne mai miră. Apele trebuiau tulburate şi pe aici, pentru că şi pe aici au activat comuniştii, şi pe aici mai sînt nostalgici, şi pe aici nu se vor schimbări de fond, ci numai de formă. Şi s-a reuşit. Chiar cei ce-au votat cu punctul 8 al Proclamaţiei de la Timişoara, acum, la ceasul de lovitură de graţie a comunismului, se opun şi se corcolesc în preajma căldicelei ideologii comuniste cu faţă umană, direcţionată în sînul încăpător al societăţii româneşti de strategul din fruntea ţării. Să fie asta agonia cea de pe urmă a comunismului, în faţa ghilotinei poporului care va fi însîngerată în septembrie a anului curent ? Poate. Oare în sufletul **tulburătorilor de ape**, de la toate nivelurile ce-o fi ? Dar de ce mă mai întreb ? O întunecime asemănătoare apelor tulburi care nu se vor limpezite. Chiar ei ţin discursuri super-democratice, aproape de cuvintele lui Dumnezeu, chiar ei sfărîmă credinţa omului simplu, învăţîndu-l să devină din peşte mic rechin, ei, care ne vorbesc în pieţe, în cărţi, în reviste cum ar fi bine, ei schimbă totul, în ultimul ceas, în rău, făcînd jocul Diavolului, joc atît de bine gîndit şi previzibil chiar din incubatorul său, întîi din studioul 4 al Televiziunii, în decembrie 1989, şi apoi din cuibul de nebunii de la Cotroceni. Păcat ! O astfel de agonie va fi fatală fondului democratic dorit de cei mulţi. Dar ce importanţă mai are. Sau poate nu pricepem noi bine încă încotro bate vîntul, iar cei mai cu fler simt că e nevoie de duplicitate în continuare, pentru a-şi salva viitorul propriu. Cine ştie. Latinii sînt totuşi consecvenţi în ceea ce li se pare că le-ar prii spiritului lor paradoxal. Comunismul nostru e de tip cubanez, greu de dezrădăcinat. Uitaţi-vă la albanezi. Au trecut deja la procesul comunismului, idee lansată de noi, dar nepusă în aplicare, pe motiv că nu se cunoaşte bine fondul problemei. Păi cum să se cunoască ; în casa spînzuratului să vorbeşti de funie ? Nu se cade. Albanezii nu cunosc, probabil, proverbul, şi-au început culesul celor ce şi-au bătut joc de ei atîta amar de vreme. La noi, această bătaie de joc s-a uitat, ba mai mult decît atît, se consideră a fi fost o bătaie de joc de binefacere. Dar ce să mai discutăm — agonizăm, agonizăm..., ca fiind plăcut, aşa ca un drog pentru cel ce nu poate fără el, chiar dacă ştie că nu e bine. Practicăm autoflagelarea, ca nişte călugări ai unui schit uitat de Dumnezeu.

Gellu Dorian

minimax

Restaurare sau Restauraţie

Speranţa noastră e absoluta incapacitate de guvernare a comuniştilor, care nu pot, toţi din Europa, să conducă o comună rurală.

(Petre Ţuţea)

Dezinformat sistematic, năucit adică, sărăcit iarăşi pînă la înfometare, înfricoşat mereu cu pericolul unei conspiraţii mondiale împotriva „scumpei noastre Patrii" (că doar nu degeaba ordonă Partidul România Mare „Arma la ochi !", după care va urma bineînţeles „Foc !"), trăind dară vremuri de restrişte, poporul şi, mai cu seamă, electoratul român beneficiază în schimb, compensatoriu, de o ofertă politică pe cît de abundentă, pe atît de diversă. Confirmîndu-ni-se geniul politic, întrucît, într-o pornire optimistă, poate fi presupus că puzderia de partide oferindu-şi serviciile va determina o compoziţie a Puterii care, prin reprezentarea tuturor categoriilor sociale şi a tuturor intereselor, va readuce în spaţiul mioritic pacea socială. Vorba poetului : viitor de aur ţara noastră are ! Pentru că, în plus, dintre atîtea şi atîtea proiecte, platforme şi programe, nu se poate să nu iasă ceva. Ceva mare şi frumos şi luminos, în continuarea măreţelor idealuri ale înaintaşilor... Bref, **cum vom vota, aşa vom dormi !** Şi, cine ştie, dacă ne vom strădui ceva mai abitir ca în mai '90 poate vom depăşi performanţa de-atunci, alegînd aşa cumva încît, nişte ani, mulţi nici n-or să mai doarmă acasă, scăpaţi de toate grijile. Dar parafrazînd o vorbă a d-lui Th. Stolojan care a făcut carieră, vorba, de-a lungul şi de-a latul Dîmboviţei, sînt lucruri cu care nu se glumeşte, unul dintre ele fiind, poate, tocmai viitorul.

S-ar părea deci că, har Domnului !, avem de unde alege. Şi parlamentari, şi preşedinte. Iar dacă, în multitudinea lor, ofertele politice ar putea fi considerate drept grade de libertate, alegătorul român are acum toate motivele să se simtă măgulit, satisfăcut fiindu-i orgoliul individualităţii sale unice. De unde, mai departe, concluzia că, iată, trăim într-o societate într-adevăr liberă, sau într-o **societate deschisă,** folosind (ce-i drept cam brambura) vestitul concept al lui K.R. Popper. Pentru că, nu-i aşa ? e atît de plăcut să visezi ! Atîta doar că unei asemenea îndeletniciri i se mai poate spune şi a bătea cîmpii, drept care se impune reîntoarcerea grabnică la realitate. Încercare, totuşi, nu prea uşoară, această întoarcere, sau, zicîndu-i mai potrivit, **apropiere** de realitate, de realitatea politică, bineînţeles. Ba, pe măsură ce te încumeţi s-o parcurgi, apropierea, dovedindu-se chiar al naibii de dificilă. Cu toate acestea, adică deşi trăim într-o lume anapoda iar cuvintele nu numai că n-au nimic de-a face cu faptele dar parcă nu urmăresc altceva decît să-l păcălească pe bietul alegător, o primă constatare ferită de dubii este că diversitatea ofertelor politice electorale nu-şi poate găsi decît un singur rost dacă aceste oferte sînt raportate la starea economică, psihologică, culturală şi morală a societăţii româneşti : **dezorientarea electoratului.** Cel puţin într-o perspectivă medie, viitorii alternativi posibili ai României nu mai au cum să fie decît foarte reduşi ca număr, chiar mai reduşi decît în dec. '89, ca efect al unei guvernări obligată, prin sorgintea-i sîngeroasă, să se consacre aproape în exclusivitate menţinerii cu orice preţ a puterii. Pe lîngă, şi mai mult, mult mai mult decît dezastrul economic, rezultatul acestei guvernări este o societate ajunsă la hotărîre raţiunii. Într-o asemenea situaţie, problema alegerii între diferite doctrine politice (liberală sau neoliberală, social-democrată sau creştin-democrată) şi între partidele ce şi le-au atribuit, se dovedeşte a fi o problemă artificială şi falsă din cel puţin două motive : 1) economia, ajunsă cum a ajuns, interzice deocamdată opţiunea între variante alternative ; 2) diferenţele specifice între pomenitele doctrine nu au aproape nici o relevanţă pentru marea majoritate a elctoratului, date fiind starea psihologică şi morală a societăţii, după cum şi nivelul culturii politice impregnat încă masiv de reziduurile fostei propagande comuniste, asta şi ca urmare a propagandei oficiale profesată cu obstinaţie de actuala Putere. Aşadar, la 27 septembrie, electoratul nu va vota decît într-o mică măsură în funcţie de unul sau altul dintre programele politice ce-i sînt oferite, alta fiind semnificaţia votului. Va fi sau nu va fi înlocuită actuala clasă politică dominantă care, în marea-i majoritate, este de provenienţă comunistă. Aceasta-i întrebarea ! Hamletiană, pentru că va urma fie o restaurare socială, o restaurare a modelelor culturale şi comportamentale proprii unei societăţi normale, chiar dacă o vreme convalescentă încă şi resimţind sechele ale totalitarismului comunist, sau, dimpotrivă, restaurarea unei ordini neocomuniste şi, totodată, izolarea geopolitică a României întru o implozie ce va determina, poate, chiar ieşirea din istorie, oricum, din cea europeană. Iar a mai adăuga că alegerea preşedintelui va fi decisivă, este de bună seamă superfluu.

Odată admisă interpretarea de mai sus, deşi este facilitat accesul la realitatea politică românească, ea nu devine încă total transparentă, îndeosebi datorită atitudinii ambigue şi contradictorii a uneia dintre principalele forţe politice : F.S.N. Că F.D.S.N. şi celelalte partide ce-şi autodefinesc poziţia „de la centru spre stînga", inclusiv comuniştii to'arăşului Verdeţ, deci că toate aceste partide sînt totuna e limpede ; la fel după cum nu mai poate surprinde prea mult nimic din ce zice sau face candidatul lor la preşedinţie. (Oricum, poate că, în pofida originalităţii cum a fost interpretată legea electorală, este totuşi binevenită hotărîrea Curţii Supreme de Justiţie permiţîndu-i d-lui I. Iliescu accesul la imunitatea parlamentară, în caz contrar existînd toate şansele unei distorsionări suplimentare a scrutinului prezidenţial). Iar dacă tot a venit vorba, cu o singură excepţie, nici ceilalţi candidaţi la preşedinţie nu suscită prea multe discuţii, asta mai ales după a doua apariţie din campania televizată a d-lui I. Mânzatu care, afirmîndu-şi adeziunea pentru reintroducerea pedepsei capitale, a îndepărtat orice dubiu în privinţa onestităţii domniei sale, o asemenea adeziune, evident demagogică, venind în flagrantă contradicţie nu numai cu idealurile democratice afişate, ci şi cu creştineasca îngenunchiere într-o biserică ortodoxă. Cît priveşte excepţia, ea este constituită de dl. Caius Traian Dragomir, atît trecutul, de autentic intelectual, dar şi discursul politic al acestui candidat, nefiind potrivite cu partidul în slujba căruia s-a pus, de unde nedumeririle ce se iscă în privinţa domniei sale, nedumeriri adăugîndu-se celor suscitate de propaganda electorală fesenistă, mai cu seamă atunci cînd se încearcă găsirea răspunsului la întrebarea, inevitabilă, **cu cine se va alia F.S.N. după alegeri.** Ori, altfel spus, de ce parte se va situa partidul condus (nu cumva încă ?) de dl. P. Roman ? De partea restauraţiei neocomuniste printr-o împăcare cu foştii colegi de partid, la fel de spectaculoasă ca şi ruptura ? Sau de partea restaurării, alături de partide din Convenţia Democratică ? Dar cum aşa, cînd atacurile împotriva C.D.R. şi a d-lui Emil Constantinescu sînt tot mai înverşunate, asemuindu-se pînă la identitate cu cele proferate dinspre tabăra iliesciană ? Grea încercare de a răspunde acum la aceste întrebări ! Dar dacă, totuşi, cineva doreşte să se încumete, aproape sigur este că nu analiza de crezuri ori programe politice îi va fi folositoare, ci un calcul foarte politicianist-pragmatic, în funcţie de eventualele procente ce se vor înregistra la 27 septembrie.

9 septembrie 1992

Şerban Lanescu

în memoriam

Despărțirea de Dan Deșliu

Poetul Dan Deșliu — gloriosul cîntăreț al elanului revoluționar al primilor ani de comunism în țara noastră, și poate cel mai mohorît contestatar al aceluiași comunism în ultimii ani înainte de Revoluția din 1989 — pleacă dintre noi pe neașteptate, în împrejurări încă nelămurite. Linia unui destin aparte, linia vieții unui om care și-a regăsit tîrziu demnitatea de scriitor, după ce îmbrățișarea ferventă și naivă a unui crez politic îl împinsese la multe erori, se frînge brusc : se frînge întristînd pe toți cei în stare să înțeleagă drama unei întregi generații de scriitori români.

Poetul și-a început cariera în mod fulgerător, prin anii 1947—1948, în momentul cînd tinerii scriitori din generația mea — cu abia cinci ani mai vîrstnică decît a lui — intrau de bună voie într-un exil intern, convinși că mult timp nu se va mai putea face literatură adevărată în România bolșevizată. Ce-a făcut acest debut strălucit din tînărul Dan Deșliu ? Peste ani de zile, după ce între noi doi se stabilise o anume amiciție, copilul teribil al poeziei comuniste românești avea să-mi spună : „Crezi că faptul de a fi declarat poet genial la douăzeci de ani nu mutilează sufletul unui scriitor ?"

Înainte de **a se simți** mutilat, Dan Deșliu a fost, ca toți tovarășii săi de condei din acel timp, un răsfățat : ca toți versificatorii de lozinci generoase și vorbe goale, el a fost un mare beneficiar al regimului. Cînd a început, oare, să se îndoiască de îndreptățirea acelui corn al abundenței care se revărsa asupra lui ? L-am cunoscut prin 1960, în redacția „Luceafărului", unde încercam „să sparg" interdicția de semnătură, care dura deja de doi ani — pentru mine, o veșnicie! — și avea să mai dureze trei. M-a primit foarte colegial și mi-a promis un ajutor pe care știa că nu are puterea să mi-l dea. Ceea ce nu l-a împiedicat, opt ani mai tîrziu, să protesteze la partid pentru faptul că, în „Secolul 20", o traducere a „Cimitirului marin", a sa, apăruse alături de alta, a mea: „Alături de aceea a unui fost pușcărias", scrisese el.

Aș putea să garantez că „schimbarea la față" a lui Dan Deșliu s-a petrecut la Iași, în 1978, în timpul Colocviului de Poezie, cînd poetul a fost batjocorit de doi penibili colegi de scris, fără îndoială puși la cale de

oficialități. Atunci, fără să vrea, el a fost situat în aceeași tabără cu cei care aveau să fie chiar în ziua ultimă a Colocviului, taxați drept „agenți" ai „Europei Libere" : Dorin Tudoran, Gheorghe Grigurcu și semnatarul acestor rînduri. Faptul că prietenul său mai mare și tovarășul de drum comunist, George Macovescu, președintele de atunci al Uniunii Scriitorilor, n-a putut să modifice — deși se plimba aproape seară de seară cu Ceaușescu — imaginea oficială asupra acelui Colocviu (lucrările respective n-au fost niciodată publicate iar despre ele nu s-a scris decît defavorabil) nu se poate să nu-i fi arătat poetului nu numai că el, personal, nu se mai află în grațiile partidului, ci mai ales că literatura română și viața literară începeau să fie strict controlate de „comuniștii naționaliști" care ilustrau cu mai multă obediență „arta literară", așa cum o concepea „geniul Carpaților".

Anii '80 ne-au arătat tuturora, treptat, un alt Dan Deșliu. S-a scris că drama lui este aceea a întregii sale generații. De acord ! Numai că generația literară a lui Dan Deșliu nu i-a cunoscut conversiunea lăuntrică, nu s-a zvîrcolit ca el deasupra unui crez al tinereții făcut acuma cioburi, și nici nu l-a urmat pe calea exemplarei lui revolte : mai întîi tacită și scrîșnită în sine, apoi împărtășită unor spirite apropiate, și pînă la urmă clamată public. Cei foarte apropiați lui ar putea, eventual, să descrie mobilurile interioare care au transformat fidelitatea lui naivă față de o ideologie monstruoasă într-o progresivă detașare de demonia ei, și finalmente într-un curaj sumbru al protestului politic. Noi, cei din jur, am asistat doar la această uimitoare și salutară metamorfoză, admirînd puterea lui interioară de a se desprinde de sine însuși.

Nu i-a fost ușor. Dan Deșliu n-a fost niciodată un exuberant al disidenței, după cum n-a fost nicidecum un profitor al ei : o suferință lăuntrică i-a însoțit conversiunea, fața lui a devenit cu fiecare zi o mască a amărăciunii. Cu vreo zece zile în urmă, l-am întîlnit sus, în holul Uniunii, sprijinit de balustrada scării interioare. „Ce faci, Dan ?", l-am salutat eu. Dar el a dat un alt sens întrebării : „Prost!" a zis, foarte apăsat. Am încercat să glumesc „De ce faci **prost ?**" Abia atunci și-a ridicat privirea și mi-a ripostat : „Cine poate să facă **bine** într-o asemenea lume ?!"

Ștefan Aug. Doinaș

povestea vorbei

Lexic comercial

Numeroase firme anunță, în paginile de publicitate ale ziarelor, că vînd **en gros** diverse produse. În scrierea formulei fixe comerciale se respectă, fără excepție, originalul francez — deși Dicționarul Explicativ (din 1975) a validat adaptarea la ortografia românească ; prin contopirea elementelor sale, construcția a dat naștere adverbului și adjectivului invariabil **angro** („a vinde angro" ; „preț angro"). Limba română literară ezită destul de mult înainte de a adopta grafic împrumuturile ; uneori dicționarele și îndreptarele par chiar mai grăbite decît vorbitorii obișnuiți, cărora nerespectarea grafiei originale le apare — din scrupul lingvistic ori din snobism — ca o dovadă de incultură. În cazul lui **en gros**, singura variație pe care o întîlnim în uzul actual e legată de apariția unei cratime **(en-gros)** — care se explică prin intenția de a indica sudura grupului ; n-am văzut în nici un anunț recent grafia **angro**. Frecvența unei construcții străine, care nu respectă regulile de pronunțare românești, e favorizată de conotațiile ei de modernitate și „limbaj internațional" : în lanțul sinonimic din care face parte, ceilalți termeni au rămas învechiți și populari : **cu toptanul, cu ridicata** ; alții au avut de la început doar o circulație regională **(cu hurta)** ; e limpede că nici una dintre aceste locuțiuni nu poate constitui o concurență serioasă pentru **angro/en gros**.

În franceză, **en gros** nu e o structură fixă, ci doar una din construcțiile cu prepoziție ale substantivului **gros** („le gros", „prix de gros", „vente en gros" etc.). Și în română limbajul comercial „tehnic" permite asemenea variații, prevăzînd îmbinări precum „magazin **de gros**" sau „comerț **de gros**" (vezi, de exemplu, **Dicționarul de management și marketing** — englez român, român-englez, 1973).

E interesantă și situația derivatului **angrosist** : cuvînt cu oarece vechime în limbă, din moment ce Dicționarul Academiei îl înregistra (în 1913), explicîndu-l ca formație pe teren românesc din **en gros** și sufixul **-ist**. Derivat autohton sau, mai curînd, împrumut din germ. **Engrossist**, cuvîntul nu corespunde, în orice caz, fr. **grossiste**. Culmea, și în cazul lui **angrosist** tendința actuală e de revenire la scrierea etimologică, de păstrare a grafiei atribuite unei surse — reale sau doar presupuse. Într-un anunț recent (din **„Telefax**, nr. 7, 1992, 4) citim că o anumită editură vinde două titluri „difuzorilor de carte **«en gros'iști»**". Modul de scriere a derivatului e o urmare a presiunii unui context extrem de heteroclit, în care împrumuturile neadaptate abundă **(make-up, pan stick, audio-deck** etc.), influențîndu-le și pe cele deja adaptate (în aceeași publicație întîlnim și formele **taxi-uri, pullovere** — și în genere amestecul de limbi : „creioane **made în USA**".

În ciuda unor asemenea reveniri (în fond, incorectitudini și neglijențe) adaptarea fonetică, grafică și morfologică a cuvintelor **angro** și **angrosist** e evidentă. Nu același lucru se poate spune despre perechile lor care denumesc „vînzarea direct către consumator, în cantități mici" și, respectiv, comerciantul care face o asemenea operație. Pentru prima noțiune, româna dispune de locuțiunile **cu bucata** și **cu amănuntul** : cea dintîi are un caracter mai puțin tehnic, cea de-a doua a fost destul de răspîndită în uzul comercial: „preț cu amănuntul...". Anunțurile recente le resping însă pe amîndouă, vădind o puternică preferință pentru o construcție a cărei scriere e extrem de fluctuantă. În paginile ziarelor se pot descoperi aproape zilnic anunțuri despre vînzări **en detail, en detaile** sau chiar **en detaille**. Fiecare dintre aceste fantezii grafice ascunde cel puțin cîte un viciu lingvistic ; nici una nu este cu

adevărat conformă franceziei (pe care par s-o reproducă), cuvîntul francez corespunzător scriindu-se cu accent ascuțit : **détail**; nici engl. **detail** nu ar avea ce să caute aici (dacă el a influențat cumva una din forme), după prepoziția franceză **en**. Dacă trecem dincolo de aceste amănunte grafice, descoperim încă un lucru surprinzător : formula consacrată în franceză pentru această noțiune este **au détail** („Vente **en** gros et **au** détail"), construcția cu **en** existînd, e drept, dar nu în terminologia comercială; ea apare, în schimb, ca franțuzism, în germană. Formula preferată de firmele noastre se vădește astfel a fi profund hibridă — și impusă, probabil, de nevoia de simetrie : **en gros —en... detail**. Statutul formei din urmă e în orice caz fragil și incert : pseudo-franceză, cu puține șanse (cel puțin deocamdată) de a se adapta grafic total (sub forma, să zicem, **andetai !**), ea e susținută de analogia cu **en gros/angro** și de existența perechii **angrosist — detaillist**.

Statutul cuplului **en gros-en détail** — desigur, nu prea important pentru limba generală (iritant însă prin nesiguranțele transformate în erori persistente în scrierea lui **détail**) — e interesant în măsura în care ne pune în fața unei probleme foarte dificile : ce formă e corectă ca pereche pentru admisul **angro ?** Nici o soluție nu pare foarte fericită : nici păstrarea accentului lui **détail**, nici renunțarea la el, nici revenirea (probabil imposibilă) la locuțiunea **cu amănuntul...** Pe de altă parte, e pitorească legătura între comerț și amestecul de limbi pe care el îl produce: construcții cu origine și aparență franceză pot fi răspîndite prin germană, reconstruite în română, utilizate în fraze hibride, imperfecte dar înțelese de cei mai mulți.

Rodica Zafiu

cronica literară

Artă, băşcălie & savoir

Luca Piţu, LA CAFENEAUA HERMENEUTICĂ, Casa Editorială Moldova, Iaşi, 1992

Retras „de bună-voie şi nesilit de nimeni" (vorbă să fie) în spaţiul oarecum clandestin al revistelor ieşene **Dialog şi Opinia studenţească**, şi ca atare absent din clasamentele oficiale ale literaturii noastre de dinainte de 1990, Luca Piţu e astăzi autorul cîtorva cărţi foarte bine primite de critică şi chiar posesorul unui premiu literar, acordat în primăvara acestui an de Uniunea Scriitorilor, pentru volumul **Naveta esenţială**. La studiile şi eseurile sale mai vechi (publicate cu parcimonie în **Cahiers roumains d'etudes litteraires**, în **Caiete critice**, sau în volumul **Direcţii în critica şi poetica franceză contemporană**, unde semnează Al. Casian), Luca Piţu a adăugat în ultimii doi ani cel puţin patru cărţi apărute în România (după **Naveta esenţială**, **Sentimentul românesc al urii de sine**, **Insem(i)nările magistrului din Cajvana** şi **Ultima noapte de dragoste şi întîia noapte de filosofie**), plus prefaţa la **Histoire d'une Pine**, de Ion Creangă şi **Lettre à un ami occidental**, ambele apărute în Franţa, în 1986 şi 1990. Sînt semne că avem de-a face cu un adevărat proces de restituţie literară, la capătul căruia începe să fie recuperată activitatea unei întregi grupări de emuli sau de discipoli ai „Maestrului din Cajvana", Sorin Antohi, Dan Petrescu sau Liviu Cangeopol, toţi semnatari ai unor cărţi apărute abia în ultimii doi-trei ani şi asemănătoare în multe privinţe.

Dintre cei care au scris în ultimul timp despre cărţile lui Luca Piţu, Ion Bogdan Lefter l-a numit pe autorul lor un „Borges moldav", care şi-a asumat condiţia de „rapsod batjocoritor al Bahluiului", iar Mircea Mihăieş, un amestec insolit de San-Antonio (mitocan-simpatic, ultrapopular, neaoşist) şi de (iarăşi) Borges (rafinat, elegant, erudit clasicist). „Suma, observă în concluzie Mircea Mihăieş, e un hibrid exploziv, un discurs cu substrat intelectual, însă minat în permanenţă de intenţii umoristice."

Propoziţii paralizante, în fond, pentru că presupun superlativul absolut sau măcar pe cel „relativ" (în viziunea lui Ion Bogdan Lefter). Ce-ar mai fi totuşi de adăugat ?

Mai întîi preferinţa pentru subiectele rare ,incomode, trăznite, pentru autorii tuturor heterodoxiilor (în viaţă şi în operă), pentru temele tabu, care ar scandaliza-o, vorba junimiştilor, pe „duduca de la Vaslui", adică pentru „texticolele" „de cetire unimanuală", după expresia cam deochiată din titlul unei cărţi de Jean-Marie Goulemont (**Les livres à lire d'une main**). Între altele, **Povestea poveştilor** şi **Moş Nichifor Coţcariul**, de Ion Creangă, erotomaniile româneşti ale scriitorului Pierre Louys, **„Viaţa şi isprăvile Doamnei Rachilde"**, femeia în pantaloni, care a publicat în 1884 romanul de mare scandal **Domnul Venus**, şi, bineînţeles, pataficţiunile lui Alfred Jarry, **Supramasculul** şi **Suprafemeia** (unde eroină principală e Messalina, „supragagica antică").

Lîngă toate aceste preferinţe tematice trebuie să aşezăm numaidecît gustul libertăţii absolute, disponibilitatea pentru disidenţa politică, ba chiar plăcerea de a răspunde cu aceeaşi monedă zbirilor locali ,puterei, turnătorilor atitraţi, pretorienilor, într-un cuvînt „univerSECUrităţii", cu care scriitorul a intrat de mai multe ori în conflict. Mai toate eseurile lui Luca Piţu sînt impregnate de aversiunea faţă de ceea ce Preda a numit la un moment dat „spiritul primar agresiv", dar şi de informaţii precise despre percheziţiile, confiscările de cărţi sau despre urmărirea la care a fost supus, totul culminînd cu eliminarea de la Universitate ,în vara anului 1989. Exact ca în cazul lui Paul Goma, care îşi ia revanşa în romanele sale document, neînţelegînd să rămînă dator cuiva, eseurile lui Luca Piţu cuprind un adevărat repertoriu de formule de pamflet sau de porecle exorcizatoare (Limbricul Suprem, Păduchii Neantului, Gîndacii Satanei), care strivesc sub lespedea expresivităţii lor numele proprii şi identităţile torţionarilor (colonelul Rotaru-Beţivănescu, maiorul Boţîrlan, „leftenenţii Poncu şi Chirică", plus Wolf, Brestoiu, Andronache şi Ciurlău).

Cînd „boţîrlanii, brestoii, postelnicii sau chiţacii" ajung să predea la Universitate, rezultatul e poreclit de Luca Piţu **găinărem**, ca în cazul unui curs de „religiologie" (cuvînt format pe calapodul „lexem băştinaş + **logos** grecesc"), predat de un „ateist ştiinţific" sau „cunilinctor dialectal al Materiei", studenţilor de la o facultate din Iaşi.

Există în eseistica lui Luca Piţu şi o zonă în care heterodoxia estetică se întîlneşte cu simpatia pentru „destabilizatorul" politic şi social. E vorba de prieteniile, afinităţile sau chiar de modelele „Maestrului din Cajvana", în majoritatea lor artişti, preoţi sau doctori-docenţi „golani". Printre ei, părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Nicolae Steinhardt, Petru Creţia, Mihai Ursachi (Marele Pelican), Marcel Petrişor, Virgil Mazilescu sau mai tînărul Dan Alexe, „omul cu tălpi de vînt". Sînt cei care îşi autoimpun marginalitatea, în vreme ce în mijlocul cetăţii se învîrte din ce în ce mai repede hora poemationului „eroi-comico-satiricesc".

Şocantă e şi **oralitatea** textului piţulian, impusă nu numai de tradiţia humuleşteană, la care ar putea fi raportată din numeroase puncte de vedere, dar şi de plăcerea (sau obligaţia) frecventării unor medii interlope sau, dimpotrivă, universitar-seminariale, care au impus cu timpul o adevărată obişnuinţă. De aici histrionismul verbal, acrobaţia lingvistică, asemănătoare ca performanţă cu ceea ce îi reuşeşte unui Şerban Foarţă, la Piţu intervenind în plus metisajul dintre **cult** şi **trivial**, argoul şi băşcălia introduse în inima celor mai abstracte filosofeme. A fost şi acesta un mod de a pune în cauză **Establishment**-ul ipocrit al „Epocii de aur", cu pudorile, cu prostia şi cu limba ei de lemn. E suficient, de altfel, să examinăm **Argumentul arţăgos** sau **dedicaţia** ultimului volum publicat de

Luca Piţu, pentru a recunoaşte imediat aproape toate aceste nuanţe, coduri, procedee sau tipuri de discurs (jocurile de cuvinte, licenţa, limba „macaronică", **savoir**-ul riguros, oralitatea, argoul placat pe savantlîc) : „Capodopera acesta — cu secţiunile, im?perfecţiunile şi ruinurile sale (unde grăieşte, se agită şi scrie un subiect ce, avînd membru, nu este al Uniunii Scriitorilor nici critic literar : eseist libertar, deşi depozitar al unui savoir riguros şi al unor competenţe de soi academic, titular chiar al unui doctorat, noţiune reabilitabilă sub totalitarismul liberal, acest glorios succesor al Epocii de aur, cînd ştiinţele încep să nu mai fie curve ale ideologiei) — se dedică, **ab illo tempore**, unei fiinţe rare, pre hipocoristicul **ei nume Costăchel, tovarăşă de freie Körperkultur** în minunatele veri vameze + dolmaieze, dar şi de pelerinaj la mormîntul scitic, **laquelle m'a porté bonheur** şi îndulcit şuturile remarcabile, cîte au fost, trase de Tovarăşul Destin Destinovici."

Cum poate fi deci situat mai exact spiritul eseurilor lui Luca Piţu?

Desigur, alături de **patafizica** lui Jarry (care este, în cîteva cuvinte, „ştiinţa soluţiilor imaginare"), alături de „Divinul Rabelais" (prin dexteritatea cu care se amestecă stilurile şi se dau jos pantalonii impostorilor strecuraţi în Alma Mater), iar prin aducere la zi, alături de toate demersurile interesate de răsturnarea sau măcar de contrazicerea „valorilor de semn, de rostire şi de scriitură" (lautreamontianul **retournement**, hegeliana **Aufhebung**, freudiana **Verneinung**, nietzscheana **Umwertung aller Werte**, cioraniana **décomposition**). Lîngă **parodie**, deci şi lîngă **spiritul critic**, care nu ezită să şicaneze ricaneze/denudeze, atunci cînd are de-a face cu prostia. Lîngă **anecdota** şi discursul debutonat, care ascund (exact ca la Caragiale) o teorie, o convingere sau o complexitate adîncă. Lîngă Cajvana, 2 Mai sau Vama Veche şi nu lîngă spaţiul geto-daco-traco-„dadanubian", avînd în centru „Bucalele" sau „Ubucureştii". În fine, lîngă „acest fragmenţel din medievalul Hugues de Saint-Victor : «Omul care-şi consideră patria dulce nu-i decît un tandru debutant ; cel pentru care orice sol este şi al său e deja puternic ; dar numai acela e perfect pentru care lumea întreagă e ca o ţară străină»."

Pe scurt, un spirit care sfidează mentalitatea tribală, **graniţele**, idiomul, idi-amul, idi-aminul înţepenit şi se străduieşte să aducă în acelaşi loc textual filosofia şi filologia, eticul şi esteticul, scrisul şi oralitatea, sacrul şi profanul. Altfel spus, încă un exemplu de literatură cu ofertă multiplă, tipic pentru **postmodernism**.

Florin Manolescu

spectator

Postavangarda teatrală

Dramaturgul, regizorul şi actorul de astăzi, care sînt bombardaţi cu modalităţi esoterice de expresie teatrală, sînt obligaţi să opereze într-o melasă de coduri, să realizeze disecţii într-o **metalume**. Mai întîi, este necesar (lucru extrem de anevoios) să-şi clarifice fiecare ceea ce vrea să spună, apoi, ideile, gîndurile, convingerile (fie ele şi politice), să le trăiască în viaţa concretă. Empirismul, prin tangentele sale praxiologice, verifică şi dă viabilitate IDEII, oricît ar fi ea de filozofică, de abstractă, de absconsă, iar dacă ideea vine din scrituri dramatice clasice, îi conferă grila spirituală a contemporaneităţii. Teatrul psihologist, pe care-şi fondează mesajul postavangarda teatrală, are prea puţină realitate în substanţa sa şi atunci se rupe brutal de interospecţiile saturante, înlocuindu-le cu forări în adîncul social, operînd însă tot cu instrumentar psihologic, la care adaugă investigaţie sociologică. „Nu se poate să lucrezi în canal şi să refuzi să atingi murdăria !" — spunea Brecht iar Aristofan, după premiera piesei sale „Norii", s-a luptat aprig cu concetăţenii săi greci, înfuriaţi pînă la fanatism, ca aceştia să nu-l condamne la moarte pe (personajul său)... Socrate !

Postavangarda teatrală nu are o anumită ideologie (este puţin influenţată de curentele dezumanizante), dar are puterea stării de fapt, cu toată suficienţa ei empirică. Nouă este situarea perceptivă în raport cu lumea. La celebra trupă „Living", funcţiona din plin psihoza ; la „Campesino", trona naivitatea pedant-sociolizantă ; în maniera lui Grotowski (la „Laboratorium") era sufocantă calofilia... În postavangardă, concretul ajunge la chintesenţă, producînd un cîmp minimal cognitiv. Originalitatea este şocantă, pînă la bizar şi desemantizare (aberaţie). Sensul estheticului nu este exprimarea conţinutului antropomorfic, ci **raportul cognitiv cu lumea**. Actele personajelor sînt de factură epistemologică pură : indicaţii, rememorări, autoreflexivităţi ale actului cognitiv, puneri în paranteze ale datelor obţinute despre real (investigaţie-analiză filozofică). Deci, nu un teatru ontologic, ci unul care trimite la meditaţie filozofică...

În manifestul său estetic, Charles Ludlam scrie : „Eşti o batjocură vie a propriilor tale idealuri. Dacă nu este aşa, înseamnă că ţi-ai pus idealurile prea jos" ! Depăşind cîmpul minimal cognitiv, Richard Foremann îşi teoretizează propria-i complexitate drept „ontologii ale gîndirii" şi le exemplifică prin spectacolele sale sub forma unui happening al actului teatral însuşi. Foremann vede teatrul ca pe un fel de luare în posesie, prin memorie, a publicului, făcîndu-l să înţeleagă şi să vadă lucrurile aşa cum sînt ele, în modul lor „instantaneu şi unic de a fi prezente" ! Alege forţat modul de percepţie intenţional, direcţionat, organizat. Oferă publicului sentimentul că posedă aspectele vieţii care sînt evocate, dar rigoarea aplicării asupra experienţei se diluează. El vizează ceea ce stă **sub** experienţă, dînd comprehensiune intelectivă (cognitivă) publicului (respingînd izomorfismul experimental, îl înlocueşte cu un ALT eveniment-experienţă !!). Tot ceea ce există pe scenă nu apare a fi **real** ca **existînd** (postulat), ci ca fiind **cunoscut ca existînd**! Spectacolele sale de la „Ontological Hysteric Theatre" din New York, ca şi cele ale trupei franceze „Signes" propun un teatru puternic semiotizat şi epistemologizat.

Georges Aperghis, la „Atelier Théâtre et Musique" din Bagnolet, încearcă o coordonare strictă a sunetelor şi zgomotelor emise de actori, la o masă de restaurant-autoservice, unde-şi iau prînzul, intitulîndu-şi spectacolul „Sans paroles". În aceeaşi manieră, realizează spectacolul „La tête dans la valise", prin care codifică muzical gestualitatea cotidiană. Trupa „The Theatre of Mistakes" îşi compune materia spectacolului „Street" din interacţiunile spontane ale actorilor cu trecătorii de pe stradă.

Alt „mare regizor, Allan Kaprow, în happeningul „Manoeuvres", îşi pune participanţii să deschidă uşi şi să-şi ceară scuze unul altuia, invitîndu-se reciproc şi recurent să treacă! În „Routine", actorii aranjează oglinzi în care se privesc, apoi îşi telefonează reciproc în diverse locuri.

Robert Wilson, după ce realizează timp de mai multe zile un spectacol pe muntele Ka, îşi propune să arunce în aer vîrful muntelui. Iar cînd răspunde unui zarist, scoate doar bîlbîieli şi incoerenţe, preferînd să rămînă absorbit doar de **creaţia** sa genială...

Ben Vautier, din Nisa, adept al noului happening (întîmplare scenică pornind de la viaţă, ritual prin care descoperim în cel mai profund **eu** al nostru arhetipurile ascunse în inconştientul colectiv al societăţii), prin care se amplifică funcţia magică a teatrului, concepe reprezentaţia stînd de unul singur în faţa mulţimii, nespunînd nimic (fiindcă totul s-a spus deja), incitînd publicul la acţiune, propunînd : să se anunţe un furt în sală şi actorii să controleze spectatorii ; o actriţă să facă streap-tease, să intervină poliţia de moravuri care să aresteze actorii şi spectatorii ; să se dea drumul în sală la 8 pisici şi la 8 şoareci ; să se dea foc sălii şi spectatorii să ardă de vii — aşa se vor purifica !

Linda Montano propune un spectacol care să dureze o săptămînă şi să constea în a primi vizite la domiciliu sau în a locui secret într-un parc sau în retragerea pentru 10 zile în deşert sau în prezentarea hainelor pe care le va purta protagonistul într-o excursie. Stuart Sherman face un întreg spectacol cu acţiuni derivate din manipularea unui toc, cu care scrie ceva indescifrabil, examinîndu-l cu atenţie. Recitește ce a scris (nimeni nu înţelege nimic), cade de pe scaun, reia scrisul... Mario Prosperi, ne propune ca protagonistă maimuţa sa, căreia-i citeşte propriile-i poezii autobiografice, la sfîrşit maimuţa urcîndu-se într-un copac montat pe scenă, urmată de însuşi Mario Prosperi ! Spectacolele lui Memè Perlini sînt bazate pe relaţia dintre lumină şi obiecte, dezvoltînd o topologie fragmentaristă a spaţiului. Şi Aldo Rostagno îşi orientează demersurile scenice spre o abordare structuralist-antropologică a mediului ambiental (Locuinţa). Americanul Spadling Gray îşi bazează spectacolele pe interferări spaţiale, evocări autobiografice, mixaje de înregistrări sonore, finalizînd o oscilare între incertitudine şi claritate. Jim Neu aduce în scenă un amalgam de reflexivităţi lingvistice, pe suprasaturări ale unor oglindiri reciproce ale datelor comportamentului empiric; Giuliano Vasilico studiază în varii forme insolite corporalitatea teatrală (a rămas remarcabil spectacolul „Cele 120 de zile ale Sodomei"); Achille Perlini experimentează codificări reciproce ale vizualităţii şi ale limbajului ; David Gordon este şi el preocupat de ambiguităţile rezultate din suprapuneri ale structurilor teatrale ; Winston Tong foloseşte păpuşile fără sistem de comandă a mişcărilor, poziţiile şi relaţiile dintre ele producînd un efect senzual puternic, codificat vizual.

Vlad Andrei Orheianu

magda cârneci

Viziune

Ar fi fost un fir subțire de apă
ca o prelungire fantomatică de lumină
ivindu-se din neant
ce se unea cu alte fire subțiri, răsărind din aburoase
păienjenișuri într-o ceață de capilare.
Cum formau pe negîndite un mic piriu vesel
ca o frînghie răsucită de păr albăstriu, o venă
bifurcîndu-se harnic și rămuros.
unită cu alte piriuri albastre și vesele
în rețele și geluri, umori și lacuri de munte
și pînze freatice
împletind împreună un riu, ca un sînge albastru, ca o
măduvă curgătoare

ce se unea cu alte riuri prelungi, cu alte izvoare
preschimbîndu-se repede într-un fluviu larg, plin de
flori
plutitoare și fructe, plin de vapoare și insule,
încărcat de
mirosuri și zgomote, cu serbări și focuri și faruri.
un fluviu uriaș și albastru purtîndu-ne lin ca pe plute
șoare, molecule libere și frenetice, globule cuceritoare.
și ne-ar fi vărsat printr-o deltă apoteotică
în marea cea mare, în marea finală, marea eternă și

am fi fost unde lichide și calde, picături fericite.
stropi și spumă scînteind curcubeic în toate nuanțele.
diamante topite, lichefiate cristale, clipocind melodios.
încetișor, sunete orfice, armonii siderale.
umplînd cu roua noastră pură ,strălucitoare, prăpăstii
terestre, grote cosmice, ceruri, crevase solare, umplînd
totul, o apă, o apă transparentă și pură, apă
scînteietoare,
acoperind totul, totul fiind, o spumă cuceritoare.
fericită, eternă.

Acum fluviul stă. fluviul zace. undele lui nu vor să
mai curgă ;
(ah, și vapoarele, serbările, fructele plutitoare)
apele lui se învîrt, în cerc se rotesc, încet se opresc,
pînze freatice întunecate se ridică lent din adîncuri.
o ceață densă și albă înconjură malurile ;
și în tăcere, în așteptare, se aude marea vuind.
marea cea mare, marea eternă, marea universală,
venind înapoi, revenind,
valuri vineții, ca vinul, ca sîngele, s-ar întoarce înalt
înapoi
și marea cea mare s-ar revărsa, s-ar prăbuși peste noi
ca un talaz uriaș, subteran și celest, întunecat și supra
strălucitor,
zvîcnindu-ne nebunește în tîmpane și vene,
orbindu-ne ochii, umplîndu-ne plămînii și gura.
înecîndu-ne filamentele moi ale creierului,
ceața de capilare.

Atunci plutele noastre ușoare ar lua-o deodată în sus,
în sus, pe o arteziană vastă, pe un geizer
impetuos,
pe un riu vertical cu apele intense, albastre, unde
picăturile noastre, sfere mici azurii, globule
eliberate
suspendate în jet ,ar urca fără margini, fără oprire.
De unde vine acest riu vertical cu apele lui intense
albastre ?
(zgomotul lui asurzitor de tăcut, greutatea lui
invizibilă)
Noi nu-i vedem decît apa verticală, albastră
în care urcăm înecați, strălucirea ei ne arde
privirea.
Coboară sau urcă ? tremură, unduiește ; coboară și
urcă,
pare etern nemișcat, totuși sule, urcă,
ascensionează.
Jet iubitor. Imensitate bună. Scăpare albastră.
Urcăm. Unde curge acest riu vertical ?
Unde se varsă apele lui strălucitoare, albastre ?
Urcăm.

După speranță

Între un lac sanctificat în albastru și viermuiala
lividă a unui bazin de tăbăcărie încape
toată dragostea lumii toată dragostea voastră
pot să le cuprind pe amîndouă în mîne și paiele
și cristalele și milul și aurul și albastrul pentru că
diamantul e un cărbune trezit

E primăvară merg singură pe stradă mă amestec în
mulțimea învolburată totul mi se pare frumos soarele
pătează fețele voastre cu fulgurante oglinzi
intersecțiile
scînteiază în cascade de raze vitrinele fulgeră
omnidirecțional copleșitor ca în dragoste străzile
sînt riuri lente de cristale topite curcubee frenetice
explodează în arbori iarba peluzelor aruncă în aer
sfărîmate smaragde tremurătoare rubine aprind
pîlpîitoare
lalele în ronduri îmi vine să strig blocurile-turn sînt
vîrtejuri verticale de scîntei colorate mașinile sînt
turbioane de particule aurii accelerate asfaltul tot
e din jasp opal și agată zidurile sînt rînduri-rînduri de
giuvaeruri și nestemate îmi vine să strig
cineva aruncă mărgăritare pe trotuare pe sub tocuri
și tălpi
cineva varsă pulberi scînteietoare pe fețe pe stradă
cineva înflăcărează pînă la incandescență orașul totul
a devenit translucid totul mi se pare frumos
frumusețea e un dar uriaș gratuit omnidirecțional
copleșitor ca în dragoste
Merg pe stradă mă amestec în mulțimea străluminată e
primăvară bărbații și femeile sînt cristale fumegătoare
alunecă pe trotuare pilpîind între clarobscur și lumină
ei poartă diamante pufoase și moi în landouri
cuplurile îmi par cea mai profundă și mai obscură
minune
minunea asta umblă multiplicată prin magazine și
piețe
aur lichid le curge din poșete și buzunare te mîngîi
în gînd mi se pare uluitor că există
ei toți sîntem noi repetați într-un riu nesfîrșit
un riu de topite cristale împrăștiindu-se în șuvițe de
scîntei prin cartiere și cîmpuri
ei toți sîntem noi regăsiți o magmă scînteietoare și
translucidă un fluviu de sticlă topită revărsîndu-se în
univers omnidirecțional copleșitor ca în dragoste
soarele pătează fețele cu fulgerătoare aureole e
primăvară îmi vine să strig

dacă lumea e un riu de curgătoare paralele oglinzi
dacă e o baie lungă între lacul sanctificat și bazinul
de tăbăcărie dacă a trăi e o îmbăiere în tot
mai copleșitoare lumină
dacă timpul e doar apa tare regală în care trupurile
noastre
se scaldă așteptîndu-și încet transparența
dacă sîntem sfinte rubine topaze și diamante
ametiste opace și perle așteptînd o rază un acid
coroziv
un laser cosmic să ne taie-n fețele să ne șlefuiască
dacă sîntem translucizi pelicule crude ascunse
cărora blitzul vîdului le va developa strălucirea
dacă la început și sfîrșit ne așteaptă matern orbitoare
lumina un extaz permanent omnidirecțional
copleșitor
ca în dragoste e primăvară soarele pătează fețele
cu halucinante oglinzi

merg pe stradă mă amestec în mulțimea străluminată
prin speranța mea enormă nebună prin speranța mea
absurdă
indestructibilă ca o apă ancestrală și limpede
ce-mi îmbată toate celulele sporesc speranța voastră
subțire și mică înecată în spaime vechi ancestrale
speranța
voastră incredulă casantă ca o folță de gheață
lichefiindu-se la cea mai ușoară teroare
ca să nu sfîrșim acest strigăt acest univers după
regula
lumii după regula morții ci după speranță
diamantul e un cărbune trezit

Dublul proiect al cîmpului de bătaie (IV)

În precedentul eseu am făgăduit să continui examenul căilor prin care ființarea morală și existențială bifurcă recuperator biograficul cu autobiograficul.

Una din formele curente ale punerii temei biograficului în text ține de viziunea panoramică asupra ansamblului uman. Este ceea ce Raymond Aron a numit cu o formulă fericită „trecutul continuu". Decizia filozofică și cifrică a intervenției acestui trecut în prezent leagă într-un fel inseparabil oamenii vii și istoria pe care ei o deparazitează.

Zaharia Stancu și-a încercat mijloacele în cam tot ce a scris înainte și după **Desculț**. La început, pentru a cîștiga o autonomie care să retușeze provizoratul condiției sale politice (vezi **Oameni cu joben, Zile de lagăr)**, mult mai tîrziu, prin anii 70, în contul despărțirii de propriile sale negații, de tinerețe, de afirmațiile răspicate în normele unui crez optimist, travestit din exercițiu gazetăresc în joc romanesc.

Un lucru interesant : Raymond Aron crede că trecutul se desparte de prezent mai degrabă obiectiv fiindcă în plan subiectiv se retrage în cutele lui spre a-și proteja legăturile stabilite, iluziile, iradierile. Astfel, progresia dialectică a recapitulărilor conține, implicit, o vitală atemporalitate. În cadrul căreia descoperim întoarceri la portretul artistului în tinerețe pe cît includerea unor moșteniri venite din dizolvarea biograficului în baia impresiilor de familie, a ritualurilor colective și peregrinărilor departe de civilizație.

Dacă ceva se va sustrage uitării dintr-o literatură abundentă cantitativ dintre cîteva cicluri anunțate periodic dar numai parțial finisate de Z. Stancu, acel ceva ține de un fel de biografie colectivă. Alcătuită din elemente eterogene și mai mereu fisurate de risipa de cuvinte, însă ieșită din angoasa timpului lor, ca să își strige revolta **(Jocul cu moartea)** sfidarea și orgoliul **(Ce mult te-am iubit)**, dublarea resemnării cu un fel de resemnare de sine vitală, sacrală și, cu siguranță, neconvențională **(Șatra)**.

Dacă asistăm la Zaharia Stancu precum se mai întîmplase într-un plan înrudit și la Panait Istrati, la pulverizarea biograficului prin tot felul de incidențe și evocări, autobiograficul se dovedește mai rezistent, mai deschis, la o rezonabilă desfacere din chingile negativității.

Puține autobiografii sînt curat negative. Nici măcar Papini în mult exploatatul **Un om sfîrșit** nu lasă cale liberă anihilării de sine. Mircea Eliade putea să răspundă unei anchete din 1937 că studiul preistoriei omenirii îl disculpă de perifraze evazive. Mod de a afirma organicul curgerii timpului fără evenimente notabile. Malraux intră în lumea asiată ca să își uite regresiunea din eurocentrism. În felul său, Radu Cosașu devine propria călăuză în **Supraviețuiri** ca să exalte infuzia istoriei în starea civilă pecetluită de incendul iluzionării lăuntrice. Un fel de vis în luptă cu contrazicerile din afară, alienante dar pentru martor nicicînd impure. Mai degrabă alegorizate prin deplasarea lor din zonele tulburi, minate politic, înspre efecte înfrumusețate cu apariții feminine, încărcate de un sublim epurat de dubla morală a acelui timp. Al cărui cenușiu rămîne marcat de ipocrizii dar și îngăduit cu bovaric atașament de către narator. Puterea de-a iubi copile și femei în toată firea ascunde esența și inconsistența politicului ca să-i permită scriitorului într-un fel de antinomie cu viața lui externă prezența egocentrismului salvator. O însoțire a ludicului cu un fel de zeflemea la adresa comunismului declarat, favorabilă meandrelor intimității.

Infuzia de desen portretistic cu care Petru Dumitriu punctează secvențele biografiilor din **Ne întîlnim la judecata de apoi** fusese ușor de preliminat încă după apariția **Cronicii de familie.** Instinctul său de mare prozator îi dictează să logodească în varii forme biograficul cu expansiuni himerice, încît avansăm de la un moment dat din teritoriul pur biografic într-unul utopic de penumbră păcătoasă, nonsens degradat, ceremonial excentric, tapaj contrariant, întregul text luînd aparența că e devorat de autoflagelare, de un anonimat deviat.

Cînd salvîndu-se, Tristan ajunge la capătul penitenței, sîntem la fel de uimiți pe cît ne încîntă că nu va mai jindui după paralizantele întrebări care pe noi ne-au chinuit destul, patru decenii și mai bine. Și nu pe nedrept legăm de acest destin fericit, pe acela al lui Petru Dumitriu însuși, azi datorită vîrstei și prezenței literare, savurînd efectul suprem al înălțării deasupra demonstrativelor reabilitări „de acasă", mereu descuiatelor „lecturi interzise" realiste în sensul cel mai strict, însă — paradoxal — mereu coexistînd în interiorul unui regim acum defunct.

Henri Zalis

EPISTOLA SFÂNTULUI APOSTOL PAVEL ÎNTÂIA CĂTRE CORINTENI

CAPITOLUL 13

Iubirea.

1 De-aş grăi în limbile oamenilor şi-ale îngerilor, dar dacă n'am iubire [107] făcutu-m'am aramă sunătoare şi chimval zăngănitor [108].

2 Şi de-aş avea darul profeţiei şi de-aş cunoaşte toate tainele şi toată ştiinţa şi de-aş avea credinţa toată să pot muta şi munţii, dar dacă n'am iubire, nimic nu sunt.

3 Şi toate averile mele de le-aş împărţi şi trupul meu de mi l-aş da să-l ardă, dar dacă n'am iubire, nimic nu-mi foloseşte.

4 Iubirea rabdă'ndelung ; iubirea se dăruie, ca nu invidiază ; ea nu se trufeşte, nu se îngâmfă ;

5 ea nu se poartă cu necuviinţă, nu-şi caută pe ale sale, nu se întărâtă, nu ţine'n seamă răul,

6 nu se bucură de nedreptate, ci de adevăr se bucură ;

7 pe toate le suferă, pe toate le crede, pe toate le nădăjduieşte, pe toate le rabdă ;

8 iubirea niciodată nu se trece. Fie ele profeţiile : pieri-vor ; fie ele limbile : înceta-vor ; fie ea ştiinţa : pieri-va.

9 Că'n parte cunoaştem şi'n parte profeţim.

10 Dar când va veni ceea ce-i desăvârşit, atunci ceea ce-i în parte se va desfiinţa.

11 Când eram copil vorbeam ca un copil, gândeam ca un copil, judecam ca un copil ; dar când am devenit bărbat, le-am desfiinţat pe cele ale copilului.

12 Căci acum vedem prin oglindă [109], ca'n ghicitură ; dar atunci, faţă către faţă. Acum cunosc în parte ; atunci însă deplin voi cunoaşte aşa cum şi eu deplin sunt cunoscut.

13 Şi-acum rămân : credinţa, nădejdea, iubirea, acestea trei [110] : dar cea mai mare din ele este iubirea.

CAPITOLUL 14

Limbile şi profeţia. Toate, făcute cu rânduială.

1 Urmăriţi iubirea [111] ; şi râvniţi la darurile duhovniceşti, dar mai ales la acela de a profetiza [112].

2 Pentru că cel ce vorbeşte'ntr'o limbă [113] nu oamenilor le vorbeşte, ci lui Dumnezeu ; căci nimeni nu-l înţelege, dar el în duh grăieşte taine.

3 Dimpotrivă, cel ce profetizează le vorbeşte oamenilor : spre zidire, îndemn şi mângâiere.

4 Cel ce grăieşte'ntr-o limbă, pe sine însuşi se zideşte ; dar cel ce profetizează, zideşte Biserica.

5 Eu pe toţi vă vreau să grăiţi în limbi, dar cu mult mai mult să profetizaţi. Cel ce profetizează e mai mare decât cel ce grăieşte'n limbi, în afară numai dacă acesta şi tălmăceşte, pentru ca Biserica să primească zidire.

6 Iar acum, fraţilor, dac'aş veni la voi grăind în limbi, de ce folos v'aş fi dacă nu vă vorbesc fie'ntru descoperire, fie'ntru cunoştinţă, fie'ntru profeţie, fie'ntru învăţătură ?

7 Căci aşa cum instrumentele muzicale [114] — fie flaut, fie ţiteră : de nu vor scoate sunete deosebite, cum se va cunoaşte care este din flaut sau care este din ţiteră ?

107 Despre iubirea duhovnicească (agape) vezi nota de la In 11, 5. Fa este tema acestui splendid capitol, devenit celebru în literatura universală, un adevărat imn închinat virtuţii creştine supreme şi inserat aici de Pavel ca operă elaborată.

108 Chimval (din grecescul kymvalon) : instrument muzical compus din două talgere de alamă lovite cu amândouă mâinile. Era folosit în cult, dar însoţea, amplificându-le, şi răcnetele războinicilor când porneau la atac. Ideea este aceea, ironică, de zgomot mare'n amplitudine şi gol de conţinut.

109 Oglinda din vechime : o suprafaţă de metal slefuit, cu imaginea neclară. Ideea esenţială : nu vedem realitatea directă, ci reflectată (cu eventuale distorsiuni).

110 Cele trei virtuţi teologice.

111 Faceţi din iubire ţinta voastră supremă.

112 Pentru „a profetiza" şi „a profeţi" vezi notele de la FA 11, 27 şi Rm 12, 6.

113 A vorbi în una sau mai multe limbi străine constituia darul glosolaliei, una din harismele Bisericii primare, deloc lipsită de spectaculozitate şi poate că tocmai de aceea râvnită de numeroşi creştini. Pavel caută să-i tempereze în favoarea sobrietăţii şi profunzimii pe care le oferea harisma profeţiei.

114 Literal : cele neînsufleţite care dau sunet.

din NOUL TESTAMENT

Versiune revizuită, redactată şi comentată de arhimandritul Bartolomeu Valeriu Anania sprijinit pe numeroase alte osteneli.

8 şi dacă trâmbiţa va scoate un sunet fără semn [115] cine se va pregăti de război ?,

9 aşa şi voi : Dacă prin limba voastră nu veţi scoate cuvânt lesne de'nţeles, cum se va cunoaşte ce-aţi grăit ? Veţi vorbi în vânt.

10 În lume sunt nu ştiu câte feluri de limbi, dar nici una din ele nu-i fără semn [116].

11 Deci, dacă nu voi şti înţelesul semnului, eu voi fi barbar [117] pentru cel ce vorbeşte, iar cel ce vorbeşte va fi barbar pentru mine.

12 Aşa şi voi, de vreme ce râvniţi la daruri duhovniceşti, căutaţi să le aveţi cu prisosinţă spre zidirea Bisericii.

13 De aceea, cel ce grăieşte într'o limbă să se roage ca să şi poată tălmăci.

14 Că dacă mă rog într'o limbă, duhul meu se roagă, dar mintea mea e neroditoare [118].

115 Fără semnalul specific, convenţional.

116 Literal : fără sunet (specific). Fiecare limbă îşi are propriul ei limbaj inteligibil.

117 Barbari erau numiţi toţi cei ce nu vorbeau limba greacă ; elinii considerau că aceştia scot sunete fără noimă, simple bolboroseli.

118 Pentru distincţia terminologică dintre duh (pneuma) şi minte (noôs) vezi nota de la Rm 1,9.

15 Atunci, ce-am să fac ? : Mă voi ruga cu duhul, dar mă voi ruga şi cu mintea ; voi cânta cu duhul, dar voi cânta şi cu mintea.

16 Altfel, dacă tu vei binecuvânta [119] cu duhul, cum va zice Amin după mulţumirea ta cel ce stă'n locul omului de rând [120], de vreme ce el nu ştie ce zici ?

17 Căci tu, într'adevăr, tu mulţumeşti bine, dar celălalt nu se zideşte.

18 Mulţumesc Dumnezeului meu că vorbesc în limbi mai mult decât voi toţi ;

19 dar în Biserică vreau să grăiesc cinci cuvinte cu mintea mea, ca să-i învăţ şi pe alţii, decât zece mii de cuvinte într'o limbă oarecare.

20 Fraţilor, nu fiţi copii în gândire ; în răutate, da, fiţi prunci, dar în gândire fiţi desăvârşiţi.

21 În Lege este scris : **Grăi-voi acestui popor în alte limbi şi prin buzele altora, şi nici aşa nu Mă vor asculta,** zice Domnul.

22 Aşa că limbile sunt semn nu pentru cei credincioşi, ci pentru cei necredincioşi ; dar profeţia, nu pentru cei necredincioşi, ci pentru cei credincioşi.

23 Deci, dacă Biserica toată s'ar aduna laolaltă şi toţi ar vorbi în limbi şi ar intra neştiutori sau necredincioşi, oare nu vor zice că sunteţi nebuni ?

24 Dar dacă toţi ar profetiza şi ar intra un necredincios sau un neştiutor [121], el este dovedit de toţi, judecat de toţi,

25 cele ascunse ale inimii lui se dau pe faţă şi astfel, căzând el cu faţa la pământ, I se va închina lui Dumnezeu mărturisind că Dumnezeu este într'adevăr între voi.

26 Aşadar, fraţilor, ce trebuie făcut ? : Când vă adunaţi împreună, fiecare din voi are o cântare, are o învăţătură, are o descoperire, are o limbă, are o tălmăcire : toate spre zidire să se facă.

27 Dacă se grăieşte'ntr'o limbă, să fie câte doi sau cel mult trei şi să grăiască pe rând, iar unul să tălmăcească ;

28 iar dacă nu se află tălmăcitor, atunci să tacă'n Biserică şi să-şi grăiască numai lui şi lui Dumnezeu.

29 Profeţii să vorbească doi sau trei, iar ceilalţi să judece [122].

30 Iar dacă altuia care şade i se va descoperi ceva, cel dintâi să tacă.

31 Fiindcă toţi puteţi profetiza, unul câte unul, aşa ca toţi să înveţe şi toţi să se mângâie.

32 Şi duhurile profeţilor li se supun profeţilor,

33 pentru că Dumnezeu nu este al neorânduielii, ci al păcii. Ca în toate Bisericile sfinţilor [123],

34 femeile voastre să tacă'n adunările bisericeşti ; fiindcă lor nu le este îngăduit să vorbească, ci să se supună, aşa cum spune şi Legea.

35 Iar dacă vor să înveţe ceva, să-i întrebe pe bărbaţii lor acasă, căci este ruşinos ca femeile să vorbească'n Biserică.

36 Oare de la voi a ieşit cuvântul lui Dumnezeu ?, sau numai până la voi a ajuns ?

37 Dacă i se pare cuiva că este profet sau om duhovnicesc, să recunoască faptul că ceea ce vă scriu eu e o poruncă a Domnului.

38 Dar dacă cineva nu vrea să ştie, să nu ştie !...

39 Prin urmare, fraţii mei, râvniţi a profetiza şi nu opriţi să se grăiască'n limbi ;

40 dar toate să se facă'n cuviinţă şi după rânduială.

119 A binecuvânta (aici) : a-i mulţumi lui Dumnezeu.

120 Neştiutor : neiniţiat ; cel ce nu posedă harisma glosolaliei.

121 Cineva din afara comunităţii ; un neiniţiat ; un ignorant al tainelor duhovniceşti, a cărui inimă însă va fi citită de întreaga comunitate prin harisma profeţiei.

122 Să cumănească ceea ce se spune.

123 Sfârşit de verset care, de fapt, începe un nou paragraf. Pavel argumentează printr'o cutumă a timpului.

dumitru radu popescu

FERNANDO

Într-o dimineață de noiembrie, posomorită, răcoroasă, umedă, Ferdinant (Fernando) se trezi cu o durere surdă în picioare. O răceală a oaselor? Văzu cucoana în fotoliul verde, stînd picior peste picior, în rochia ei portocalie. O acuarelă. Îl lăsă rece și dușul cald din baie, și strigătele (dă-mi un prosop, Fernando!) soției sale. Daliile, tufănicile din glastră, majestuoase, puternice. De parcă nici nu le păsa că nu mai erau de cîteva zile înfipte cu propria lor rădăcină în pămînt. Nimic nu se schimbase din culorile lor sănătoase, roșii, galbene, albe. Ferdinant (Fernando) observă ceva ciudat: că ochii săi vedeau la fel de bine ca pînă ieri seară, cînd se culcase, dar că minții sale nu-i mai prea păsa de ce vedea. Nici foamea nu-i dădu ghes, și nici nu se grăbi să-și golească bășica udului. Nu era propriu-zis o nepăsare față de sine. Ceva mai grav, sau, oricum, ceva neobișnuit; o indiferență rece, o... O ce? Simțurile lui funcționau, văzul, auzul, mirosul, toate, ce dracu! — dar straniu era că nu mai exista o conexiune între ele. Vedea fără nici o bucurie imaginea doamnei din fotoliul verde: Creierul, o absență totală. Nu mai înnoda firele, nu mai decidea nimic, nu mai făcea nod la ață, era ca și mort. Oare așa să fi arătat moartea? Să vezi viscul, pe fereastră, verde, să auzi discul cu melodii de neuitat (Aneta își făcea siesta după micul dejun), să simți o durere difuză în oase, și să nu-ți vină să te ridici din pat? Se ridică, totuși. Pășind, avu însă certitudinea că murise. Doar haloul său misterios mai trăia, energia se desprinsese de materia din care era făcut?... Și mai curios: nimeni nu-și dădu seama că el murise... Îl salutară.

La televizor, bulgarii începură să vorbească despre crizantemele din Beijing. Zece mii de crizanteme crescute în ghiveciuri (opt sute de specii), numindu-se „jocul dragonului cu marea", „Zăpada timpurie prevestește un an bun"... Zeci de nume! Greu de tradus. Culorile, vii. Crizanteme purpurii. Crizanteme verzi! Foarte rare, desigur. Verzi? Fernando văzu pînă și nervurile tijelor, da, verzi. Imaginea de la televizor, ca oglinda. Dar și simțurile lui!... căci nu doar prospețimea petalelor verzi îl încinta, ci și un soi de parfum!... Ochiul, nasul — deci nu muriseră?! Și urechea? Reporterul chinez parcă era o păsărea cînta, cuvintele cîntau! Crizantema, emblema Beijingului, folosită și în medicina chineză veche... Durerea din oasele lui Fernando deveni mai aprigă. O măsea îi țiuia, ultima, de jos, din stînga! Dar cum să crăpi cînd auzi și vezi, cînd te dor oasele, măselele?! Dincolo de fereastră, o lumină boreală. Apoi apăru, în curte, un balon multicolor, rotindu-se. O minge? La Voronej aterizase în septembrie, într-un parc, unde copiii jucau fotbal, o farfurie zburătoare. Așa mărturisiseră puștanii, și pensionarii ce se plimbau pe sub... Chiar farfurie farfurie?! Nu, ceva ca un clopot ușor, silențios, multicolor. Ciinii aflați cu pensionarii la promenadă simțiseră primii că se-ntîmplă ceva ne-obișnuit: începuseră să se agite, să latre, să muște lesele... Povești pentru copii și bătrîni, zisese Aneta, psiholoagă la grădina zoologică din Turda. Aneta citea de cîteva săptămîni „Night-Side: Eighteen Tales" (Vocile Nopții: optsprezece povestiri), Vanguard, 1977, de Joyce Carol Oates. Citea numai cărți în engleză și se ocupa de inteligența animalelor. Extratereștrii? Buah! Fernando o auzi cum vine cu pantofii ei cu tocuri de fier, toc, toc, toc, să ceară niște cafea. Un jandarm în fustă. „Ce face domnul Fernando? I-a plăcut cum i-au spulberat băieții noștri pe plăvanii danezi?". România se calificase pentru finala campionatului mondial de fotbal de la Roma.

Un filfîit de aripă, o perdea fluturînd imperceptibil. Curentul, invizibil, devenea astfel vizibil. Fernando rise. Ce caraghioslîcuri! Cumpăna dintre mișcare și nemișcare, limita dintre nimic și viață... Oho, ohó!

Pe peretele de care era lipit patul fotografiile bunicilor. Floarea, cu basma neagră, strînsă sub bărbie, și Florea, cu pălărie cumpărată în America. Dumitru, zis Nică al lui Nae, cu capul descoperit, și Domnica, parcă și în poză mai înaltă decît el. Florea și Floarea, Dumitru și Domnica. Ciudat, își zise Fernando, descoperind abia acum că numele bunicilor săi începeau cu F și D... Dumitru, paracliser; Florea fusese în America de două ori. Ciudat, își zise Fernando. Și surise: în nici o autobiografie nu trecuse aceste amănunte. Bunicii, niște fotografii. Niște amintiri.

Lizu își scria compunerea despre „Miorița". Și-o întreba pe maică-sa: nu-i așa că moartea în „Miorița" este o zeitate și că păcurărașul trecînd în altă lume, cununîndu-se, devine acea zeitate?... Profesoara de română îi spusese: lucrarea ta e bună; dar e prea multă religie în ea. Dar nici un copil din clasa a VIII-a nu se ducea duminica la biserică și nu credea în Dumnezeu. Acești elevi nu știu cine e Dumnezeu, a zis diriga, povestea Lizu. Fernando, fără să vrea, trăgea cu urechea. În aripa stîngă, o durere ascuțită, reumatică. O cunoștea! Vru să ceară o aspirină, însă buzele nu-l ascultară, sau corzile vocale?... Era ca un aparat defect, recepta, dar nu putea transmite... Oh! Frigul și frica! Da, chiar nu voise să se ducă pe stadion să vadă meciul cu Danemarca!

Era ceva putred, dar ce?! Aneta zisese: „Nu te duc la meci de teamă c-o să ne pîrlească divizia de uriași danezi? Dar dacă o să-i învingem?". Fernando răspunsese: „Mă tem și de victorie". Și nu plecase la stadion, văzuse meciul la televizor. Acum Aneta își sorbea cafeaua și-o întreba pe Lizu dacă a auzit de experiențele făcute pe creierul șobolanilor. Căutau urme de memorie la șobolani, le tăiau bucăți din creier... intrigați (cercetătorii) mai ales de faptul că aceste animale continuau să se comporte la fel — și după ce nu mai aveau creierul întreg! Lizu nu auzise... N-am auzit, tanti. N-o interesau șobolanii, și ea acum era presată de timp: trebuia să-și termine compunerea despre mioara laie, bucălaie! Pe-o gură de rai, pe-un picior de plai — ce înseamnă, mamă? Putem scrie că ne aflăm la picioarele unui plai, adică acolo unde se termină pămîntul? Pe-o gură de rai, adică la începutul raiului. Putem spune că acțiunea baladei are loc acolo unde se termină pămîntul și începe raiul? Mama zise: Vezi că și pentru lucrarea de săptămîna trecută profa ți-a zis că e... Fernando nu mai auzi: tirii ceasul violent! Ah! Il puse cu fața în jos, pe dușumea, nervos. Prea nervos, căci parcă sticla ceasului deșteptător se sparse și arcul plesni, cîrc! Lizu, scrie ce crezi tu. Da, mamă. Mulțumesc pentru cafea, zise Aneta. Și, ieșind, mai spuse: cercetătorii au tras concluzia că la șobolani — și la oameni nu? — memoria este distribuită în întregul creier, nu doar într-un lob, într-o zonă... 'ți-ar sobolanii ai dracului! Își zise Fernando, chiar în clipa cînd dincolo de viscul verde crescut pe cei doi copaci din fața ferestrei, în lumina boreală a zilei, un balon multicolor cobora lin.

Ca în emisiunea televiziunii bulgare dedicată obiectului neidentificat coborît la Voronej! Emisiune preluată... Da, da, cîinele latră. Un foxer. O foxeră Diana. ham, ham, ham. De-ar fi fost un ciopor de oi prin împrejurimi, ehei, hei! Ce prostie — că simțurile amorțesc! Cînd vezi — parcă ar fi aproape, vii, nu filmate! — crizantemele verzi din capitala Chinei!

Fernando închise ochii: nu se auzea nici un bîzîit de motor. Nici foxa nu mai scoase nici măcar un scîncet. Amintirile, bulue. Seara, cînd văzuse, cu Tudor Gheorghe și cu Ilie Gheorghe, „Piticul din grădina de vară": din holul teatrului, în pauză, se zăreau mașinile foșgăind pe stradă cu farurile aprinse mute. Îi plăcuse scena cînd Tudor Gheorghe, Pasăre, cu o lopată pe umeri, trăgînd după el un cărucior (ce scîrțîia îngrozitor din roțile sale neunse), se oprise în dreptul condamnatei la moarte pe care bătrîna borfașă Leni Pințea, o spăla pe trup, o pieptăna, o îmbrăca în cămașă albă, curată. Nebunul care făcea pipi în pat noaptea, privea trupul tinerei mame, sau privea ființa pe care peste cîteva ore avea s-o ducă, pe cărucior, s-o îngroape în cimitirul castelului închisoare? Da, da, aici avea dreptate Aneta, creierul este un organ misterios, dacă nici cel care spăla morții de sînge nu știa de ce-o privește pe tînăra mamă, dacă borfașa bătrînă mai bănuia că el o privea ca muiere vie pe tînăra... cînd poate că el, animalul din el, căci era cam zălud, simțise înaintea tuturor venirea morții, acel aer zăcut, acel... Bați cîmpii, Fernando, își zise și deschise ochii. Și nu mai văzu nimic: decît o ceață albă. Orbise? I se pusese albeața pe ochi? Închise ochii, lin, și descoperi întunericul. Trecea de la lumină la întuneric, clipind, într-o clipită, dintr-o lume în alta, din amintiri în amintiri, din... Rămase cu pleoapele închise. Durerea de șale nu-l slăbi. Nici frigul din tălpi — deși purta două perechi de ciorapi, una de bumbac, albă, pe piele, și alta de lînă. Nu te mai smiorcăi, îi zise mama Lizulaiei. Nu-și terminase lecțiile? O bîzîiseră frații la cap? Nu, nu, e altceva, fetița ta e acum în creștere și plînge uneori din orice, nu știe ce se petrece cu ea, o auzi Fernando spunîndu-i Anetei. Dar psiholoaga nu plecase la maimuțele ei?

Sau fetița îl plînsese pe el? se întrebă Fernando cînd ușile se închiseră și rămase singur în toată casa. Și foxa plecase, dusă în lesă de Aneta. Cînd se întîmplaseră toate astea, mai înainte, acum o lună, un an? Murise și-l duseseră din casă, și numai haloul său invizibil revenise?... energia magnetică — electrică bîntuia prin dormitor?... Deschise ochii: femeia în fotoliu verde se afla la locul ei, a-gă-țată într-un cui, în acuarela dăruită de Grigore Vasile. Îl uitaseră în casă?! Ploaia bătea în geam, da, da, ce chestie banală, ploaia bătea în geam. Și amintirile, la locul lor, intacte; memoria, brici! Scena, bunăoară, (tot din „Piticul...") cînd pachidermul priapic o călca în bocanci pe țiganca borțoasă, care, pe întuneric, îi mușcase nasul: pachidermul o lovește întîi pe unde poate, furios că-i curgea sînge din nas; apoi, proptit pe crăcane, fumează o țigară. Calm. Aparent calm. Oricum, deliberînd. Și cînd pleacă din nou spre țigancă, știe ce vrea: vrea

să nu mai știe nimeni de rușinea ce-o pătise, că-i mușcase ea nasul. Știe ce vrea cînd o omoară, nu mai e o întîmplare... Actorii craioveni s-au întrecut pe ei, dar meritul regizorului Purcărete e clar: el i-a pus pachidermului țigara în mînă. Hei, ce liniște, îți țiuie urechile. Televizorul, închis. Dar și acum Fernando parcă vede faza cînd Lăcătuș I-a surprins pe portarul danez ieșit din poartă, pe la șase metri. S-au privit? Totul a durat o secundă? Nici atît. Lăcătuș a lobat mingea peste portar. Cu sînge rece. Ca și cum ar fi avut timp să tragă o țigară în zecimea de secundă în care s-au fulgerat cu privirile. Iar acum, ploaia, calmă, nepăsătoare, bate în geam, ah, bate în geam, apa siruie prin burlane, nici o furie în cer, nici un fulger, nici o răscoală a aerului, nici o spaimă adusă de tunete, o pișorceală fără sfîrșit — a cui? doamne sfinte! — o zi de beție, fumurie... Fernando se ridică din pat, se privește în oglindă: e cam neras! Își amintește de Tudor Gheorghe, neras de-o săptămînă, chel, zîmbind: zicînd că regizorul nu-i dădea voie să joace rolul din „Piticul..." bărbierit, dat cu apă de colonie... Dar nici murdar, jegos, așa cum umblă pe stradă, bună seara, piticul în blugi, chel, parcă veșnic muiat în gaz, Puțulea-taichii. Fernando coborî în sala așa-zisă a cazanelor: gazul metan pîlpîia fisîlt, sub presiune falsă, plin va să zică de aer, de aer golgoluț, fără putere de ardere. Țăcănea contorul, curgeau bănuții pe aer, în aer. Într-o seară de noiembrie era să se întîmple o dandana: era să sară casa în aer din cauza unei greșeli: că dăduseră ăia gaz metan adevărat!... Ah, dar ce vede în curte, lîngă buturuga cireșului japonez? Pe bunicii săi Florea și Floarea, Dumitru și Domnica, îmbrăcați de sărbătoare, în negru. Se pregăteau să se ducă la biserică? Prin geamul murdar de la pivniță îi vedea ca într-o fotografie veche, ca niște umbre. Auzi un lătrat de cîine. Și văzu o lumină calmă, multicoloră, ca un balon... Să spargă geamul? Mai bine să-l șteargă cu palma. Dar mîna rămase pe lîngă trup, moale, ca un vrej opărit de căldura verii. Totul e să nu te enervezi și să nu ieși măsuri pripite ca Soarbezamă. Își aminti de sfatul lui Mitică Popa. Bă Scarbezamă a dat drumul la un glont și pe urmă a început să fugă după el să-l prindă, încălțat în cizme.

Bunicii îi făcură cu mîna din grădină, de lîngă ghivecele cu cactuși înfloriți. Hai, îl chemară. Dar Fernando simți o moleșeală în tot trupul și se duse în dormitor și se întinse pe pat. Îi era somn. Tocmai atunci ușa de la intrare bubui și Lizu intră, roșie în obraz de bucurie, și de cît alergase de la școală pînă acasă.. Strigă, crezînd c-o aude maică-sa: ce este cu fluierașul de soc, mult zice cu foc, și cu fluierașul de os, mult zice duios?... Profesoara de română (sau balada?) o zăpăcise, o întărîtase?... Fluieraș de os, mult zice duios, mamă. Dar înainte, și la greci, nu? doar am citit prin legendele lor vechi ceva despre asta... erau fluiere din os omenesc. Să cînte fluierul de os omenesc, sau să cînte un om dintr-un astfel de fluier, ce zici?... Sau vrăjitorii aveau asemenea fluiere? Mamă! Maică-sa era încă la piață, sau la „Alimentara", sau după pîine?

Durerea în genunchi, simțind suflarea iernii. Aneta, albă ca iarna, intră bodogănind. Cînd încărunțise? Face experiențe pe creierul unor moime vii. Asta ar tăia cu bisturiul (și cu brișca) și în creierul unui om viu, de s-ar lăsa vreunul drept cobai! Trupul parcă i s-a mai rotunjit, îngreunat; se simte asta după tocăitul pantofilor. Pocnetele, pe dușumea: pooc! pooc! pooc! Mai rare, mai puternice. Pare un sergent-bucătar încălțat în cizme cu blachiuri uriașe, de bronz. Pooc, pooc! Veșnic preocupată de misterele memoriei. Și veșnicul ei dispreț față de misterele (ca să vezi!) iscate de farfuriile zburătoare. Fernando o aude pe Aneta cum cîntă: Nu mai bate, Doamne, lumea Pe cum ai bătut pădurea. Pare în casa ei. Tot voise ea să cumpere casa lor, și să-i lase pe ei să rămînă cu chirie, în fosta lor casă... Poc, poooc, cizmele ei de plutonier-bucătar. Reia cîntecul de la început: ...Cum ai bătut pădurea De n-a rămas frunză-n ea N-are cucul cum cînta. Aneta ar face experiențe și pe creierul cucilor, pe viu, să afle ce memorie au, de ce cîntă... N-are cucul cum cînta, N-a rămas o cracă verde. Să cînte cucu nu șede. Ca un stăpîn, în propria casă, gata și de cîntece de jele! Cîntă cucul răgușit Omul umblă amărît. Dar ea, numai o veselie! Misterele creierului! Ea, veselă, suspină cîntînd cîntece triste despre cucul răgușit, vai, sărmanul cuc răgușit... Ai văzut c-a nins? întrebă Lizu. „Cînd?". Astăzi, mamă. Niște fulgi mari. Astăzi, 17 noiembrie, 1989. Rîse. Fernando se miră: 1989? Ce glumă?!

Aneta apăru în dormitor într-un hanorac kaki, se privi în oglindă; își șterse cu degetele ei mari, îndoite, colțurile buzelor. Ca și cum s-ar fi aflat în grădina zoologică, sau în apartamentul ei, singură. Gata să înceapă cine știe ce experiențe pe creierul unui cimpanzeu viu. Pe bărbatu-său, oricum, îl lichidase: îl lichidase pur și simplu, îl stroșise în puț, îl făcuse lichid, un lichid oarecare, care se scursese în pămînt, și peste care, care scîrțîind treceau... Scroafa, îl înmormîntase lîngă o margine de drum, ca și cum acolo ar fi avut un accident de mașină: îi pusese și o cruce de fier. Dar fiind aproape de o răscruce, căruțele, cu timpul, scurtau drumul, treceau pe lîngă crucea de metal ruginit, atingînd-o cu butucii roților, îmbătrînise mormîntul, îmbătrînise pămîntul, în acel loc: carele treceau nepăsătoare... „Știți cum se numea nevasta lui Alexandru Macedon? Ruxandra." Cine vorbise? Fernando iarăși nu putu să-și dea seama. Părea o amintire, cumva? Ori era vocea cui? Pașii Anetei, pooc, pooc! Și melița ei: O pereche de cimpanzei din Japonia au înțeles ce este o cheie și s-au folosit de ea! Dovadă că sînt inteligenți! Pooc, pooc, pizmele. Picioarele ei de ursoaică. Tanti Aneta admite că maimuțele sînt inteligente, dar nu poate să-și închipuie nici ea cît că în univers ar mai exista și alte ființe inteligente. Mama. Lizu era martora lor, asculta, tăcea. Femela, cimpanzoaica, rîse Aneta, punînd aspiratorul în priză, a găsit cheia și-a furat-o, sînt de părere cercetătorii japonezi de la grădina zoologică din... Motorul aspiratorului începu să gîfîie: buuu!... Trebuie să repar rabla asta. Mai bine n-o cumpăram de la voi, zise Aneta. Părea stăpîna casei, deși, el, Fernando, sta întins pe patul său, în dormitorul său, sub fotografiile bunicilor săi Florea și Floarea, Dumitru și Domnica. Ar fi fost caraghios ca să-ți vîndă cineva o casă cu fotografiile bunicilor săi cu tot!... Ce gînduri zălude, bătrînești... „Cînd cimpanzeul și cimpanzoaica au fost prinși, surise Aneta, dînsa încă mai avea cheia la ea! O ținea ascunsă în gură!" zise Aneta și deschise fereastra... Vîntul flutură perdeaua; se făcu, desigur, curent. Fernando simți o durere în umărul stîng. Un reumatism rebel, de care făcuse rost conducînd ca un tembel, și iarna, mașina, cu geamul din stînga, de lîngă volan, tras în jos... Motorul aspiratorului dudui din nou, jandarmul cu picioare de ursoaică, ursoaica în cizme cu blachiuri de aramă avea chef să aerisească și să curețe... Meditînd despre maimuțele ei, despre moimele din Japonia!„Cei doi cimpanzei erau, țineți minte, de doisprezece ani «elevi» ai Centrului de cercetări asupra primatelor din Kyoto, unde li se predaseră cunoștințe de limbă, precum și diverse deprinderi...".

Bunicul Florian îi făcu semn cu mîna bunicii Floarea. Ca în fotografia făcută la Oradea, în gară, din tren, cînd el plecase a doua oară în America. O, la Detroit, parcă, în siderurgie... El, Florea, bihoreanul cu mustață pe oală, plugarul, devenise metalurgist! Acum, din curte, unde aterizase din nou acea lumină colorată, rotitoare, acel balon, acea iluzie optică, dacă te-ai fi luat după Aneta, cea care credea doar în inteligența maimuțelor!... Afară, o zăpadă luminoasă! Aneta n-o observă, și nici n-avu cum, stînd cu privirile pe afurisitul de aspirator, care bubuia și tușea ca un officos.

Și totuși, nu murise! Dacă ar fi crăpat, Lizu și maică-sa l-ar fi plîns... El le-ar fi auzit plîngînd, îmbrăcate în negru. Sau nu știau că el?... în dormitor?... Dar de ce încărunțise Aneta? De prostie?!

Dar de ce ele nu veneau să-l vadă, de ce nu-l strigau? Și de ce vorbeau ca și cum ar fi fost singure? Sau ca și cum el ar fi fost foarte departe de ele și nu le-ar fi auzit?!

Bunicul Florian, siderurgistul de la Detroit, cel care făcuse și desfăcuse tot felul de automobile la „Ford", sau măcar le văzuse, el, plugarul cu mustața stufoasă, sătul acum de gălăgia Anetei, cea cu maimuțele pestrițe, îi arăta lui Fernando locul pe unde s-o zbughească din dormitor: prin fereastra deschisă! Bunicul Dumitru, paracliserul, cu o cădelniță în mînă cînta popește, el, Popescul, fiul popii din Dănceu: „Bine ești cuvîntat, Doamne, învață-ne pe noi îndreptările tale". Aneta, cînepa dracului, cu tenderul dublu, cu picioare de ursoaică, făcea curățenie! Cu părul albit, ca o perucă răpănoasă, cu fața de mucegai — ca aia, hîrca, numai că în loc de coasă avea un aspirator „Progresul".

Bunicele, Domnica și Floarea, cu crizanteme verzi în mîini, parcă întineriseră, sau se născuseră din nou, în locul plin cu crizanteme verzi, sub o altă stea — logostea, oricum, sub semnul norocului, căci îl priveau pe Fernando cu bucurie, dar și cu întristare, cumva ciudat, cu un ochi surîzînd, cu altul lăcrimînd, întinzîndu-i cîte o crizantemă verde. Dar, culmea-culmilor! Fernando băgă de seamă că balonul multicolor lua din cînd în cînd forma unui cal, unui cal cam-cam-cam fantastic... Dacă și necheza! „Aiulea!" o auzi pe cimpanzoaica, din ce în ce mai păroasă pe frunte, pe gît, pe lîngă urechi, pe sub nas, cu mustăți, pe bărbie, cu barbă! Fernando o privi cu groază — dar totuși o privi, ca să nu-și piardă nici această amintire.

Apoi se strecură prin fereastra deschisă, s-ajungă cît mai repede lîngă bunicii ce-l așteptau, aliniați ca într-o fotografie veche, în curte, lîngă acea farfuriecal, sau ce era, alergă spre ei printre viețele de vie și trandafiri, auzind-o încă pe Lizu cum își scria dictîndu-și cu voce tare compunerea la limba română pe-un picior de plai...

PRIVIGHETORUL

— rubrică realizată în colaborare cu publicația „Expres Magazin" —

Eu

uneori se-aude noaptea
biziitul sîrmelor de telefon
un nod chinuitor se pune-n gît
dar nu-ți amintești cuvîntul
parcă ai vrea să zici „eu"
dar nu-ți amintești cuvîntul
și-o văgăună se deschide spre tine
cuprinzi cu brațele golul
doare și te-ngenunchează
parcă ai vrea să zici „eu"
dar nu-ți amintești cuvîntul
și urli prelung la lună
parcă ai vrea să zici „eu"

Stele și tutun

deși își distruge plămînii
viața ne fumează mai departe
scrîind cu litere asfixiante
aventura trecerii noastre în amintire
planeta aceasta ca un mugure verde
din care picură clorofilă
în ochii soarelui
riscă să inunde întregul univers
cu o peltea de fum

V. Gumăreanu

Ochiul interior

ochiul interior al iubitei
molcom
delira uneori
semințele cresc dînd undă
ce mai chiot, ce mai hohot
regina aidoma faptelor rușinoase —
pribegea
acest amănunt l-au intuit cu de-a sila
răzvrătirea e calea ce nu duce nicăieri
rătăcirea e calea ce te scoate la liman
sinul e locul unde cresc cei mai mici
plasa e cea în care cade îngerul
cîrlionții sînt cei de culoarea aramei
mulțumirea e cea care nu se poate
îndura
iară stelele sînt cele care se strecoară
printre gînduri.

Marcel Danciu

Cum ați spus?

Nu am dreptul să scriu cu trupul
această ancoră,
această existență ridicolă, neîmpăcată
cu disperarea sunetelor amorfe,
mai triste azi decît ieri sau mîine.
Neînvățate să supraviețuiască,
picioarele,
vor muri săptămîna aceasta,
și nu de foame,
cum a pariat necrologul,
vor muri de neatingerea cerului
acest cer disperat hăituit de grăniceri.
Grăniceri — Cum ați spus ?

Ina Manta

Adunătură

Și-am mai adunat
de sub pietre
cîteva litere strîmbe
ca să îmbrac marginea
de curcubeu
care-mi încolăcise
degetul arătător.

Agonia vine dinspre
depărtarea ta
și-mi apropie depărtarea mea
de coaja copacului crescut invers
între noi.
Să nu uiți să închizi ușa !
Frunzele
le mătur eu la întoarcere.

Vine aprilie

Tu te bucuri că vine
aprilie
și-ți îndrepți toate strîmbăturile
rupi un țurțure de la streașina casei
și-l implinți în aburul pămîntului
fiindcă vine aprilie
și dacă tot vine aprilie
dai un alt înțeles gesturilor
și muți orele
de la dreapta la stînga
pînă vine aprilie.

Raluca Voinescu

Mitologică

Stîncile în mare
îndură
statornic
vîrtejul de culoare
Aici
se disting
sub nisipuri
treptele așteptării
Iar cerul
își propune
un lucid exercițiu
de imaginație
Stîncile în mare
fantastic joc de culoare
Stîncile în mare
Ochiul mărit
de care mă las
sfîșiat' sfîrșit
și nu mă doare.

Studiu

Mi-e somn
de dorul de mine
de singur
și simt
cum vreau
să mă-nchid într-o carte
De tot
să mă-nchid într-o carte
solemnă închisoare
a gîndului meu
Ca o cochilie de melc
mă simt
Înoarsă rotund
spre mine
Cu răsărit și apus
la un loc.

Acord

Aștept noaptea
Ca vinul ce umple grădini
Cînd obiectele
din jur
M-aprobă ca niște
triste
Animale de casă,
Înțeleg tot ce-mi spun
și refac
Timpul umed de glasuri
ce m-apasă.

Liliana Săndulescu

Corn de vînătoare

o lucire tainică ceața prin care
asmuți cîinii dimineața pierdută
fum printre arbori o siluetă și numai
atît topindu-se în umbra irizantă
a unui april viu palpită

un tremur și vocea-i acoperită
de forma ei corn de vînătoare.

David Alexandru

Inerție

am uitat să mă mișc
de cîtă vreme
nu mai știu
să mă mișc zău
asta ne tromboneşte
zău
fiecare secundă adaugă vreo trei
centimetri
trupului meu cresc mă înăbuș
fugi de-aici alice
zău mă subțiez mă-ntind sînt
un fir
de culoarea pielii
bun pentru cîrpit
ciorapi de damă nu foarte fini
de cincizeci perechea
sînt un ghem un ghem
v-ajunge sigur doamnă
asta-i nebună
zău
c-a ieșit un ciorap doar unul
unde-i perechea doamnă
așteaptă aștept
ca tu să te oprești
să te-ntinzi vino să te subțiezi să fii
un ciorap pentru doamna
e nevoie
de-o pereche
doamna trebuie să plece
doamna călătorește mult
doamna are o poșetă în care zice
intră intră
și
nu mai scapi
asta e plecată bine
acum că eșt că sîntem
o pereche
doamna are nevoie
de mine
de tine
n-avem nevoie
cară-te valea întinde-o
da mă subțiez mă-ntind mă
asta ne tromboneşte

Saviana Stănescu

O ISTORIE ILUSTRATĂ A LITERATURII ROMÂNE CONTEMPORANE

văzută de Ion Cucu

Poeții Dan Laurențiu și Mihai Ursachi deschid expoziția lui Vlad Gheorghiu.

Octavian Paler... în așteptarea Trenului Democrației.

Doina Uricariu... privind nostalgic în viitor.

Ștefan Augustin Doinaș și Romulus Vulpescu se vor reîntîlni la fel și în noul Parlament ?

paul tumanian

INES VIA SATELIT

Praful de pe drumurile africane călătorea în Europa pe ghetele lui Rovel, cu avionul. Aceleași drumuri, călcate de șenilele tancurilor, iată-le, rămase undeva jos, în infernul războiului. Stewardesa îi punea pe măsuță paharul cu coniac. O mînă albă apărea și se retrăgea însoțind un zîmbet plin de înțelegere pentru praful de pe ghete. Dar gîndurile lui Rovel zburau departe. O rachetă **Scud** căzînd în ajun peste hotelul **Farsia.** O dată cu camera sa și cu toate lucrurile fuseseră spulberate și splendidele persiene albastre de la ferestre, care filtrau de minune soarele ecuatorial. Dar și televizorul — tubul catodic. Greu de imaginat cum cioburile zăceau undeva printre dărîmături. Imaginea lui Ines, spartă și ea în mii de cioburi la numai cîteva ore după reportajul transmis din Ulster, via satelit. Ei doi, oameni în aparență pasnici, dar purtînd ceva din confruntarea lor mocnită cu toți cei din jur. Și totuși perfect echilibrați amîndoi. Rovel ducea paharul la gură și privea absent pe hublou. Pe fundalul unei case distruse de un automobil capcană, ea, o femeie fragilă, hrănită cu aventuri — și întremată — încă de pe la vîrsta de optsprezece ani, dezmințea fără să ascundă nimic, doar cu ochii ei albaștri, grozăviile din imagine.

Dracu știe ce coniac îi turnase stewardesa în pahar, dar mirosea bine. Rovel își aprindea o țigară Fumul plutea calm pe deasupra mochetei de pe interval, ca și cum afară, la doar cîțiva metri distanță, nici n-ar fi vuit motoarele proiectînd în urmă jeturi de gaz fierbinte. Propulsie reactivă.. Ce-i spunea Rovel lui Ines ? Ochi scandalos de albaștri — își amintea el. Și rîdea fără glas, doar în gînd, c-un fior de plăcere în stomac. Pe hublou trecea lunecînd ușor, undeva departe, un nor cumulus.

Corespondent de război timp de patru săptămîni. Bluză de camuflaj și pantaloni de camuflaj. Rovel se întorcea din Africa, iar Ines trebuie că era de cel puțin douăsprezece ore acasă după Ulster. Amintindu-și de redacție, venea o nouă strîngere de stomac. Tot de plăcere oare ? Casa distrusă din Ulster... Casa solidă din care Ines nu putea să lasă. Familia. Și totuși ceva era amuzant în toate astea.

Rovel sufla fumul către tavan. Nici acolo nu se simțea vibrația motoarelor... Ines ? **Un eveniment din viața mea !** Acum vedea mai exact decît cînd i-o spusese, amintindu-și. Ochii ei se întunecaseră un pic. Dar continua să zîmbească. Ce însemna pentru ea un eveniment din viața lui Rovel ? Ines, care poate că era gata să-și lase familia și, dacă i-o cerea Chiedo Gof își lua sacoșa și zbura în Ulster și de acolo în Cambodgia și înapoi în Afganistan sau în Croația... Și peste tot se așeza cu trupul ei subțirel, îmbrăcată în rochia ei mătăsoasă, de vară, peste imaginea unei case distruse de bombardament, sau a unor trupuri ciuruite de gloanțe sau sfîrtecate de explozii. Un ochi de reporter, el amîndoi — același ochi de reporter, antrenat să vadă esențialul. Dar și amănuntele. Un tînăr în greva foamei în fața clădirii Parlamentului, cu o pancartă de gît. Un trailer prăbușit de pe un pasaj de nivel. Din goana mașinii, iată, zărit în fugă, un bătrîn posomorît descuind ușa locuinței sale. Ines la el acasă, citind amuzată, în halat de baie, cu picioarele goale pe brațul fotoliului...

Magazin închis, în zori, sub un cer mohorît
Lacăt atîrnînd prăfuit peste grilaj în rugină
Înaintea ploii vor sosi măturători tăcuți
Hîrtii mototolite, rămășițele nopții
O dragoste veche, o crimă nesăvîrșită din teamă.

Stewardesa lua de pe măsuță paharul gol. Aplecată , îi zîmbea lui Rovel pentru ultima oară în semn de încurajare : Trei ore de zbor au trecut, încă un pic de răbdare și praful african de pe ghete avea să fie o problemă rezolvată...

O dragoste veche, o crimă nesăvîrșită...

Rovel privea în lungul intervalului. Ceva mai departe, stewardesa se apleca din nou. Zîmbea. Din spate nu se vedea decît speteaza fotoliului... Nu, praful african n-avea să fie prea curînd o problemă rezolvată.

— Ce fel de eveniment sînt eu în viața ta, Rovel ? îl întreba Ines. Fericit ? Sau nu prea important ? Zîmbea ușor amuzată. O voce un pic inertă, un pic iritată, un pic obosită, un pic dezamăgită. Și totuși neîncetînd să ceară, ce ? O lume ceva mai puțin egocentrică ?...

Trenul de aterizare atingea pista transmițînd în interior zgîlțîitura. O lume

mai puțin egocentrică ? Fără familii. Fără copii. Fără colegi de redacție... Rovel se întreba ce urmează... Un reporter foarte hotărît în toiul operațiunilor militare. Curaj nebun în norii de praf african ridicați de șenilele tancurilor... Dar Ines ? Între Ulster și Bangkok dădea pe-acasă și lua notă de tensiunile de la redacție. Tensiuni în creștere. Via satelit, deși strict personal, pornea de la Ines mesajul către Rovel, la camera presei de la hotelul **Farsia,** înainte ca o rachetă **Scud** să explodeze în interiorul lui. „Bradast agită spiritele. A uitat de solidaritatea noastră cu el în afacerea cu reportajul de la firma MERRUD. Acum Bradast vrea ca Chiedo Gof să plece. Iar tu și cu mine, pe lîngă că sîntem oamenii lui (!), am comis un atentat la morală. Așa că, după părerea lui, și noi ar trebui să plecăm"...

Dar unde ? Marile companii aeriene nu asigurau nici o acoperire în materie de atentat la morală... Ieșind din avion, Rovel se opri o secundă în capul scării. În Africa, înăbușitoarea vară părea fără sfîrșit. Aici, sub un cer spălat de ploaie, cîteva fire de iarbă tremurau în vîntul umed, jos la piciorul scării, între dale de beton.

Ines n-avea de unde să ghicească ora sosirii lui. Nici măcar ziua. Rovel trecu singur prin hol, fără nici un bagaj. Doar cu praful său african pe ghetele galbene...

Magazin închis, în zori, sub un cer mohorît...

În taxi mirosea a fum de țigară, un pic cam stătut. Nici un pachet de țigări pe bord, sub parbriz. Desigur, clienții îi trecu prin minte să-l întrebe pe șofer dacă nu cumva o dusese de curînd pe Ines cu mașina lui. Zîmbi amuzat — cum să i-o descrie ?... Înaltă, zveltă, cu ochi scandalos de albaștri, în care blazarea nu-și va găsi niciodată loc. Poate doar, din cînd în cînd, tristețea. Asta, da... După vreo dispută mai aprigă cu soțul. Sau cînd nu era prea convinsă că ar fi un eveniment în viața lui Rovel. Sau cînd găsea în asta prea puțină consolare.

Într-adevăr, de la plecarea în Africa, Europa înverzise sub norii pe care îi vazuse seară de seară la TV, de la înălțimea satelitului, destrămîndu-se în fuioare peste Portugalia, Sicilia și Grecia. După ce Ines încerca să acopere cu trupul ei subțirel ororile terorismului și ale războiului. Din satelit nu se vedeau decît norii ca o uriașă bulboană peste bătrînul continent. Rovel privea pe geam. Amănuntele — străzi, case — străluceau doar din goana taxiului... Cu un freamăt de nerăbdare și de neliniște ca un gol în stomac...

Hîrtii mototolite, rămășițele nopții...

Cu ce era mai sigură redacția decît Africa ? Rachetele **Scud** nu se puteau rătăci pe-aici. Dar Bradast și cu ai lui erau gata să te mănînce de viu în orice clipă. Ușile de la ascensor glisară în spatele său, închizîndu-se, și Rovel dădu buzna pe coridor cu ghetele sale pline de praf african. Lumină peste tot, cu nimic mai prejos decît soarele ecuatorial. Mai puțin umbrele. Plus aerul condiționat... GREVĂ DE AVERTISMENT stătea scris pe cîteva uși. Prin geam îl zări pe Bradast la el în birou și îi făcu semn cu mîna. După atîtea săptămîni de absență individul nu putea să rămînă pur și simplu încruntat. Se străduí să scoată ceva din el și reuși un rictus. Știa Chiedo Gof de ce nu-l trimitea să facă reportaje despre atentatele cu bombe... Toți, unii dintre ceilalți îi zîmbiră lui Rovel. Ba chiar Olivia îi răspunse la salut fluturîndu-i mîna de dincolo de geam.

Rovel trecu mai departe cu aceeași viteză de vijelie. Rîse în sinea sa la gîndul că ar putea să-l găsească pe Chiedo Gof legat fedeleș de scaunul său cu o frînghie... În Africa, stînd lîngă persienele albastre din camera sa de la hotelul **Farsia,** pîndise în toiul nopții **tam-tam**-ul războinic venind din adîncul pădurii ecuatoriale. Nimic. Doar explozii de obuze și răpăit de mitralieră. Dacă ținea neapărat, putea în schimb să cau-

te aici, acasă, banda cu tam-tam-ul african... Ei doi, el și cu Ines puteau să-și facă oricînd lumea pe care și-o doreau.

Chiedo Gof nu era legat de scaun cu frînghie. La masa de alături, Rovel o zări pe Ines în fața monitorului. Era clar — nu putea să-i zîmbească veselă, ca oricare altă colegă. Pentru ea nu exista decît totul sau nimic. Dumnezeule, ce fel de lume mai era și asta ?

— Salut, Gof, zise intrînd în birou. Peste tot, geamuri și priviri concentrate trecînd prin geamuri .Prin interfon puteai să te faci auzit de toată lumea — Apasă pe buton, Gof, îi zise.

Ines îl fixa încordată, gata să sară de pe scaun. Să alerge la el ? Sau în Ulster ? Sau în Cambodgia ? Marile întrebări se pun totdeauna via satelit, nu ? Doar din priviri, altminteri vorbind despre atentate cu bombe. Cu condiția să nu-ți cadă în cameră o rachetă **Scud.**

— Vii cu mine, Ines ? o întrebă. Și îi întinse mîna. — Uite, Gof ne trimite pe amîndoi în Venezuela. Printre traficanții de droguri. Așa-i, Gof ? Cel puțin unul dintre noi să se întoarcă viu de-acolo. Dar c-un pic de noroc, poate ne întoarcem amîndoi.

Ines îl luă de mînă și amîndoi ieșiră pe coridor. Benzile de hîrtie pe care scria GREVĂ DE AVERTISMENT dispăruseră de pe uși. Dincolo de geam, Bradast era singurul care rămăsese acru. Dar poate că mai erau cîțiva. Se holbau la ei doi și poate că nu le venea să creadă. Chiar așa, pe față, ce tupeu ! Însă cei mai mulți îi priveau cu simpatie.

Rovel și Ines străbătură coridorul inundat de lumină fluorescentă și ieșiră pe palier, unde bătea soarele trecînd prin geamul înalt pînă în tavan. Ascensorul oprit la palier aștepta gol. De la redacție pînă acasă, mergînd pe jos, drumul trebuie că îți lua pe puțin două ore. Dar după emoțiile din Africa și din Ulster, merita să te relaxezi două ore. O viață plină de primejdii. Puteai să te trezești oricînd cu o rafală de armă automată sau cu o bombă. — Uite, spunea Rovel, praf african autentic. Special pentru tine. Ridica piciorul îndoind genunchiul și își trecea degetul peste gheată. Pe vîrful degetului rămînea un praf galben-cărămiziu, ridicat cu nici douăzeci și patru de ore în urmă de șenilele tancurilor.

martie 1992

fevronia novac

Fotografie cu fevi la Costinești printre fluturi și un omagiu lui George Apostu

impermeabili fluturi de bronz
roșietici prin ploaie umblă
fluieră în ceață
arătări legate cu ață
pe sub norii electrici se-nmoale
semnale fosforescente dezleagă la sol
pionii magnetici
spuma ca de șampon curăță plaja
de scursura prelinsă pe nisip peste zi
apa duce cu ea corturi, cîrlige, șorturi,
papuci, jucării
sună în saxofon cineva cu disperarea
celui care ar îmblînzi
marea-o ciorbă excesiv de sărată
cu cele mai istețe ingrediente : saci de
dormit, saltele, țoale, șlapi
cozoroci, cutii de conserve, tacîmuri,
farfurii, cosmetice, casete, baterii,
scaune, mese pliante, lanterne, sticle,
lista nici nu se va sfîrși
noaptea suie pe dig vampirii scheletici
poartă la gît sub pelerinele
impermeabile telecomanda
cu care acționează norii electrici
și potolesc tornada
buni băieți doar unul dintre ei își mai
face de lucru
la tîrbușoanele fluturi
pe cîteva le apleacă le îndoaie — cum
vă convine mai bine
și iată că vine și ziua următoare
costume de baie și nuduri
se plimbă pe cîte două picioare
de parcă nici o vrajă nu le-a atins

de parcă marea n-ar fi ros toată
noaptea
uriașe cantități de nisip
elip, elip fevi ai grijă ți-ai pus tricoul
pe dos
fevi te scffoșești
fevi las-o baltă
nu e suficientă lumină
fevi insistă să facă poză cu fluturii
metalici din Costinești

Ședința ratată de spiritism

pe lumina stinsă ascult muzica
lui fish din marillion
galbenă febră suie pe faianța din baie
cîntînd ode psihedelice
adîncimilor unui vas lunguleț de
porțelan
în fața șemineului nu ațipesc
pun pe foc rumeguș
să-l întețesc
și am viziuni cu scoțieni tăietori de
lemne
cu șobolani dolofani prin maternități
infruptîndu-se din bebeluși
nu adorm
prin mintea fracturată
îmi mișună acum o febră de cristal
parfumată
respir cu otravă în stomac și în cap
infig o andrea
în păpușa lui Oskar Kokoschka —
albastră
căci numai așa sufletul lui se va afla
la cheremul meu
spre alinarea disperării sale
(căci nimeni nu o poate îmblînzi pe
a mea !)
aștept pînă mi se aprinde scînteia
în creierul bun de marmeladă
ca să mă azvîrle în partea secretă a
odăii
în care mă instalez cît pot de comod
să fac cuviincioasa întîmpinare
primului musafir
mă așez la masă
și în curînd mă pomenesc luspîrînd
cu putere
cu toate forțele mele
vorb în mine spiritul femeii
pe care-am chemat-o
în încăperea strîmtă
și întunecoasă
mă lungesc cu greutate pe canapea
cu noua-nfățișare
pocnesc din degete în semn că sînt gata
și fac dragoste îndelung cu bărbatul
din fața mea
desigur că totul s-ar sfîrși fericit
dacă nu l-aș speria
cu tembelismul meu
încercînd să-i explic
țîpînd cît mă ține gura
curmîndu-i gemetele
bolbîndu-mă la el
că numele meu nu e Michelle
că nu mă cheamă Michelle
nu mă cheamă Michelle.

Dragă Bogdan,
ce să-ți mai scriu
îmi petrec toată vacanța
în șa pe cămila asta soioasă
și mă gîndesc că spiritismul
ar fi fost o profesiune bănoasă.

despre...

Scriitura lejeră

Odată cu prima carte a lui Mihai Dragolea (**În exercițiul ficțiunii**, d. Dacia, 1992) rîndurile criticii echioxiste ce-și așteaptă debutul s-au mai rărit. Ele nu rămîn însă mai puțin impresionante și mai puțin urgente : de la Nicolae Oprea, Virgil Podoabă, Al. Th. Ionescu, Constantin Cîrlav și pînă la seria mai recentă a lui Mircea Țicudean, Ioan Milea și Julian Boldea lista acoperă o bună parte din critica actuală și din presgiul ei. Din acest grup nu doar mai dar și compact, Mihai Dragolea a reușit cu chiu cu vai după lupte seculare care au durat cîțiva ani buni să evadeze cu un fermecător eseu despre „Școala de la Tîrgoviște". El confirmă astfel parțial zvonurile care umblau despre o clandestină carieră critică a școlii, carieră concretizată în manuscrise ce migrau de la o editură la alta și dintr-un sertar într-altul cu speranțe tot mai vagi.

După examenul lui Dragolea, șef de promoție iese Mircea Horia Simionescu, în vreme ce Tudor Țopa, Petru Creția și — mai ales — Alexandru George se aleg doar cu mențiuni onorabile, mai detaliate sau mai fugare. Asta atît pentru că cel dintîi atrage ca un magnet comentariul criticului, cît și pentru că întreg conceptul cărții s-a bazat mai curînd pe paradigma propriei sale, ceilalți subordonîndu-se demonstrativ schemei induse de evoluția lui MHS. Tot ceea ce nu intră, fie argument fie decisiv, fie suplinitor, în această schemă, e lăsat cu eleganță deoparte. Un scriitor rebel ca Alexandru George, de pildă, devine abia tangent la principiile școlii, servite și consolidate în schimb de Radu Petrescu și Costache Olăreanu. Însuși principiul structurant al cărții se bizuie pe o inconsecvență tratată și rezolvată cu grație. El pornește de la criterii de gen spre a sfîrși în criterii tematice catagrafiind întîi operele școlii după speță (dicționare-cataloage, jurnale, jurnale de călătorie) spre a schimba apoi perspectiva și a o centra pe relația internă scriitură-dragoste. Perspectiva din urmă transcende, firește, genul și relativizează cu totul criteriile inițiale, abandonate fără scandal și printr-o simplă fandare. Îi rămîne analizei sarcina de a le armoniza și de a reduce distanța dintre exterioritate și imanență în funcționalitatea lor. Autorul însuși nu se lasă însă prins într-o dezbatere deschisă asupra acestei inconsecvențe, preferînd promovarea ei tacită. El cumulează astfel, în primele trei capitole, caracteristicile comune inseriabile pe criteriul formei, marcînd cu satisfacție participarea tuturor membrilor școlii la un simpozion al genurilor și chiar prescripția fatală a acestora pentru fiecare în parte. Abia în ultimele două capitole, aceste preocupări comune ies din simpla vecinătate de gen, angajîndu-se într-o atitudine scripturală ce determină însăși viziunea. Schimbarea criteriului rărește însă drastic rîndurile școlii, abia trei din elevii ei — MHS, Radu Petrescu și Costache Olăreanu — absolvind-o, ceilalți părînd a o abandona pe parcurs (dacă n-au fost cumva exmatriculați de critic). Această subțiere a rîndurilor pe măsură ce exigențele analitice se revendică din interiorul structurii literare ridică de îndată problema coeziunii școlii. E aceasta mai mult decît o metaforă ce reunește scriitori cu biografii interferente pînă la solide prietenii ? Ține ea de o viziune specifică asupra literaturii sau se bizuie doar pe fortuite participații la un gen literar ori la mai multe ? E vorba cu alte cuvinte de o poetică sau de simple incidențe tematice și formale ? Mihai Dragolea e de acord cu Mircea Horia Simionescu cînd acesta afirmă că „programul ei (al Școlii n.n.) s-a alcătuit din cărțile publicate", nefiind unul deliberat. Zestrea comună, în lipsa programaticului, ar trebui să țină cu atît mai mult de profunzimea scrisului, de zona abisală a afinităților. E chiar ceea ce Mihai Dragolea își propune să adeverească, punînd o inteligență suplă în slujba unei demonstrații a coeziunii de profunzime. Fără agresivitate, el își mînă într-acolo toate argumentele deduse din teme, obsesii, structuri și rezolvări similare sau identice. Mai mult decît un exeget, Școala de la Tîrgoviște a găsit în el un partizan.

Unul cultivînd un partizanat discret și sceptic, ce-i drept, dar care își are vehemența și tenacitatea lui. Nemulțumit de pildă, cu cota de agreabilitate, oricît de înaltă, a lui MHS, Dragolea previne de îndată și cam apodictic asupra unor profunzimi mascate : „**Dicționarul onomastic** n-a fost scris doar ca joc, parodie, ironie, ingeniozitate. Dincolo de aparențe, e o carte gravă". Acest avertisment răsună apoi tot mereu, încît abia recurența sa obositoare începe să iște bănuieli : „Măștile răspîndite la tot pasul (în **Bibliografia generală**, n.n) ascund patetism, dramă" etc., iar „M.H. Simionescu este /.../ un scriitor grav, o conștiință patetică". Acceptabile din capul locului, mai ales că vin pe tradiția criticii noastre de a suspecta frivolitatea de metafizică și agreabilitatea de patetism, somațiile lui Mihai Dragolea încep de la o vreme să devină excesive și să pericliteze prin supralicitare propriul lor adevăr. Scriitor delectabil în grad maxim ceea ce nu e deloc o rușine, cu subtilități naratologice și scripturale ce intră în profunzimea mecanismului literar, MHS e și „o conștiință patetică" doar dacă cuvintele încep să-și piardă uzul rațiunii. Recalibrarea scriitorului, urmărită cu încăpățînare, e una din operațiile în care entuziasmul lui Dragolea își dă peste margini — dacă nu chiar în petic. Tot din partizanat se trage și o subtilă deviație a criticii de identificare spre identificarea pură și simplă. Nu de puține ori Dragolea poate fi prins în flagrant delict de însușire a prerogativelor scriitorului comentat. El se avîntă în identificare pînă la contopirea pozițiilor mînînd narația critică dintr-un punct în care el s-a substituit scriitorului. Criticul transgresează astfel limitele fatale ale propriei competențe, intrînd înlăuntrul operei și glăsuind de acolo. Afinitățile sale ating un registru beatitudinal și ele îl poartă pînă la identitatea gramaticală cu scritorul substituit : „Scriu — e zi, e lumină ; întrerup scrierea — se instaurează întunericul, moartea ; ca să așez dragostea (prezentă, sfîrșită, amintirea ei — nu mai are importanță) în lumină, trebuie să scriu, numai în durata scriiturii iubirea (mai) există. Supraviețuirea dragostei este scrierea ei". Subtilitatea analitică își atașează, în astfel de pasaje, fertile aluviuni din zona afinităților, iar entuziasmul comentariului își rezolvă retorica în acapararea persoanei întîi de către critic.

Mihai Dragolea profesează o critică ce-și temperează subtilitatea prin bun simț și folosește ca metodă propria inteligență. Ea se bazează pe o scriitură lejeră, suplă, fără poticneli și fără opinteli, dar și fără ifose autoritare. Fraza lui relaxată și decomplexată tinde nu doar la naturalețe, ci chiar la familiaritate. Ea își presupune cititorul nu numai aproape, dar și binevoitor. Criticul e un colocvial și el adresează din loc în loc cîte o parolă directă partenerului, întorcînd discursul spre intimitate și oralitate cu un aer hîtru : „De aici pînă la o lectură de tip psihanalitic nu mai e decît un pas. Renunț a-l face". Sau : „Propun s-o abandonăm pe Dora în liniștea încîntării ei și să observăm mai de aproape reacția lui Matei". Aceste acroșaje frecvent deschid supapele umorului dar și ale scepticismului critic. Simplitatea discursului, transparența lui ostentativă și familiaritatea sînt adesea concesii făcute cititorului într-o critică ce menajează aproape cu strictețe, confortul acestuia. Dar dincolo de ele, Dragolea mînuiește cu egală îndemînare atît subtilitatea speculativă, cît și rigoarea analitică.

Al. Cistelecan

stop-cadru

TEXTEIOVA — un scriitor salvat

Iova se prenumără între acei preaericiți scribi levantini a căror faimă a luat-o binișor înaintea operei, precum faimoasele buzdugane teleghidate avant la lettre din poveste înaintea purtătorilor cu solzii de oțele... Un (m)eu frumos, fragil și enigmatic acest Gheorghe Iova, atins la cei patruzeci și ceva de ani de miopia cărturarului și calviția bărbatului abia însurat. Dan Stanciu ni-l prezintă narcisiac și vechiu a la Caragiale în comoieul de pe ultima copertă a celei mai recente cărți semnată integral (!) TEXTEIOVA — Editura Cartea Românească, 1992. Un debut, în fapt, căci nici în **Desant '83**, nici în **Nouă poeți**, '84 proiectul „textului nescris" pus la cale și chiar efectuat de Gheorghe Iova nu prea încăpea între... egali.

Încă din 1979, cînd asemeni lui Gheorghe Crăciun nu publicase decît un text în **Vatra**, conform însemnărilor din jurnalul lui Radu Petrescu (**Părul Berenicei**), Iova crease și opera cu conceptul de **textuare**, concept pe care nu tocmai întîmplător primul care îl discută e Radu Petrescu, maestrul care întrevedea în „operația de anexare a scrisului de cel care scrie și a celui care scrie de scris" notele comune ale scrisului său cu cel al textualiștilor de atunci (Gheorghe Crăciun, Gheorghe Iova, Mircea Nedelciu). În **Părul Berenicei** Radu Petrescu conservă și prima definiție, explicația și poziția lui Gheorghe Iova față de textuare. Reproduc. „Ziceam, scria Gheorghe Iova lui Radu Petrescu în octombrie 1979, că textuarea este o ipoteză de lucru emisă dintr-o experiență artistică a textului spre o eliberare de limite în textual, o extindere la tot ce este text spre eliberarea de limite în textual, o extindere la tot ce este text a procedeelor de lucru specifice".

TEXTEIOVA de azi, datat(e) începînd de prin 1969 și păstrînd amintirea „jocului" cu Gh. Ene, îmi pare, pînă la un punct, dictat de rezultanta impură a „scrisului neîncetat din toa e părțile", epura ori, mai bine, secțiunea **revirginizatoare** a **acționalului**. În scris acționalul, înțeleg, e un duct pur capabil, prin „practicarea tăieturii", să pună în paranteze valorile plastice ale limbajului și să conserve **motricitatea** și **localizarea**, adică autenticitatea — autenticitatea fotogramă cu fotogramă !

În concepția lui Iova „textuarea închipuie/practică un text secant straturilor de texte care decupează corpuri (suprafețe specifice) în masa textuală". Față de **prozatorii școlii tîrgoviștene**, care concepeau ficțiunea ca tentativă explicită de anexare a exteriorului mărcii lumii lor interioare, Iova respinge ca opresiv un asemenea raport. Pentru el, care declară că are grijă „să rămînă tot timpul cu fața la moarte", scrisul, dacă admitem că este fapt al vieții, nu poate fi situat între celelalte fapte ale vieții în vreun fel prioritar.

Voi încerca să schematizez spre folosință proprie, pe cît îmi va sta în putință, funcția secantă a straturilor de texte care decupează straturi de texte ori numai suprafețe într-o materie textuală practic nesfîrșită ; întreprindere riscantă, fiindcă la Iova nu se poate opera cu nici un concept al școlilor poetice/ prozastice (sic), realizările sale acceptînd numai normalitatea contradictoriului la puterea „iubind" și „viețuind". Într-un clivaj abstract al straturilor — așa cum îl văd eu — primul nivel (real) al funcției l-ar putea constitui **dicteul**. Înțeleg prin dicteu, spre deosebire de accepția istoristă pe care i-o dă Marin Mincu în **Eseu despre textul poetic**, o aglomerare suprasensibilă de elemente

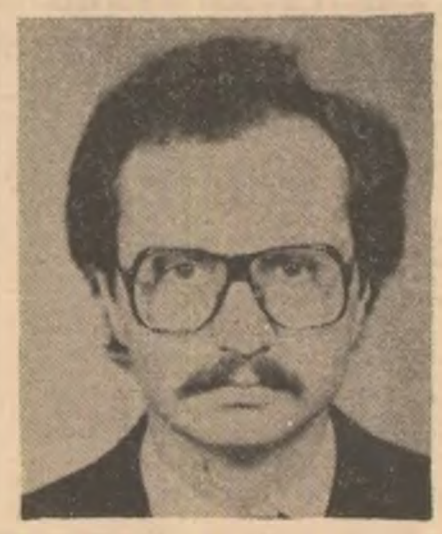

care activează din exterior pulsiunile latente ale cuvintelor și declanșează la lectură un acompaniament energetic al amintirii „lucrurilor" pierdute/rîvnite („ruine din nou înțelese ca paradisuri ale semnificației"). „Fata cască în mîneca ăstuia întors, oprit între profil și spate, în țesătura asta își vîră nasul, cască. Își ține băiatul strîns. Cînd aruncă o privire dintre atîtea capete călătoare cu tramvaiul, privirea fiind expresie, un gînd : dragostea viață pe credit, încrederea și nepăsarea ca cereri de superficialitate, de viață autentică". Sau : „Îngerul meu este femeia păzitor plină ochi, practică tăietura, ființa umană ca o tăietură proaspătă în peisaj, punctată, articulată de sex, în nara ei calul se înalță în două picioare, e mireasmă, e nechezat, e din gît". Textul acesta din urmă se poate citi, aplicînd absolut orice grilă ; freudiană, behavioristă, cinetică etc., etc. Doar că uluitor de grossubțirea parodie din **textul strict** (Pantalonii excursioniștilor, pag. 107) constituie o inversie de lectură peste ai cărei parametri, dacă se trece, totul devine estetic aleatoriu.

Un al doilea nivel al decupajului funcției clivajului în practica textuării la Iova l-aș putea numi, urmîndu-l pe autor, **ficțiunea absenței**. Ficțiunea absenței este un strat pe care Iova în genere nu-l „agrează", subminîndu-l teoretic, dar fără de care — își dă prea bine seama — textu(l)area nu înaintează. Spre a spori **măsura prezenței** în **ficțiunea absenței** Iova o sprijină „estetic" — într-un fel supraordonînd-o — pe un decupaj gratuit în care **litera** e singurul lucru stabil, capabil adică să stîrnească motricitatea acționalului. „Să fac să scriu / Pagina asta s-a întîmplat pentru că, în timp ce / Scriam, aș fi vrut să am motiv să scriu, în opoziție, / că mi s-a împlinit dorința pe care o am cînd scriu : etc.".

Punînd în paranteză „noul hipernou-romantism al post-industriei" cu care Iova îi place să cocheteze uneori (la noi se face frecvent confuzie între textualism, postmodernism, speech acts), un ultim strat al clivajului funcției — posibil de întrevăzut doar din perspectiva intuiției întregului acțional — îl constituie „rara" poezie a gradului receptor basic : tot ceea ce autoreflexia lumii comunică ființei sexuate. Textul devine epura autorului, secțiunea, sexul. „Apa care vine în chip de chip peste chip / o încăpătoare închipuire. / Din atingere țîșnește. Femeia care știe / să mă atingă trăiește. / Piciorul ei, dacă urcă, ochiul ei devine — / din mers — / sideral. Corp de neperceput fără calcul. / Fără tot textul poemului... /".

Scriind așa cum scrie, comițînd, cu alte cuvinte, un gest prin care „îmbunarea" îl face vulnerabil, Gheorghe Iova își închipuie că ar beneficia de actul pe care „partea cealaltă", de dincolo de scris, ...îl înlătură" (!) : „Albastrul dă nuanța ierbii verzi, nuanțează acest verde, la cîteva degete, o palmă deasupra apei care face valuri. Apa curge".

Plăcerea contaminant-nebună a lui Gheorghe Iova e să-și reprezinte motric că scriind spuse și nespuse și rămînînd solidar cu spusele și nespusele reușește să-și mențină, vorba lui, PREZENȚA („de la prezența semnului la semnul prezenței"). Un joc superior prin care el încearcă să fie. Și reușește ! Scrisul său adăpostește într-adevăr un autor salvat care poate să spună totul.

Ștefan Ion Ghilimescu

eseu

Luptă și cunoaștere

(Lupta lui Iacob cu Dumnezeu — Gen. 32 24-32)

Unul din pasajele cele mai misterioase din Geneză este un episod din viața Patriarhului Iacob, în care se relatează lupta lui cu un necunoscut (Gen. 32,24-32). Bogăția de sensuri pe care o ascunde a făcut ca acest pasaj să fie înțeles în nenumărate feluri. Noi vom încerca să pătrundem spre miezul acestui episod într-o tentativă de a-i dezvălui sensul simbolic, anagogic, esoteric ce învăluie și exaltă toate celelalte sensuri, de la cele psihologice și etice, pînă la cele teologice.

„Iacob însă a rămas singur", așa începe episodul amintit. Singurătatea este o condiție a meditației, a rugăciunii, este separarea de lume, de propriul eu pentru a căuta Sinele. Înainte de a intra însă în povestirea propriu-zisă, să relatăm cîteva evenimente anterioare. În urma certurilor cu fratele său Esau, Iacob fuge în Mesopotamia (Haran). Pe drumul exilului Iacob are cunoscutul vis în care o scară se întindea de la pămînt la cer, pe care urcau și coborau îngerii, iar un glas din cer spunea : **„Eu sînt Domnul Dumnezeul tău..."** (Anokhi YHVH Elohekha) (Gen, 28.13). La trezire, Iacob ridică în chip de stîlp piatra pe care dormise cu capul, marcînd astfel locul pe care-l numește Bethel (Casa lui Dumnezeu). Piatra fundamentală devine și piatră unghiulară, edificîndu-se astfel centrul spiritual al viitorului Israel, primul templu simbol al universului și al omului. Ajungînd la unchiul său, Laban, el se căsătorește cu Lea și Rahela, realizînd hierogamia omului perfect, în care Lea este aspectul contemplativ, iar Rahela cel activ.

Pe drumul de întoarcere în Canaan, unde îl aștepta tatăl său Isaac, Iacob se roagă Dumnezeului strămoșului său Avram să-l scape de mînia lui Esau. În acest drum el reușește să se împace cu fratele său, în care scop îi trimite în dar cîteva turme de oi. Este o pacificare prin jertfă și separare de bunuri lumești. A doua separare de lume o constituie trecerea peste rîul Iaboc (ciudata asonanță Iacob-Iaboc) a celor două neveste cu cei 11 fii și cu toată casa lor. Biblia spune : **„a trecut tot ce avea"**. Iacob renunță în acest fel la toată povara lumească, la toate îngrijorările vieții.

Separarea este prima operație alchimică înainte de intrarea pe un drum spiritual. **„Iacob însă a rămas singur"**. E de presupus că el a rămas singur pe malul rîului care-l separă astfel de lume. Rîul constituie un prag simbolic între două niveluri de existență. În această singurătate începe lupta lui Iacob cu un misterios personaj căruia în Biblia Galaction i se spune **„cineva"**. Este în fond străinul care se identifică simbolic cu necunoscutul cu cel care vine din altă lume. Dacă înainte de acest moment rugăciunea lui Iacob se adresa Dumnezeului strămoșilor, era deci o rugăciune exoterică, meditația pentru care se pregătește Iacob acum în singurătate va fi mult mai tainică, va fi una esoterică.

Faptul se petrece noaptea în indistincția în care toate posibilitățile sînt latente. În această noapte începe ruga lui Iacob care este în mod paradoxal o luptă*). Această noapte este opera la negru alchimică. Este începutul oricărui drum spiritual care pleacă de la separarea de lume din noaptea singurătății. Este o noapte a treziei după aceea a somnolenței. În timp ce lumea doarme, Iacob stă de veghe. Așa începe lupta cu misteriosul personaj care apare într-un ceas de taină al nopții. Nu-l invocă Iacob, dar prin singurătatea sa de lume, prin așteptarea sa trează și concentrată el îl atrage, i se deschide, îl forțează cumva să vină. Această întîlnire nu este rezultatul unei așteptări pasive, așa cum nu va fi o rugă extatică, ci este un act violent, este o luptă. Nu poți cunoaște pe cineva dacă nu încerci o apropiere directă, corp la corp. Nu poți cunoaște necunoscutul dacă nu te iei la întîlnă cu el. Nu este o stare mistică de vagă contemplativitate, ci una dinamică, de război sacru. Cunoașterea reprezintă actul prin excelență. În această luptă nedecisă, în care nici necunoscutul și nici Iacob nu poate învinge, apare un episod straniu. **„Văzînd că nu-l poate birui, omul acesta l-a lovit la încheietura coapsei"**. Într-o luptă dreaptă, această lovitură violentă ar putea părea nepermisă din moment ce încheietura lui Iacob se scrîntește. Dar Biblia Galaction spune: **„omul acesta s-a atins de încheietura coapsei lui Iacob"**. O atingere este ceva imperceptibil, **„un atouchement"**, este ca o mîngîiere, și totuși Iacob a simțit-o violent. Forța acestui necunoscut trebuie să fie deci extraordinară. Și totuși nu-l poate învinge pe Iacob, din moment ce trebuie să-i spună : **„lasă-mă să plec"**. E ca și cum această lovitură în loc să-l slăbească pe Iacob, îi sporește forțele ca să lupte mai departe. Dumnezeu îi spune apostolului Pavel pe drumul spre Damasc: **„Puterea mea în slăbiciune e făcută desăvîrșită"**. Iar apostolul adaugă : **„cînd sînt slab atunci sînt tare"** (2 Cor 12, 7-9). În tehnicile tantrice o anume lovitură la baza coloanei vertebrale, de aproape de încheietura coapsei, servește la trezirea forței latente, la trezirea lui Kundalini, care odată evertuată pornește ascendent și se transformă în energie spirituală. În taoism și alte tradiții esoterice există o adevărată „artă a articulațiilor", care permite trecerea între diferite niveluri de energie, între diferite lumi. Iar coapsa e un loc în care se maturează germenii acestei energii, din moment ce Jupiter îl păstrează pe Dyonisos, zeul de două ori născut, în coapsa sa. Articulația este, în același timp, o separație și o legătură, un nod care concentrează și poate elibera o forță, transformînd-o. Tăind nodul gordian, Alexandru cucerește lumea. Iar în simbolism verbal articulația este trecerea de la tăcere la cuvînt, de la murmur la vorbă, de la indistincție la cosmos. Privită de jos în sus, este realizarea operei la alb, este fixarea unui prim sens ; privită de sus în jos este însăși crearea lumilor.

Văzînd că nu-l poate învinge pe Iacob și nici nu se poate desprinde de el (articulația e un nod care leagă) misteriosul personaj îi vorbește. Este o nouă etapă în lupta lor. Dacă pînă acum legătura se stabilea prin luptă corp la corp, o legătură vie, dar primară, acum devine o comunicare prin cuvînt, prin articulație verbală. **„Lasă-mă să plec, căci se revarsă zorile"** îi spune străinul. El încearcă să se desprindă de Iacob, ca să nu fie văzut, dar lucrul nu mai e posibil, Iacob îl posedă. Iacob este acum într-un fel mai puternic decît necunoscutul. Între ei s-a produs o osmoză care e pe cale să se desăvîrșească. Starea lui Iacob devine o stațiune intermediară din care el poate să încerce realizarea totală.

„Nu te voi lăsa să pleci pînă nu mă vei binecuvînta", spune Iacob. La capătul luptei pentru a încununa victoria, este nevoie de o consfințire. Binecuvîntarea e o lucrare spirituală prin care coboară asupra omului harul divin, folosind cuvîntul. Binecuvîntarea e o exaltare a cuvîntului. Nu e o binecuvîntare de început de drum, ci una de capăt de drum, de desăvîrșire. Este o binecuvîntare de realizare spirituală. Cuvîntul nu mai e doar comunicare, cuvîntul devine comuniune. Și această binecuvîntare ia forma schimbării numelui : **Iacob este numit Israel.** E un nume divin (cel ce luptă cu Dumnezeu), care fixează nivelul spiritual al lui Iacob : trecerea dintr-o stare umană într-o stațiune divină. Este, alchimic vorbind, sublimarea cunoașterii, este comuniunea cu Principiul, este realizarea operei la roșu, a lui Magnum Opus. Ca urmare a acestei realizări, Iacob vrea să știe cu cine a luptat, cerînd necunoscutului să se dezvăluie, să se numească, fiindcă numele este manifestarea esenței oricărei entități existente. Răspunsul e surprinzător, cel puțin în Biblia Galaction : **„Numele meu e minunat"**. Este un nume inefabil. Nu e un nume ca atribut divin, este un nume impronunțabil. Este marele nume divin, numele necunoscut. Iacob n-a vorbit cu un înger, el a vorbit cu Dumnezeu. În realitate ,nu s-a identificat cu el, dar l-a văzut. Identificarea nu se face prin nume, ci doar prin tăcere. **„Iacob a pus locului aceluia numele Peniel" (Fața lui Dumnezeu)**, căci a zis el, **„am văzut pe Dumnezeu față în față și totuși am scăpat cu viață"**. Această vedere față în față este o stațiune spirituală, ultimă pentru om, cel puțin în sens exoteric. Semele a fost arsă de lumina lui Jupiter. Lui Moise Dumnezeu i s-a arătat într-un nor ca să nu-l distrugă. Apostolii cad cu fața la pămînt pe muntele Taborului, căci nu pot suporta lumina încreată pe care o radia Isus. **Noaptea lui Iacob, ca și norul lui Moise, se transfigurează din necunoaștere în noncunoaștere.** Este o „docta ignorantia". Iacob însă, ca și Iov, l-a văzut pe Dumnezeu. Lupta lui s-a transformat în cunoaștere și cunoașterea este vedere spirituală, este comuniune prin contemplație. Omenirea va trebui să aștepte pe Iisus pentru a se identifica cu El, pentru a se îndumnezei.

Cînd a răsărit soarele, necunoscutul dispăruse. Lumina acestei lumi înlătură, voalează misterul. Iacob însă păstrase semnul întîlnirii miraculoase ; el șchioapătă. Iacob este însemnat. Fizic era infirm, dar spiritual este desăvîrșit. Simbolic, inițiatul este cel care merge într-un picior sau cu un picior desculț, este cel care a trecut de la dualitate la unitate. Cunoașterea cere o jertfă de viață, dar e o jertfă transformatoare.

Punînd numele Peniel (Fața lui Dumnezeu) locului în care luptase, Iacob a întemeiat acolo un centru spiritual, așa cum mai înainte, pe drumul spre Mesopotamia, locului în care văzuse scara cerului pe care îngerii urcau și coborau îi pusese numele Bethel (Casa lui Dumnezeu). **Cele două centre sînt complementare : unul marchează drumul pe orizontală (Bethel), celălalt drumul pe verticală (Peniel).** Dacă Bethel reprezintă un centru exoteric ,însemnat printr-o piatră (o construcție deci), Peniel rămîne un loc ascuns, un centru interior, ocultat pentru lume. Cunoașterea începe ca un drum spre hierogamie cu Lea și Rahela, continuă ca o luptă cu necunoscutul, pentru a se transmuta într-o comuniune cu misterul.

Notă : Se vorbește despre acest episod biblic ca de „lupta lui Iacob cu îngerul". Este o perspectivă limitată de faptul că Vechiul Testament nu acceptă o unire a omului cu Dumnezeu, ci cel mult cu Fața lui sau cu îngerul Feței, care se cheamă Metatron, sau Michael în teologia creștină. Dar dacă omul este superior îngerilor, el este și pentru faptul că se poate uni într-un fel sau altul cu Dumnezeu, ceea ce nu este posibil îngerilor. De aceea, ni se pare că Iacob s-a luptat, ca și Iov, ca și Moise, ca și Ilie, cu Dumnezeu, nu numai cu îngerul lui. Evident, lupta lui Iacob, în virtutea universalității simbolismului, poate fi redusă în planurile intermediare și la o luptă cu îngerul Feței sau cu îngerul păzitor. În ceea ce privește analogiile acestei lupte cu planul uman, ele pot fi nenumărate, de la lupta cu ideea și inspirația, pînă la actul de creație propriu-zis.

Florin Mihăescu

*) Un alt Iacob, Bohme, interpretează tot episodul ca pe o agonie, apropiind-o de rugăcunea lui Iisus în grădina Ghetsemani, ceea ce parțial și pînă la un punct poate fi susținut.

haiku

Scaunul, fereastra, omul...
scăpărări în toamna
de lignit

GLOSSĂ

As vrea să dorm dar vreau să scriu. Mănînc un sandviș și gîndesc. Nu-i simt gustul pentru că gîndesc. Voi mai face așa și altă dată. Toți care mă împiedică vor deveni oameni importanți. Viața e un proces negativ. Privesc tocul de ochelari gol și-mi pare rău. Ochelarii sînt pe nasul meu de om trecut de semi-centenar. Mă închipui pe străzi goale, pe lîngă garduri după care nu se mișcă nimeni, printre case fantomatice, decolorate. Am o singură mînă dreaptă — ca toți oamenii, de altfel. Dar asta mă înfurie nespus, ca și preluarea în bloc a singurătății străzii pe care m-am născut. Nimeni nu s-a mai născut pe-această stradă — unii s-au mutat, alții au emigrat, alții au murit. Sînt cel mai vechi martor al străzii. Vomit lîngă salcia de pe maidan, în dimineața anului nou, pe cînd eram student în anul doi și-mi lăsasem un mic cioc, iar Peștișoru mă ajutase să urc în tramvai dar poate fabulez în oglinda plină de scrum de țigară lîngă pîinea rezervată cîinelui lup, în vestibulul casei lui Georgică, unul din prietenii mei de atunci.

Și iată că acum stau pe pat și-mi misc ochii plictisit, fără repere, și dacă văd cîte ceva e fără folos ca o excursie într-un muzeu holografic, printre iluziile amorțite ale unor ingineri, graficieni, bricoleuri... Salcia de pe maidan a fost tăiată. Maidanul a devenit groapă de fundație împreună cu multe alte case învecinate. Apoi s-a construit blocul care a închis strada. As vrea să dorm dar vreau să scriu. Mă doare mîna dreaptă. Mîna care preia în bloc ortografia singurătică a străzii pe care m-am născut.

(**Jurnal anticameleonic** — 9/10 ian. 1992)

Constantin Abăluță

valeria deleanu

Cafeneaua visului

În cafeneaua visului :
timpul cu aripi de înger,
invitații, împătimiții scrisului.

— Bună seara, Domnule Fulga,
Alexandra a ieșit din infern...
am condus-o, a luat-o
direct prin cuvinte
să prindă către ultimul tren.

— Bună vreme, voievoade Grigore,
i-am spus
Îl luminau : coroana,
ochii melancolici și uzi.

— Vornice Pituț,
peste vremuri, peste munți,
peste ape,
te cheamă Transilva,
ca martor principal
în sfînta noastră cetate.

— Bun găsit i-am urat
legendarului Jebeleanu,
ieșit tocmai din templul de diamant
vă așteaptă Hanibal la poartă,
pe coama unui elefant.

— Scuzați-mă, Domnule Mazilescu,
zăpada lunii s-a așternut afară
sporind cărările lui Eminescu,
este liniște și este seară.

— Vă deranjez, Demiurge Nichita,
cu cîteva stele ciudate,
c-un curcubeu erotic în privire.

Cum pot să uit ?
Cine poate uita
lumea creată din oglindire ?

— Cum să vă spun, Domnule Mugur,
eternitatea a început să vă inunde.
Nu vă grăbiți, vom conversa în tihnă
minutul dumneavoastră are o mie
de secunde
Bună seara — bună seara la toți
la împlinirea frumoasei vîrste
de o mie și una de nopți.

Atunci?

Nu se poate ieși din capcană
cu voaletă și cu mănuși pe mîini.
Nu se poate vedea umbra surîsului
nici suspinul unui azil de bătrîni.
Ajunși de zile beligerante
vom minți și vom începe să umbrim
două milenii de părinți
și adevărul pe care-l tot ciuntim
Dumnezeu nu mai are lacrimi reale
să ne spele noroiul de pe față
Nu putem ieși din capcană
cît minciuna-i acceptată ca formă de
viață
Un copil își încalță sandale de aur,
vrînd să străpungă întunericul, spune.
Cîțiva poeți încearcă sunetul liniștitor
se aplaudă dintr-un cerc restrîns
de nume.
Și atunci ? Atunci ? Atunci
Sufletele noastre iau forme ciudate
de cruci.

Mai iartă-mi

Și iartă-mi genunchii
și aripa de înger,
mă rog rivnind
lumina frunții tale !
Mai iartă-mi urma
dacă scrie strîmb
și scoate-mi adevăru-n cale
Pe-un vîrf mai-nalt
mă cațăr oarbă
un timp mai ager pipăind.
Mai iartă-mi mîna biciuită
de viața viermelui de-argint
Mai iartă-mi : nașterea, speranța
și-ncearcă-n dor să mă sculptezi
Măcar că am păstrat distanța
mai iartă-mi steagul ochilor cei verzi !

E cum să spun, o rugă blîndă
găsită-n somn de cineva
Mai iartă-mi ceasul deșteptării
și pune-l zori din mîla ta.

Spovedania unui veteran

Despre **Gheorghe Labin**, enciclopediile artei românești reţin invariabil preocuparea pentru marile teme ale istoriei acestor locuri şi statornica propensiune către monumental a picturii sale. Artistul s-a şi impus, într-o vreme, prin compoziţii de mari dimensiuni şi de largă respiraţie epică şi dramatică, în care figuri centrale sînt Ştefan cel Mare, Ion Vodă cel Cumplit alţi eroi ai neatîrnării noastre, ori momente din istoria mişcărilor revendicative interbelice, pe care ideologia comunistă a fetişizat-o pînă la delir şi căreia pictorul pare să-i fi slujit o vreme cu harul şi iscusinţa sa. Că Gh. Labin nu este numai asta şi nu poate fi rezumat doar la atît, încearcă să demonstreze expoziţia sa de astăzi, găzduită de Galeriile Municipiului Bucureşti. Este un fel de spovedanie de atelier, luminată de credinţa, netrădată totuşi, în virtuţile perene ale artei penelului. Artistul sfidează aproape tot ceea ce s-a spus despre pictura sa şi pare a lua totul de la capăt. O formă de **recurs la memorie**, conştiinţa artistică a lui Labin fiind puternic atinsă de această receptare limitativă şi unilaterală a creaţiei sale.

Face acest gest cu o aplecare sfioasă asupra motivelor marii picturi dintotdeauna. Abordează calificat şi cu metodă toate genurile, de la statica cu flori, cu aparenţă de pictură manieristă (dacă nu chiar comercială), la peisaj şi de la portret la compoziţia de gen. O pictură ce pare a nu avea nici un secret pentru artist, acesta oferind proba unei cunoaşteri aproape academice a problemelor ce se pun pentru a realiza un produs artistic reuşit. Desenul este precis, uneori direct în culoare, alteori energic marcat prin contur, aşa cum ne-a obişnuit o întreagă pictură situată undeva în descendenţa impresionismului. Cel mai atrăgător element al creaţiei lui Labin, într-o asemenea acceptiune privind-o, este culoarea. Domeniu în care Gh. Labin îmbină senzualismul şi densitatea materiei cromatice cu sensibilitatea percepţiei sale optice. Rezultatul este o armonie caldă şi limpede transmisă privitorului prin tuşa colorată ; gestul este degajat, aproape spontan, deşi foarte sigur, ceea ce denotă o cunoaştere deplină a problemelor picturii. Adică, măiestria acestui pictor este în afară de orice dubiu şi creaţia sa a reunit de fiecare dată calităţile intrinseci ale artei de şevalet, chiar dacă prin tematică scopurile urmărite păreau unele extra-artistice. Gh. Labin nu şi-a trădat uneltele şi asta se vede foarte limpede acum, cînd din atelierul pictorului au ieşit la iveală, în termeni convingători, argumentele picturii ce a înţeles să o facă. Şi pe care ar fi făcut-o poate în mod constant, dacă nu s-ar fi aflat în postura „senatorului de drept", ce trăia din tantiemele obţinute pentru proiectele sale monumentale şi patriotarde. Culmea este că în pictura monumentală Gh. Labin introduce toată ştiinţa sa în materie de culoare, compoziţie, portret, proporţii, dinamicitate, expresivitate, dramatism... Fiecare detaliu este bine stăpînit şi conceput după reguli precis definite. Demonstrează această aptitudine şi acum, în cele cîteva proiecte pe teme de istorie universală (Husiţii, Sacrificiul lui Byron pentru independenţa Greciei, Spartacus, Wilhelm Tell etc.), în care grija pentru arhitecturarea armonioasă a ansamblului, pentru acuratetea accentelor picturale (valoraţia luminii, desenul energic al portretului, sugestivitatea ambianţei peisajere ş.a.), pentru echilibrul şi unitatea paletei cromatice, funcţional concepută pe mesajul tematic ce-l are de comunicat, iată ce vădesc, pe o singură simeză, toate aceste probe de virtuozitate pe care pictura parietală a lui Labin a etalat-o dintotdeauna. Dar această sinteză nu ar fi cu putinţă fără dominarea completă şi precisă a detaliilor tehnice şi fără o exersare sistematică a picturii de şevalet în ceea ce are ea semnificativ şi peren. Galeriile Municipiului fac o utilă operă de recuperare a personalităţii unui pictor, care merită în conştiinţa iubitorilor de artă un loc cel puţin la fel de merituos ca al lui Gh. Vînătoru sau Gh. Ionescu — alţi nedreptăţiţi ai memoriei noastre afective.

Corneliu Antim

muzica

O carte cu suflet

În general, o antologie de texte constituie un set de documente ce furnizează date şi detalii despre anume evenimente — şi atît. De curînd, însă a apărut la Magazinul Muzica o specie rară — o antologie cu (şi de) suflet. Pentru prima oară m-a emoţionat parcurgerea unor texte, pentru că în ele pulsează viaţa, numită, pe rînd, speranţă, vis, împlinire. Interesant este faptul că semnatarii textelor, foarte diferiţi ca formaţie şi structură, au investit cuvintele, de fiecare dată, cu o mare cantitate de trăire şi implicare afectivă, evitînd, cu bună ştiinţă, relatarea aridă, obiectivă, reacţie determinată, poate de generozitatea subiectului comentat sau de entuziasmul şi căldura celui ce a „declanşat" acele evenimente. Într-un cuvînt, este vorba despre volumul „Fundaţia Klaus Brambach şi talentul muzical românesc", reunind, prioritar, cronici muzicale şi opinii, scrisori ale melomanilor despre activitatea fundaţiei, despre concertele susţinute de tinerii săi interpreţi sau despre emisiunile de radio şi televiziune realizate de dl. Brambach.

Deşi Iosif Sava, cel care, în dubla sa calitate de preşedinte al fundaţiei şi animator al vieţii culturale, a alcătuit această antologie, nu a inclus decît parte din materialele publicate în presă (selecţia fiind făcută pe criterii care ne scapă), acestea sînt, totuşi edificatoare. Disproporţia între numărul mare al cronicilor referitoare la primele două concerte şi cel (aproape inexistent) privind alte manifestări organizate de fundaţie este vizibilă, iar fragmentarea unor texte (din ce motiv ?) nu este marcată, astfel încît cititorul îl poate suspecta pe semnatarul articolului respectiv de amatorism.

Interviurile acordate, în timp, de dl. Klaus Brambach, precum şi portretul personalităţii artistice a tatălui său, cunoscut solist de operă, relevă în acelaşi timp, legăturile sale fundamentale cu lumea muzicală şi încrederea în tinerele talente româneşti, pe care încearcă, prin toate mijloacele, să le ajute în şlefuirea şi afirmarea lor atît în ţară, cît şi în Germania. Mulţi vor înţelege, poate, măcar acum, că eforturile sale porneşte din dragoste şi nu din interes şi că, din păcate, fundaţia nu dispune de fonduri decît în măsura în care creşte numărul membrilor cotizanţi şi, eventual, al sponsorilor.

Statutul, publicat în volum, menţionează ideile fundamentale ce stau la baza întregii activităţi a fundaţiei, iar lista concertelor şi a emisiunilor realizate vorbeşte de la sine. Din păcate, antologia se opreşte la începutul anului 1992, multe manifestări ulterioare, precum concertul dat sub auspiciile UNESCO, cele două discuri editate la Electrecord, cursurile de măiestrie susţinute de profesori germani sau concertul de la Muzeul Cotroceni nefiind, deci, menţionate sau comentate în cronici. Se preconizează, însă, un al doilea volum, poate anul viitor.

Cartea este editată de Excelsior Multi Press, efortul deosebit, în acest sens, datorîndu-se dlui Sprinţeroiu, directorul editurii. Păcat că realizatoarea coperţii a fost total neinspirată, asocierea (involuntară) cu „documentele" epocii anterioare fiind şocantă datorită roşului intens ce înconjoară portretul zîmbitor al dlui Brambach (care nu are nici o vină). Dacă facem abstracţie şi de numeroasele greşeli de tipar (generatoare de erori jenante) şi de nonconcordanţa unor imagini cu textele ce le însoţesc, atunci totul e perfect. Oricum, calitatea hîrtiei este excelentă, deşi cea adusă special de la Bonn a trebuit să fie înlocuită (culmea, nu era bună pentru „nevoile" tipografiei).

În lumea noastră de oglinzi strîmbe, cartea despre Fundaţia Brambach aduce, în cele 180 pagini, o doză de sinceritate, o dovadă palpabilă a celebrei „aserţiuni" — „dacă vrei, poţi" — purtînd pecetea căldurii sufleteşti a celui ce a iniţiat fundaţia şi a celor ce i-au înţeles generozitatea.

Anca Florea

parţial color

Transcendentalul Buzdugan

Sub atîtea unde electorale — că nu poţi deschide un aparat fără să te asurzească Surdu, Brătianu, Văcaru sau Mînzatu, nume demne de o antologie a celebrităţilor carpatine, după ce, cîndva, eram răsfăţaţi de Pacoste, Burtică, Potop, Banc sau Bobu — am pîndit o emisiune care să ne mai scoată vremelnic din psihoza alegerilor. Fericit am fost cînd, pe programul doi, am descoperit „Tribuna nonconformiştilor". Aici era de mine, ştiindu-se (ştiindu-mă) că înot mereu împotriva curentului, fie el şi de opinie, şi nu în puţine rînduri mai intru şi la apă. Înarmat cu karandaşul, reportofonul şi un carneţel, să nu scap nimic din pildele şi perlele vreunui **sucit**, m-am aşezat în fotoliu ca Funar la poarta nouă, pentru a savura şi consemna marele eveniment. Dar, surpriză. Fugisem de procletul şi dădusem de un nepot al lui. De fapt, nu era nepot, ci un fel de văr, fiindcă **omul** care mi-a arestat ecranul părea foarte cunoscut, şi nu de azi, de ieri. A rînjit feciorelnic, să mai ignorăm buclele brumate, a început să ridice întrebător din umeri, apoi, să se clatine, ca plopul din Olteniţa în plin efort prezidenţial, să-şi răsucească braţele ca un cerşetor la uşa lui Mircea Dinescu. L-am identificat fără prea multe eforturi. Era chiar el, Costin Buzdugan, care fugise, ca şi Tatulici, de pe programul I al televiziunii, căutînd un adăpost pe programul II, dar nimerise tocmai într-o meditaţie transcendentală. Pesemne să se mai relaxeze puţin. Surprins de brusca metamorfoză m-am întrebat : cum de a avut curajul să plonjeze tocmai aici, într-un domeniu atît de straniu, unde nici cei familiarizaţi cît de cît cu el nu se încumetă ? Răspunsul a venit firesc. Omul care a fost atîta vreme cenzorul mascat al televiziunii avea păreri, idei şi, mai ales, observaţii pentru toate sferele creatoare, aşa că era tocmai potrivit pentru practica respectivă. Că-l străin de tema pusă în discuţie, s-a văzut imediat. Nu-i însă o noutate. Costin Buzdugan s-a mai încercat şi-n alte sfere, dar şi atunci s-a văzut că e în aer. Nu înseamnă că-i şi complexat. Persistă oriunde l-ai investi, fiindcă îndeletnicirile sale prerevoluţionare i-au stimulat aplombul oricărui retardat. Debutul convorbirii ni l-a înfăţişat aşa cum îl cunoşteam — un reporter atît de inventiv, încît e gata să rostească orice-i vine în gură. „Meditaţia transcendentală e o filosofie sau se pătrunde în ea printr-un studiu filosofic ?". În emisiunea cu pricina s-au perindat şi alte întrebări, la fel de academice, care au pus în lumină nu deşteptăciunea interlocutorului ci diletantismul lui C. Buzdugan, rătăcit în meditaţii ca Dan Marţian printre creştinii ortodocşi. „Nu vine această meditaţie din India de unde ne-a invadat, în vremea din urmă, şi Yoga ?" ; „Este meditaţia transcendentală un ceremonial iniţiatic, o religie, o sectă ?" ; „Dacă îţi însuşeşti tehnica propriu-zisă cu profesorul nu te mai întîlneşti niciodată ?". În final, a exclamat, asemenea unui copil aruncat într-o grădină cu maimuţe ; „Se pare că e o treabă serioasă (meditaţia transcendentală n.n.) nu cum se spunea la noi cîndva ?".

Într-adevăr, e o treabă, mai bine spus, o practică specială care îi vindecă pe mulţi de stress. Poate că se va îndura cineva şi de Costin Buzdugan să-l atragă în cîteva şedinţe, pentru a intra într-o stare de repaus profund. Ar fi bine pentru sănătatea sa dar, mai ales, pentru a telespectatorilor, încumetaţi să-i urmărească emisiunile.

Marius Tupan

cartea străină

Citindu-l pe Turgheniev*

Fascinată din copilărie de figura Ioanei D'Arc și nutrind încă din școală sentimente de dragoste față de vărul ei, fermecătorul dar fragilul Robert, Marie Louise Dallon se va căsători însă cu vînzătorul de postav, Elmer Quarry, din dorința netărmurită de a evada din mediul anodin al satului în lumea aparent plină de viață a orașului. Măritișul se va dovedi un eșec lamentabil căci nu numai lipsa de virilitate a soțului dar și viața alături de cele două cumnate domnișoare bătrîne și mediul citadin însuși vor fi o sursă neistovită de urît și melancolie. Pentru a se smulge din această lume înăbușitoare și a scăpa de apăsarea unei căsnicii caste, Marie Louise se va apropia de același văr suferind — iubirea sa din copilărie — căruia odată cu prezența sa de o ingenuă prospețime îi va aduce o rază de lumină, un soi de elixir al vieții, dăruit cu generozitate unei ființe solitare căreia destinul nu i-a hărăzit nici un soi de împlinire. Evadînd dintr-o căsnicie castă, Marie Louise va cultiva o prietenie imaculată, nutrită din nostalgiile copilăriei și clădită pe nevinovatele și fermecătoarele tabieturi ale unui om condamnat a-și petrece mai tot timpul în universul claustrat al căminului. Alături de vărul ei eroina va descoperi mirajul și intimitatea caldă a unui univers domestic în care fiece floare, fiece obiect — de la fotoliul primitor de lîngă șemineu pînă la soldații de plumb meniți a reface luptele pe care viața le refuză și vraful de cărți ce ascund între copertele lor nesfîrșitul existenței — capătă o vrajă capabilă a dărui liniște și pace dimpreună cu o caldă afecțiune unui suflet nevinovat. Dar mai presus de toate în tihna unui străvechi cimitir în care vărul infirm se refugiază ades prevăzîndu-și parcă sfîrșitul cu care încearcă să se împace fata nefericită va descoperi sonurile incantatorii ale unui scriitor, paginile pline de lirism ale cărților lui Turgheniev. În lectura vărului preferat, paginile acestea iradiau o taină, o fascinație și o căldură pe care numai o ființă sensibilă de o maladivă sensibilitate le poate revela din făptura lăuntrică a slovelor. Sînt toate acestea clipe de benefică evaziune, momente de detașare completă de urîtul și neîmplinirile propriei ei căsnicii, o lume alta în care, cu o virginală voluptate, tînăra se refugiază și în care ar vrea parcă să viețuiască de-a pururi. Numai că această fragilă fericire, dăruită cu atît firesc și generozitate de o ființă ea însăși fragilă și infirmă, această poetică și castă idilă, este și ea sortită eșecului. Robert se va stinge timpuriu, dispărînd discret și fără suferință, în somn, în vreme ce visa, poate, la Marie Louise, ființa ce la rîndul ei adusese alinare într-o viață ea însăși săracă și lipsită de bucurii și împliniri. Marie Louise va rămîne mai departe singură într-o lume searbădă, înăbușitoare, alături de soțul dizgrațios și șters pe care, fără a-l urî, nu poate și nu are cum să-l iubească. Dar elixirul clipelor trăite alături de Robert nu-și va pierde efectul. Marie Louise va recupera lucrurile ființei iubite, va cumpăra la licitație cărțile sale, soldățeii de plumb, piesele sale de mobilier, veșmintele sale, ba va merge pînă acolo încît, folosindu-se de un șiretlic, va reuși să-și însușească și ceasul de buzunar la care vărul ei ținea atît de mult. Se va retrage în podul casei și acolo își va clădi o lume a sa un univers închis, o viață urzită din reverii și amintiri, din nostalgia unei imense și luminoase iubiri pe care cu tenacitate și neostoit elan se va lupta să o păstreze veșnic vie. De bună seamă, într-o lume redusă și mediocră o asemenea existență poate părea, într-un fel, o dovadă de sminteală. Decretată „nebună", nu atît de soțul ei ce-și trăiește el însuși drama alienării și ratării, ci de energicele sale cumnate, Marie Louise va fi silită să facă cunoștință cu calvarul unei „case de sănătate mintală", pentru ca apoi să-și reia viața alături de același soț. Izolată în lumea ei, în clipele de reverie trăite în liniștea podului, răsfoind romanele lui Turgheniev, mișcînd pe hartă soldații de plumb sau ascultînd tic-tacul ceasului lui Robert, Marie Louise mai are o singură dorință : atunci cînd își va da sfîrșitul să fie înmormîntată alături de singura ființă pe care a iubit-o și pentru care a trăit. Este Marie Louise nefericită? Desigur par a zice rudele vecinii și prietenii. Și totuși această ființă pare a-și fi găsit echilibrul și acea pace și liniște interioară pe care oricît ar părea de neînțeles și straniu pentru cei mulți Providența o dăruiește ades celor în suferință. Ce problemă complexă este fericirea pare a sugera scriitorul și ce puțin ne trebuie în nefericirea noastră pentru a fi totuși fericiți. Pentru cine citește ampla nuvelă a lui William Trevor această povestire poate părea romanțioasă, ba chiar ușor desuetă și, de ce să n-o spunem, banală în anodina ei desfășurare Un caz obișnuit. Eșecul unei căsnicii din pricina nepotrivirii soților și a infirmității bărbatului. O lume înăbușitoare, urîtă, din pricina lipsei de orizont atît de des întîlnite în viață. Ba mai mult, o proză seacă, albă, cu desfășurări fastidioase și cadențe care, deși cumpănite cu o rigoare flaubertiană, par a ne plictisi — și nu de puține ori — cu monotonia existenței. Căci autorul nu face absolut nimic pentru a-l seduce pe cititor. Arar dă textului vibrație și culoare poetică. Arar introduce în pagină un dangăt evocator de clopot, sau o mireasmă de floare. Totul se vrea tern, de o calculată răceală, cum adeseori este viața, și totuși povestirea lui William Trevor se citește cu un interes ce te absoarbe pînă la ultima pagină. O magie anume, un simț ascuns al artei scrisului, o încărcătură de neînțeles a paginilor te fac a n[u] lăsa cartea nici o clipă din mînă. Ca[...] în final, ca un soi de tensiune n[e]mărturisită ce-și găsește rezolvarea, [ca] o bombă cu explozie întîrziată, cart[ea] își revelează sfîșietoarea, patetica fr[u]musețe. Înțelegem atunci că am f[ost] martorii unui destin uman, că o căsn[i]cie searbădă a fost schimbată pe [o] idilă urzită din reverii și amintiri, [că] viața poate fi ades atît de ingrată [și] că totuși fericirea poate fi atît [de] simplă. Și înțelegem totodată ce cap[a]citate salvatoare poate avea liter[a]tura, cum poate ea complini une[ori] golurile existenței, cum universul un[ui] scriitor și melodia frazelor sale [pot] servi drept mîntuitor balsam suf[le]tesc. Ampla nuvelă a lui William Tr[e]vor are în spatele său o întreagă tr[a]diție literară. Iubirea și dincolo [de] mormînt, izolarea într-o lume încr[e]menită, așa cum a fost ea în vrem[ea] viețuirii ființelor iubite, refugiul [în] amintire, ne pot trimite cu gîndul [la] alte pagini celebre din literatura e[n]gleză. Apoi este în nuvela lui Willia[m] Trevor ceva din concentrarea și for[ța] povestirilor lui Maupassant. Ceea [ce] reușește autorul este de a revela [în] final o taină. Căci împăcarea și pac[ea] cu care-și duce viața Marie Lou[ise] această ființă bătută de soartă, sî[nt] de bună seamă, un mister. Cum a f[ost] oare cu putință ca această sfîșiet[oa]re existență să-și găsească echilibr[ul] ce i-a insuflat nădejdea împlinirii i[u]birii în eternitate? Modest, Willia[m] Trevor, acest scriitor britanic de o[ri]gine irlandeză, bucurîndu-se de mu[ltă] vreme de o binemeritată consacra[re] afirma că el se socotește în prim[ul] rînd un povestitor care, uneori, [în] paginile sale, reușește a arunca o [lu]mină asupra condiției umane. În ac[es]te pagini, în această carte a „locu[lui] unde nu s-a întîmplat nimic", [de] bună seamnă, el reușește această p[er]formanță. Ceea ce părea tern, mo[no]ton, capătă prin revelația din fi[nal] (Marie Louise nu fusese nici o cli[pă] alienată, mintea îi rămasese limpe[de] resursele sufletului nealterate, [ea] asumă conștient o anume existen[ță] un farmec aparte ca o mirifică și [ne]așteptată desfoire de floare care, d[es]chizîndu-se tîrziu este cu atît m[ai] frumoasă. Merită de menționat, c[red]dem, că această carte — acest [mic] juvaer — s-a bucurat de un ime[ns] interes din partea cititorilor și lu[cru] rar întîlnit, deși o „simplă" nuvelă [a] fost un redutabil candidat la Prem[iul] „Booker", care, de regulă, se aco[rdă] unui roman.

Virgil Lefter

*) William Trevor: „Reading Turgenev" ; Viking, London, 1991.

Europeni avant la lettre

Se vorbește mereu de intrarea în Europa a țărilor Estului sălbăticit de comunism și nu în ultimul rînd a spațiului său de gestație și patentă, fosta Uniune Sovietică. Noi, bineînțeles, ne așteptăm rîndul. Dar iată că un prim grup de state, pe argumente mai mult decît discutabile s-a și grăbit să se așeze în fața rîvnitei porți, clamîndu-și întîietatea, și nu numai atît. Ele emit judecăți arbitrare privind oportunitatea intrărilor, pe noi și pe alții plasîndu-ne cît mai la urma în suita marșului spre comunitatea Vestului luminat. Mă întreb oare, unde eram noi, Doamne, înainte de căderea întunericului comunist, dacă nu în Europa ? Au rămas atîtea semne și mărturii că în sălile de conferințe și în cele de spectacol din Bucureștiul interbelic veneau să ne vorbească și să se producă în fața noastră mari gînditori și artiști de faimă internațională. Tagore și Keyserling, Cortot și Moissi, Poincaré și Puvis de Chavanne, Șaliapin și Bartok, Saint-Exupery și Paul Morand și-au lăsat aici amprentele în spiritualitatea unor decenii pe timpul cînd capitala României era la zi cu tot ce se tipărea și se producea pe continent.

Datori nu i-am rămas nici noi înzestratei Europe, nume strălucite de personalități ca Vuia și Coandă, De Max și Maria Ventura, Enescu și Brâncuși pot închipui în concomitență o relație vie, o corespondență și un schimb de valori, cu mult timp înainte de a se ajunge la Ionescu, Cioran și Eliade.

Deci, devansînd cu decenii Revoluția Română din '89 noi eram ai Europei și Europa ne asimilase în circuitul idealurilor ei. Brâncuși ajunsese la Paris în prima decadă a veacului și peste un mic număr de ani opera lui deschidea nebănuite orizonturi gîndirii artistice din orașul lumină și din lume. Bătuse drumul pe jos, cu bocanci ferecați, de la Carpați la Sena ,într-un echipament pitoresc de glob-trotter, așa cum ni-l arată fotografia descoperită de criticul de artă Barbu Brezianu. Călătorie lungă și anevoioasă, nici nu putea fi altfel, pentru că fiul Gorjului venea de departe, din atemporalitatea satului românesc, ca să intre în priză directă cu expresia cea mai avansată a artei moderne. Este un truism, desigur, să mai spunem că sculpturile lui Brâncuși reprezintă valori inestimabile, prezente azi în toate marile muzee ale lumii. De aceea nu mi-a venit a crede cînd o distinsă doamnă germană, membră a Parlamentului European, declara într-un interviu din **Expres Magazin** că n-a auzit de Brâncuși. Doamna Metchthild von Allemann auzise în schimb de Dracula și poate chiar a văzut unul din acele filme-surogat cu vampirul setos de sîngele fecioarelor și copiilor, care circulă prin Europa, sugerînd că numai România poate oferi cadrul unor asemenea grozăvii, fie ele și mitice...

Despre arta sculptorului care și-a cărat prima lucrare la expoziție, într-o roabă, pe străzile Parisului, s-au scris în timp nenumărate articole, studii și monografii, semnate de cele mai autorizate condeie critice ale apusului. Între ele masivul studiu monografic [al] doamnei Ghedeon Welker, renumit [co]mentator al artei moderne. Dar car[tea] de referință și de căpătîi despre vi[ața] și opera creatorului de la Hobița [i-a] dat s-o scrie tot un român, criticul [de] artă Radu Varia. Este o monografie[-]monument reproducînd fotografic [în] imagini noi, de optimă calitate artis[tică] întreaga operă brâncușiană și interp[re]tînd cu acuitate o creație de valo[are] universală pentru care în țară își [au] duseră girul înainte spirite ca Argh[ezi,] V.G. Paleolog, Blaga, Vinea, Adr[ian] Maniu, Comarnescu, Jianu, Noica, [Eli]ade, Pandrea. Pentru a întocmi sum[a]rul exhaustiv de opere al acestei [lu]crări, autorul a colindat muzeele și [co]lecțiile particulare din Europa, Amer[ica] și Australia, Pînă azi, cartea lui Ra[du] Varia despre Brâncuși a cucerit Ne[w] Yorkul, Londra și Parisul iar într-o[...] sperăm s-o vedem și în vitrinele Bu[cu]reștiului, în versiune românească.

Întors în țară după revoluție, criti[cul] de artă Radu Varia a tras un semnal [de] alarmă privind pericolul care pînde[ște] opera cea mai importantă și mai sp[ec]taculoasă a marelui sculptor. Este vo[rba] de complexul monumental de la Tîr[gu] Jiu (Masa tăcerii, Poarta sărutului [și] Coloana infinită) care scăpate ca p[rin] minune de furia demolatoare a com[u]nismului e acum amenințat de ruina[.] Pentru salvarea lui, specialistul cel m[ai] autorizat, care este azi Radu Varia [a] înființat în acest an două fundații Br[ân]cuși, una la New York și alta în Bu[cu]rești. Am fost de față la conferința [pe] care criticul de artă a ținut-o în l[una] mai în aula Academiei Române, ex[pu]nînd cifre, planuri, imagini și eleme[nte] de exegeză cu privire la opera brân[cu]șiană și ceea ce trebuie făcut pen[tru] salvarea valorilor amenințate.

Cuvîntul de atunci al lui Radu V[a]ria, pe cît de documentat și de sobru [pe] atît de oportun era adresat nu nu[mai] autorităților ci și nouă tuturor. E [un] apel pe care nu-l putem lăsa fără r[ăs]puns oricîte nevoi urgente ne solic[ită,] oricîte greutăți ne împovărează în ac[est] ceas. Pentru că monumentele de [la] Tîrgu Jiu au prețul fără echivalent [al] unui tezaur național.

Vlaicu Bârna

Urmare din pag a 16-a

O poetică pentru gîlcevitori

îsi pune toată dragostea lui grasă în zîmbetul pe care i-l aruncă. John Williams îl ia pe după umeri. Pare că-l slăbeste printr-o simplă stringere.

Îl ajută pe Mimmer la învătat. Repetă lecțiile cu el și-l învață smecherii și artificii. Mimmer, vreau să ajungi acolo, sus, alături de mine, pe tabloul de onoare."

Îl văd si cu Slud, schilodul. Se duc la sala de sport. Îi privesc de pe balcon. „Hai să dezvoltăm brațele astea, prietene." Lucrează cu greutăti. Muschii lui Slud cresc, îi infloresc din oase.

Mă aplec peste balustradă, strig : „Poate, ce-i drept, să îndoaie bare din fier. Dar poate el să meargă pe o bicicletă ? Poate el să meargă pe teren accidentat ? Poate el să urce un deal ? Poate el să stea la rînd ? Poate el să urce pe o scară sau să sară de pe un scaun ?"

Sub balcon Slud stă, concentrat, pe o bancă si ridică o greutate. O tine în fată, la nivelul pieptului. O ridică, sus, mai sus. Greutatea se înaltă deasupra umerilor, a gîtului, a capului. Slud se lasă pe spate ca să vadă greutatea. Dacă greutatea ar cădea acum, i-ar zdrobi gîtul. Îmi înfig privirea în zîmbetul lui.

Îl văd pe Eugene pe coridor. Îl opresc. „Eugene, ce-a făcut ăsta pentru tine ?" întreb eu. Zîmbeste — e pentru prima oară — si văd cum i se umple gura. „Fluxul", exclam eu cu satisfactie.

Williams i-a făcut cunostintă lui Clob cu o fată. S-au dus amîndoi la întîlnire.

Acum o săptămînă John Williams a trecut pe la mine ca să mă vadă! N-am vrut să-i deschid.

„Push, te rog să deschizi usa. As vrea să schimb o vorbă cu tine. Esti bun să deschizi usa ? Push ? Cred că ar trebui să stăm de vorbă. Cred că te pot ajuta să fii mai fericit decît esti."

Eram furios. Nu stiam ce să-i spun. „Nu vreau să fiu mai fericit decît sînt. Pleacă de-aici." Exact cum îmi spuneau mucosii înainte.

„**Te rog**, lasă-mă să te ajut."

„**Te rog**, lasă-mă —" Încep să imit. „Te rog, lasă-mă în pace."

„Ar trebui să fim prieteni, Push."

„Nici o speranță." Mă înăbus, îmi vine să plîng. Ce pot să fac ? **Ce ?** Vreau să-l ucid.

Încui bine usa si mă retrag în camera mea. N-a plecat încă. Am încercat toată viata să tin mielul cît mai departe de usa mea.

De data asta a mers prea departe : si, gîndesc cu cu tristete, va trebui să mă bat cu el va trebui să mă bat cu el. Push încoltit. Mă gîndesc cu tristete la durere. Push încoltit. Va trebui să mă bat cu el. Nu ca să-mi păstrez onoarea, dimpotrivă. De fiecare dată cînd îl văd, va trebui să mă bat cu el. Si-apoi cred că — **desigur ! Si zîmbesc. Mi-a** făcut o favoare. Îmi dau seama de asta imediat. Dacă se bate cu mine, pierde. Pierde, dacă se bate cu mine. **Push încoltit încolteste !** Tine de fizică ! De legile naturii ! Stiu că mă va bate dar nu mă voi pregăti deloc, nu mă voi antrena, nu voi folosi trucurile pe care le stiu atît de bine. Va fi putere contra putere, iar puterea mea este de zece ori mai mare, fiindcă fălcile mele sînt din sticlă incasabilă ! **El nu stie absolut totul si nici nu face totul.** Si cred că as putea iesi acum, e încă acolo, l-as putea lovi, dar, gîndesc eu. Nu, vreau s' vadă și ceilalți, vreau să vadă și **ceilalți !**

A doua zi sînt foarte agitat. Îl caut pe

Williams. Nu e pe nici un coridor. La cantină ajung după plecarea lui. Mai tîrziu îl caut în curtea scolii, unde l-am văzut prima dată. (Acum îi organizează. Îi învată iocuri din Tibet, iocuri din Japonia ; îi pune să încerce iocurile uitate ale mortilor.) Nu mă dezamăgeste. Este acolo, în curte înconiurat de ceilalti, un cerc de credinciosi.

Intru si eu în cerc. Mă vîr între doi mucosi pe care-i cunosc mai de mult. Încearcă să-si schimbe locul : murmură si se agită.

Williams mă vede si-mi face semn cu mîna. Zîmbetul lui ar putea face să crească florile. „Băieti," zice el, „băieti, faceti-i loc lui Push. Prindeti-vă de mîini, băieti." Mă primesc în cercul lor. Unul mă ia de o mînă, altul de cealaltă. Calm, nu opun nici o rezistentă.

Astept. **El nu stie absolut totul.**

„Băieti," începe el, „astăzi vom învăta un joc pe care cavalerii seniorilor si ai regilor Franței îl iucau în secolele trecute. Sigur, s-ar putea să nu stiti unele lucruri : azi, cînd ne gîndim la cavaler, ne gîndim si la impunătorul lui cal de luptă ; adevărul e că pe vremea aceea, calul era un animal foarte rar — nicidecum un animal european domestic, ci unul asiatic. În Europa occidentală, de pildă, n-a existat ceea ce noi numim cal de povară decît începînd din secolul opt. Calul era mult prea scump pentru a fi supus la munca grea a cîmpului. (În paranteză fie spus, aceasta si explică foametea frecventă din Europa occidentală, în Asia nevorbindu-se despre foamete decît de abia în secolul nouă, cînd comertul cu cai între Europa si Asia atingea apogeul.) Nu numai achizitionarea unui cal era extrem de costisitoare, ci si întretinerea lui. Furajele ieftine au început să fie cultivate în Europa de abia în secolul zece. Prin urmare, numai atunci cînd luati în considerare riscurile teribile la care se expunea, prin firea lucrurilor calul de luptă al unui cavaler începeti să realizati cît de costisitor trebuie să fi fost pentru senior — doar dacă nu era extrem de bogat — să-si înzestreze cu cai toti cavalerii. Bineînteles că, în primul rînd, vroia să se asigure că vasalii lui stiau cum să se folosească de cai. (Numai cavalerii rătăcitori, asa cum îi stiti voi — un corp formidabil, de elită — aveau caii lor proprii. Noi nici nu stim că, de fapt, majoritatea cavalerilor erau cavaleri **de casă, chevalier chez**, cum erau ei numiti.)

Acest joc, asadar a fost născocit pentru a-i da posibilitatea seniorului sau regelui să vadă care din cavalerii lui aveau mîinile destul de dibace si de puternice pentru a putea struni un cal. Fără să vă miscati de pe loc trebuie să încercati să-l dezechilibrati pe cel de lîngă voi. Fiecare din voi are doi adversari, asa că va fi foarte greu. Dacă unul cade sau dacă genunchii lui ating pămîntul, iese din joc. Cercul se micsorează si trebuie să se închidă din nou, imediat. Si acum, o singură dată, de probă —"

„Un moment," îl întrerup eu.

„Da Push ?"

Părăsesc cercul, înaintez cîtiva pasi si-l lovesc în fată cît pot de tare.

Se dă înapoi, împleticindu-se. Băietii cîrtesc. Îsi revine. Îsi freacă falca si zîmbeste. Cred că mă va lăsa să-l lovesc din nou. Sînt pregătit pentru asta. Stie ce urmăresc si îsi va folosi pasivitatea. Si asa, si asa, tot cîstig, dar sînt hotărît să-l las să mă lovească. Sînt gata să-i aplic o lovitură de picior dar, în timp ce ridic piciorul, el îmi prinde glezna si o răsuceste cu putere. Mă învîrtesc în aer. Îmi dă drumul, iar eu cad greoi, pe spate. Sînt surprins de usurinta cu care m-a pus jos, dar sînt multumit dacă ei înteleg. Mă ridic si dau să mă retrag, dar un braț mi se asează pe umăr. Mă întoarce spre el cu brutalitate. Mă loveste.

„**Sic semper tyrannus.**" exultă el.

„Unde-i celălalt obraz al tău ?" întreb eu, căzînd pe spate.

„Un obraz pentru tirani," strigă el. Se năpusteste asupra mea ridică pumnul iar eu mă fac mic. Furia lui e îngrozitoare. Nu vreau să fiu lovit din nou.

„Vedeti ? Vedeti ?" tip eu la mucosi, dar mi-am pierdut infailibila capacitate de a rationa. Nu l-am bătut în nici un fel. Nici nu-mi mai amintesc ce-am vrut de fapt.

Lasă pumnul jos si se ridică de pe pieptul meu, iar ei aclamă. „Ura," urlă ei. „Ura, ura." Cuvîntul mi se pare straniu.

Îmi întinde mîna cînd încerc să mă ridic. E asa de greu să stii ce trebuie să faci. Ah, Dumnezeule, e asa de greu să stii care e gestul cel mai potrivit. Nici măcar asta nu stiu. Sînt un măscărici, aruncat pe jos, cu o mînă încercînd să mă ridic, cu cealaltă neîntinsă încă, dar simtind o mîncărime în palma ce are nevoie de ajutor. E mai bine să dai decît să primesti, sigur. Cel mai bine e să nu ai nevoie de absolut nimic.

Îngrozit, ghicind ce pierd, mă ridic singur.

„Prieteni ?" întreabă el. Întinde mîna spre mine.

„Dă mîna cu el, Push." E vocea lui Eugene.

„Hai, Push." Slud se apropie, schiopătînd.

„Push, ura e-atît de urîtă," zice Clob, cu fata luminoasă.

„Ai să te simti mai bine, Push," mă-ndeamnă usor, Frank, mai slab si mai înalt.

„Push, nu te prosti," spune Mimmer.

Clatin din cap. S-ar putea să gresesc. Probabil că gresesc. Tot ce stiu, în sfîrsit, e ceea ce-ti face bine „Nu tine," mîrîi eu. „Nici gînd." Încep să vorbesc, să-i improsc cu ura mea. Nu sînt o tintă usoară nici măcar acum. „Numai cavalerii rătăcitori, asa cum îi stiti voi — corpul de elită — au caii lor proprii. Slud s-ar putea să învete să danseze, Clob s-ar putea să învete să sărute, dar niciodată n-or să stie să facă asta bine. **Push nu este un animal de serviciu.** Nu, **Nu.** Auzi, Williams ? Nu e vorba de nici un fel de magie, nu-ul tău e deocamdată mai puternic decît da-ul tău, si suspiciunea este singura în care am încredere." Mă întorc spre ceilalti. „Iar voi, la ce vă asteptati ? Numai cavalerii rătăcitori, asa cum îi stiti voi, au caii lor proprii. **Voi la ce vă asteptati ?** Va face Mimmer calcule în minte ? Ce-ti spune foamea ta nenorocită, slăbănogule ? Slud, tu mă poti frînge în două, dar nu mă poti prinde. Iar Clob nu se va bărbieri niciodată fără durere si uritul, v-o spun eu, e **încă** în ochii celui care priveste !"

John Williams mă deplînge. Dă friu liber mihnirii gata pregătite. Nimeni nu are totul — nici chiar John Williams. Pe mine nu mă are. Si cred că nu mă va avea niciodată. Dacă toată viata n-as face decît să-i refuz acest lucru m-as declara aproape multumit. Acum i-as putea imita vocea, dacă as vrea. Coronarea lui a început în clipa în care m-a pierdut. „Tu," strig eu, apăsînd tare cuvintele, „**negutător de indulgente**, să nu-mi dai mie nici un fel de dezlegare. Push gîlcevitorul te urăste de moarte !"

„Astupă-i gura, careva," strigă Eugene. Îi curg siroaie de salivă cînd vorbeste.

„Înghite ! **Porcule, înghite !**"

Se repede spre mine.

Ridic brusc bratele iar el se opreste. Simt o putere nebănuită în mine. Eu sînt Push, Push gîlcevitorul. Dumnezeul cartierului, încarnarea invidiei, geloziei si a nenorocirii. Eu mă iau la întrecere cu oricine, mă fortez să fiu cel mai bun, caut să-i depăsesc pe toti nu mi-e teamă de nimeni, vreau să fiu întotdeauna primul. Nu eu m-am făcut asa. Probabil că nu mă pot salva dar poate că aceasta e singura nevoie pe care nu o simt. Îmi savurez nevoia, si asa cîstig — neavînd nimic de pierdut. Si totusi nu e de ajuns ! Vreau, vreau si am să mor vrînd întruna, dar mai întîi vreau să am ceva. De data asta vreau să am ceva. O spun tare. „De data asta vreau să am ceva." Păsesc spre ei, puterea mă ameteste. Este enormă. Si ei o simt. Se dau înapoi. Se ghemuiesc în umbra aripilor mele, întinse. De data asta nu este amăgire ci, în sfîrsit, adevărata magie, vraja autentică : cabala urii mele, a înreconciliabilității mele.

Logica nu e nimic. Dorinta e mai puternică.

Mă îndrept spre Eugene. „**Vreau să am ceva.**" răcnesc eu.

„Nu te-apropia," tipă el ascutit, „te scuip în ochi."

„**Vreau să am ceva**". Vreau teroare. Vreau secetă. Eu aduc foametea. Foametea e molipsitoare. La fel si setea. Lipsa, lipsa, sterilitatea, desertul. Eu vă usuc glandele, vă otrăvesc izvorul."

Se înăbuşă, icneste, mestecă furios. Deschide gura. E uscată. Are gîtul ars. Are nisip pe limbă

Ceilalti gem. Sînt îngroziti, dar se dau mai aproape ca să vadă. Sîntem acum strînsi unul într-altul. Slud, Frank, Clob, Mimmer, ceilalti John Williams, eu. Nu vreau să mă impac, sau să-mi înjumătătesc ura. E tot ce am, tot ce pot păstra. Amara mea consolare de gîlcevitor. E de-ajuns, îmi ajunge.

Nu-i suport lîngă mine. Mă vîr în ei. Îi împing cît colo. Îi dau deoparte cu forta. Mă-mping în ei, îi arunc în lături. **Trec prin ei.**

moda, altfel

Peter Sellers către Shirley Mac Laine(!)

„..Si o experientă pe care el a trăit-o, pe care mi-a mărturisit-o, l-a ajutat să-si confirme credinta că sufletul lui era, în fapt, separat de trupul său.

. . . . . Peter întotdeauna devenea personajele pe care le interpreta „în afara ecranului sau pe ecran" la fel de bine. După părerea mea el a fost un geniu dar suferea de ceea ce el numea lipsa de cunostintă a propriei sale identităti. El spun a că îsi cunoaste mai bine personajele pe care le joacă decît se cunoaste pe sine, că el simtea că fusese aceste personaje cîndva, într-un fel care ar putea fi descris doar ca „le-am locuit în trecut". Într-o zi, spre sfîrsitul filmărilor pentru **Fiind acolo**, am vorbit despre ac stea . . . . . Peter nu prea era în formă în acea dimineată. Probabil era obosit, m-am gîndit. Muncea zece ore pe zi cu un **pace-maker** în inimă si niciodată n-a candidat pentru maraton. Stăteam amîndoi în spatele unei limuzine **mock-up** (model de mărime naturală al unui obiect sau clădiri folosit des pentru demonstratii în stiintă, filmare, etc.), asteptînd să se aprindă luminile deasupra noastră. Deodată, Peter si-a dus o mînă la piept si mi-a prins bratul . . . . „era un gest destul de insignifiant pentru oricine dar am stut că ceva nu era cum trebuie. Pentru orice eventualitate l-am chemat pe seful de platou si i-am soptit să fie un doctor prin apropiere. El a încuviintat si a dispărut. Peter a continuat să vorbească despre jocul actoricesc si despre cum simtea că el cunoaste toate personajele pe care le interpretase. De fapt, el accentua sentimentul că el „fusese fiecare dintre acele personaje, într-un timp sau altul". „Oh" am zis eu, că să zic ceva, vrei să spui că tu te apropii atît de mult de acele experimente si sentimente încît, într-adevăr îti amintesti că ai trăit si în alte timpuri ? „Eram foarte atentă la subiect (pe fază !). „Poate de aceea esti un actor atît de bun La nivelul creatiei ai o amintire o vietii trecute, mai bună decît o au cei mai multi dintre oameni".

Ochii lui au privit în sus ca si cum în sfîrsit au întîlnit pe cineva căruia îi putea vorbi, cu care putea împărti credinta sa. „Nu mi se întîmplă asta cu prea multi oameni, stii ?" a zis el sau... ei mă cred nebun". „Da" am zis eu „stiu". Dar, probabil sînt mai multi oameni care cred în apropierea cosmică decît sîntem obisnuiti să stim. Părea că s-a relaxat un pic. „Deci ce te-a durut chiar acum ?" am întrebat. „Oh, cred că o usoară indigestie." „Poate" am zis, „dar poate ar fi mai bine să vorbim despre ea". „Nu mi s-a părut că dorea să trecem imediat la subiect. A ezitat si a vorbit despre mîncare, despre ceea ce era bine să mănînce si ceea i-ar fi făcut rău si cum se trăia cu „this goddamn toy contraption pe care-l am în inima mea". Ascultam. Stiam că încă nu ajunsese la ceea ce voia să-mi spună. „Acest sunet al scenei îmi dă o senzatie de ienă, de spaimă", a zis el. „De ce ?". „Pentru că." „Pentru că de ce ?" Si-a sters transpiratia de pe frunte si a respirat adînc. „Pentru că" a zis el, „e sunetul scenei pe care am murit." Am încercat să nu reactionez. Mi-am amintit că citisem în ziare ce îngrozitoare întîlnire cu moartea avusese. „Rex Kennamer mi-a salvat viata" a zis el „l-am văzut eu cînd a făcut-o !". „Dar fără glumă !" am zis. „Cum ?". Exact ca o persoană care povesteste o spus : „..."
spus : „..."

(va urma)

Corina Cristea

STANLEY ELKIN (S.U.A.)

STANLEY ELKIN (n. 1930), romancier și nuvelist nord-american este considerat un J.D. Salinger în cheie tragică. Aceeași obsesie a copilăriei și inocenței pierdute, dublată însă de disperarea unui destin care nu oferă nici măcar alternativa iluziei. Eroii săi, handicapați sufletește, încearcă să se opună unei autorități absolute, a cărei reacție violentă îi face să-și înțeleagă inutilitatea rămînînd astfel doar cu o revoltă abia soptită.

Scrieri mai importante : „Boswell : O comedie modernă", 1964, „Un om hain", 1967, „Spectacolul lui Dick Gibson", 1971, „Concesionarul", 1976 (romane), „Vestitori și chibiți, chibiți și vestitori", 1966 (nuvele).

O POETICĂ PENTRU GÎLCEVITORI

Am trăit toată viața căutînd vulnerabilul : Push, căutătorul de slăbiciuni fatale, speculant cu cimentul fr abil al personalității, demolatorul. Dar ce nu este, **cine** nu este vulnerabil ? Există asa-zisul inexprimabil dar eu îl exprim, asa-zisul inimaginabil, pe care eu mi-l imaginez. Eu și diavolul, pînă la urmă noi facem treburile murdare ale lui Dumnezeu.

Am plecat acasă după ce l-am lăsat acolo. M-am întors o singură dată, la poartă : băieții erau tot în jurul lui. Inutilul Eugene se dusese mai aproape **El** i-a făcut loc lîngă gard.

Am dat, din întîmplare, de Frank grăsanul. A încercat să traverseze strada dar, cum eu îl văzusem, s-a retras cu pași stîngaci pe trotuar. Stiam ce se petrece în capul lui : credea că o va încasa pentru asta, eu însă am trecut pe lîngă el fără să mai pun preț pe o grosolănie care altădată, îmi făcea mare plăcere. Trecînd pe lîngă el am observat că arăta nedumerit, puțin jignit, puțin — și asta mă uimea — vinovat. Vinovat, **cred și eu.** De ce să **nu** arate vinovat ? Iertata osteneală a eliberării lor. Nimic nu putea fi iertat, niciodată și eu nu iertam nimic. Eu le dădeam atenție. Cui îi mai păsa acum ?

Străzile erau pline de ratați. Și ce dacă ? Dumnezeu cu mila. Există acum un model de perfecțiune, un model la îndemîna oricui. Oare ce făcea el aici, de ce venise ce vroia ? Era imposibil ca acest erou din India și de oriunde să se fi stabilit aici : să locuiască într-un apartament ca Frank grăsanul, ca Eugene, ca **mine** ; să facă parte din viața noastră.

După-amiaza l-am căutat pe Eugene. Era în parc, cocoțat într-un copac. Cu o carte pe genunchi. Stătea rezemat de trunchiul gros.

„Eugene", l-am strigat eu.

„Push, sînt închise acum. E duminică, Push. Magazinele sînt închise. Am căutat gamela. Magazinele sînt închise".

„Unde este el ?"

„Cine Push ? Ce vrei, Push ?

„Pe **el** îl vreau. Pe-amicul tău. Prințul. Unde-i ? Spune-mi, Eugene, altfel zgîlțîi copacul pînă te dau jos. Îți dau foc. Pe cuvîntul meu. Unde este ?"

„Nu, Push. Am greșit cu tipul ăsta. E băiat bun. E un băiat tare bun. Push, mi-a spus de un doctor care m-ar putea ajuta. Lasă-l în pace, Push".

„Unde-i, Eugene ? **Unde-i ?** Numără pînă la trei".

Eugene ridică din umeri și coborî din copac.

Am găsit numele pe care mi-l dăduse Eugene — caraghios, străin — deasupra sonerici din holul de la intrare. Am apăsat pe buton apoi am deschis ușa. Am intrat și am rămas nemișcat, privind scara acoperită de covor, balustradele înclinate.

„Ce dorești ?" Stăpîna vocii părea în vîrstă, îngrijorată.

„Să vorbesc cu băiatul nou venit", am strigat eu, „cu băiatul nou venit".

„Cu tine **vrea** să vorbească", am auzit-o spunînd.

„Da ?" Vocea lui, cea pe care n-o puteam imita. Am pășit pe prima treaptă. M-am sprijinit de perete și am privit printre stînghiile înalte, groase ale balustradelor. Parcă m-as fi aflat într-o orgă.

„Da ?"

De unde stătcam eu, la picioarele scării, vedeam doar o gheată. Purta ghete.

„Da ? Ce s-a întîmplat te rog ?"

„**Hei**", am zbierat eu. Poletală, foc de artificii, sînt eu ! Push gîlcevitorul !"

I-am auzit pașii ușor și repezi coborînd scara — o grabă flexibilă, elastică. Zornăia ceva, ticălosul. Avea bani — parcă-i vedeam : aspri, aurii, de o rotunjime imperfectă ; zeite înalte, bogat învesmîntate cu capetele netezite de atîtea mîini, cu brațele pierdute — și chei de la cutii ciudate, de la uși groase. I-am văzut ghetele. M-am dat înapoi.

„Eu te-am adus jos", am zis eu.

„Vorbește mai încet, te rog. E o femeie bolnavă în casă. Și un băiat care trebuie să învețe. Și un domn pe care-l dor oasele. Și un bătrîn care are nevoie de somn".

„Îi vine el somnul, n-ai grijă", am spus eu.

„Eu zic să mergem afară", a zis el.

Nu. Locuiești aici ? Care-i viața ta ? Vii la școala noastră ? Spuneai adevărul acolo, în curtea școlii ?"

„Sșș. Te rog. Ești prea agitat".

„Spune-mi cum te cheamă". Putea fi cheia campaniei mele, am cugetat eu. **Numele** lui. Zgîriat pe trotuarul proaspăt turnat, mîzgălit cu creta pe pereți, scris pe foi de hîrtie aruncate pe stradă. Să-l împrăștii pretutindeni, ca pe tot atîtea puncte de reper, care să-i aducă faimă, și-apoi să i-o desființeze să i-o reducă la zero, să i-o spulbere, să i-o facă uitată, să i-o pătreze — magia mea de copil. „Spune-mi cum te cheamă".

„John", a zis el, liniștit.

„Cum ?"

„John."

„John și mai cum ? Hai curaj. Eu sînt Push gîlcevitorul."

„John Williams."

„John Williams ? John Williams ? Numai atît ? Numai John Williams ?"

A zîmbit.

„Numele ăla de pe sonerie al cui e ? Numele de pe cutia de scrisori ?"

„Are nevoie de mine."

„Las-o moartă."

„O ajut."

„Nu mă duce cu vorba."

„E și-unbărbat care are niște dureri groaznice. Și o femeie care-i bătrînă. Un soț care-i îngrijorat. O soție care-i disperată."

„Tu ești gîlcevitorul," am spus eu. „John Williams al vostru este un animal de serviciu", am urlat eu în hol.

S-a întors și a început să urce scările. Gambele aproape că-i plesneau în învelișul lor din piele.

„Samariteanule," i-am soptit eu.

Ajuns pe palier, s-a întors spre mine. A clătinat trist din cap.

„Mai vedem noi," am spus eu.

„Mai vedem noi ce mai vedem noi," a zis el.

În noaptea aceea i-am scris numele cu vopsea pe peretele sălii de sport cu litere uriașe. Dimineața era încă acolo, dar nu ceea ce doream eu să fie. Nu exista nici un fel de încantație, nici un țipăt, nici un blestem în acele litere gigantice. Nu mă alăturasem niciodată unei bande, nu existase nici o dorință de asociere în efortul meu de a mă rupe de toate și de tot, mîzgălitura asta de pe perete părea însă un act de vandalism, opera jelpică a unor irresponsabili. Cînd te uital la el, rămîneai surprins să reușiseră să-l scrie corect.

Spre uimirea mea, nimeni nu se atinse de el. Și, cu fiecare zi, gigantic nume cîștiga parcă în celebritate în ospitalitate în generozitate. John Williams ar fi putut fi o stea a fotbalului sau cineva care tocmai scăpase din ghearele răpitorilor. Pînă la urmă, a trebuit să-l st rg chiar eu.

Ceva se schimbase.

Eugene nu-și purta gamela. - Băieții nu-și întrerupeau discuțiile cînd mă apropiam de ei. Într-o după-amiază, o fată mi-a făcut cu ochiul. (Push nu s-a luat niciodată de fete. Docilitatea **lor** face parte din firea lor. Sînt doar ornamentale. Te rog să nu mă înțelegi greșit Există un mod al lor de a funcționa, ca parte din decor, ca florile la o înmormîntare. Au rîle o voioșie cludată. Sînt organizatoarele dansurilor și ale galeriilor la meciurile băieților. Editează anuarele Sînt niște doamne fără opinie **innăscute**. De ele nu mă pot lega.)

John Williams era în școală, dar am dat cu ochiul de el doar de cîteva ori, pe hol. Profesorii repetau lucrurile spuse de el la celelalte clase. Citeau din lucrările lui. În sala de sport, antrenorul descria jocuri create de el, demonstra scheme concepute de el. Toți vorbeau despre el, iar fetele făceau din fiecare referire la el un fel de semn de dragoste. Dacă se dădea de înțeles că îi zîmbise unela din ele, fata în cauză se înrosea sau mai rău, afișa o expresie distantă și misterioasă. **(Atunci** as fi putut s-o pedepsesc, **atunci** chiar că as fi putut.) Treptat, numele lui începu să apară pe toate caietele lor, pe fiecare colț n acoperit de notițe. (Mă deranja acum amintirea a ceea ce scrisesem **eu** pe perete.) Țesăturile mari, cu J-urile și W-urile lor mîgăloase, elaborate, dădeau impresia unor fabule străvechi, strălucitoare. Era inconstienta broderie a dragostei, mîgălitura luminoasă a speranței. Pînă conducerea școlii era constientă de valoarea lui. La careu directoarea anunță că John Williams bătuse toate recordurile la inițiativele caritabile ale școlii. Niciodată nu avuseseră un elev mai altruist a declarat ea.

Una e să trăi ști în compania unui gîlcevitor și alta e să trăiești în compania unui erou.

Înțeleg ura oricui nu înțeleg dragostea nimănui ; înțeleg orice nedreptate, nu înțeleg mulțumirea nimănui.

L-am văzut pe Mimmer. Mimmer ar fi trebuit să termine școala acum nu știu cîți ani. L-am văzut pe Mimmer prostovanul.

„Mimmer," am zis eu, „ești în clasă cu el."

„E foarte d stept."

„Da, dar asta-i corect ? Tu mănînci mai mult. Te-am văzut învățînd. Îți petreci ore întregi în fața cărții. Și nu iese nimic. El s-a născut gata informat. Ai fi putut folosi și tu măcar un pic din ceea ce are el atît de mult. Asta nu-i corect."

„E foarte inteligent. E o minune," spune Mimmer.

Slud este schilod. Poartă un pantof cu tocul mai gros, ca să se echilibreze.

„A Slud," zic eu, „L-am văzut cum alearga."

„A intrecut toți caii din parc. E nemaipomenit," spune Slud.

„E arătos, nu-i asa, Clob ?" Clob parcă-i contagios, radioactiv. Are acnee acută. Și e urît **sub** acnee.

„Are cîrlig la fete," zice Clob.

Are cîrlig la toate, gîndesc eu. Dar sînt singur în invidia mea, copleșit de ură. De parcă as fi profet în țara surzilor. Imbecili, imbecili, vreau să urlu tîmpiți și trogloditi. Ce mare bine vă face zîmbetul lui, la ce vă folos ste inima lui bună ?

Deunăzi, am făcut o prostie. M-am dus la cantină și am îmbrîncit un băiat cît colo, luîndu-i locul la rînd. A fost un gest fără rost, dar frica lor e aproape pe terminate și simteam că trebuie să arăt că sînt mai tare ca oricînd. Băiatul a rîniit numai și m-a lăsat în locul lui. Apoi cineva m-a strigat pe nume. Era **el.** M-am întors ca să-l privesc în față. „Push," a zis el, „ți-ai uitat tava." I-a dat-o unei fete din fața lui, fata i-a dat-o băiatului din fața ei, și asa a ajuns tava, din mînă în mînă, pînă la mine.

Unelteșc, urzesc tot felul de planuri. Cug t la tot felul de curse : viclesuguri și capcane. Mi-aduc aminte de vremurile trecute cînd existau metode sc. roase de a frînge degetele de la mîini, de a strivi degetele de la picioare de a smulge nasul, de a răsuci gîtul, de a fărîma brațele — în v chita lege Flinch pe care îmi plăcea să o aplic, dispăruta magie tiranică a înșelăciunii. Dar gîndesc eu, nimic nu are efect asupra lui. Cum de știe atît de multe ? E pregătit împotriva oricărei încercări de intimidare, nimic nu-i sigur împotriva lui.

E din ce în ce mai rău.

La cantină, mănîncă împreună cu Frank. „Nu ai nevoie de cartofii ăia," îi zice el. „Și nici de înghetată, Frank. Un singur sandvis, nu uita. Ai slăbit un kilogram și jumătate săptămîna trecută." Grăsanul

continuare în pag. a 15-a

În românește de Petru Iamandi

„Ecce Homo" — fotografie realizată de Peter Paul Wiplinger

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA : București, Calea Victoriei nr. 133, tel. 59 67 60
Tiparul executat la Imprimeriile Coresi , ISSN 1220—626 x
30 LEI